

11 mei 2007

ADVOCATENBLAD

7

Advocaat moet rechter prikkelen tot uitzondering

Letselschade-
code: 'Verplicht
gepolder'

Kroniek
burgerlijk
procesrecht (II)

Nieuwe
software voor
advocatuur

Niehoff Werning & Kooij
verzekeringsadviseurs voor advocatuur en notariaat

Goed geregeld?

Zelfs voor een advocaat zit een ongeluk in een klein hoekje. Voor je er erg in hebt, ben je uit de running. Tijdelijk, voor langere tijd of in het ergste geval voorgoed. Nu kunt u denken dat zoiets ú nooit zal overkomen. Of u kunt heel realistisch nagaan wat de financiële gevolgen zijn. Bij dat laatste kunnen we u helpen. Om te beginnen door de gevolgen van arbeidsongeschiktheid voor uw specifieke situatie op een rijtje te zetten. En vervolgens door u een advies op maat voor te leggen. Vrijblijvend uiteraard. Maar wel opgesteld door een adviseur die als geen ander thuis is in de advocatuur met betrekking tot arbeidsongeschiktheid.

Advocaat bij politieverhoor

Advocaten mogen vanaf 2008 bij het politieverhoor aanwezig zijn, maar ze zijn bepaald niet allemaal blij met de regeling van het experiment.

Rechtsorde moet geregeld geschokt

De verdediging moet de strafrechter prikkelen om steeds weer de uitzondering op de hoofdregel te zoeken. Een kritische beschouwing aan de hand van de besluitvorming over de voorlopige hechtenis.

Kroniek burgerlijk procesrecht (II)

In dit nummer het tweede en laatste deel van het jaarlijkse overzicht van de jurisprudentie burgerlijk procesrecht, met aan het eind de nieuwe wetgeving en literatuur.

.....

Iedereen NV (II)

Veel advocatenmaatschappen trekken een nieuw kleed aan tegen aansprakelijkheid **259**

.....

Het rechtsgebiedenregister

werd tijdens de ledenraadplegingen kritisch besproken **260**

.....

Letselschadecode

'Dat verplicht gepolder staat op gespannen voet met onze kroonjuwelen'. **263**

.....

Nieuwe software voor advocatuur

Welke producten zijn er nu op de markt? **288**

.....

Maak het verschil (niet)

De Ordepublicatie roept velerlei reacties op **263, 265**

In het volgende nummer een bespreking

.....

Verder...

Column 259 » Agenda 261 » Brieven 265 » Colofon 265 »

Van de deken 263 » Opleidingen 297 » Personalia 299 » Tuchtrect 302

Omslagfoto:
Ole Eshuis

Bij het politieverhoor: 'Wat zit ik daar te doen?'

Vanaf 2008 kunnen bij het eerste politieverhoor advocaten aanwezig zijn. Dit blijkt uit de brief die de minister van Justitie verleden week naar de Kamer stuurde.¹ Het betreft een experiment van twee jaar. Een goede ontwikkeling? Enkele strafrechtadvocaten geven plussen en minnen.

.....
Michel Knapen

Journalist

.....
De Rotterdamse strafrechtadvocaat Tjarda van der Spoel herinnert zich een lezing die hij onlangs hield. 'Daarbij kwam het Turkse Wetboek van Strafvordering ter sprake. Daar kunnen advocaten gewoon aanwezig zijn bij het politieverhoor. Triest dat wij hier nog niet zo ver zijn. Er zit nu beweging in, dat is positief, maar het is te laat.' Volgens Van der Spoel is het experiment op meerdere fronten te beperkt. 'Een advocaat is niet alleen procesbewaker, maar ook adviseur en vertrouwenspersoon van de verdachte. Er moet dus ruggespraak met de cliënt kunnen plaatsvinden en je moet kunnen interveniëren.' Als hijzelf bij een politieverhoor aan-

Foto: Martijn Beekman / HH

wezig is, zal hij die rol zeker aannemen. 'Ik merk dan wel wat de verbalisant toestaat.'

Een ander probleem is dat het niet duidelijk is wanneer het eerste verhoor eindigt en een volgende verhoor begint. 'Kunnen advocaten ook bij het tweede verhoor aanwezig zijn? Dat zou wel moeten.' Positief is volgens Van der Spoel dat de advocaat na afloop van het verhoor nog zijn zegje kan doen. 'Je kunt dan tijdig laten registreren wat de verdedigingswensen zijn.'

Totaal niet te spreken over het experiment is Pieter van der Kruijs, strafrechtadvocaat te Den Bosch. 'De regeling is zo minimalistisch mogelijk, heel teleurstellend. Hier kunnen we geen medewerking aan verlenen. De adviescommissie Strafrecht van de Orde moet hierover negatief adviseren.' Volgens Van der Kruijs wordt de rol van de advocaat bij het politieverhoor volstrekt gemarginaliseerd. Oogcontact met de cliënt is immers uit den boze. 'Wat zit ik daar dan te doen? En voor overleg met mijn cliënt ben ik afhankelijk van de toestemming van de politie? De raadsman moet dus slaafs afwach-

ten wat de politie toelaat. Dat is slecht voor het imago van de advocatuur. Ik wil aan dit experiment niet meedoen. Laat anderen het maar doen.'

Wat Van der Kruijs zo steekt is dat 25 Europese landen de raadsman bij het politieverhoor toelaten, wat overal naar behoren werkt, en dat Nederland zonodig eerst een experiment moet houden. 'Kennelijk willen wij het wiel opnieuw uitvinden.'

Dat is ook de mening van de Bossche strafrechtadvocaat Arthur van der Biezen. 'Waarom een proef? Er liggen tal van rapporten die stellen dat het goed is wanneer advocaten bij het politieverhoor aanwezig zijn.' Toch spreekt Van der Biezen van een goede ontwikkeling. 'Als de advocaat erbij is, kan de cliënt zijn standpunt een stuk rustiger naar voren brengen. Dat is zeker winst.' Van der Biezen begrijpt echter niet waarom de aanwezigheid van de verdediging beperkt is tot levensdelicten. 'Het zou ook voor zware drugsdelicten moeten gelden. Er is nauwelijks verschil in de zwaarte van de straf. Het onderscheid is volstrekt willekeurig.'

Het is gezegd

.....
Ik kan het nog niet afronden. Alleen, zij hebben hun topadvocaten. Ze gaan er toch weer omheen draaien. Lien in 't Veld, over de medische fout waaraan haar partner vorig jaar overleed, *NRC Handelsblad*, 26 april

Ten overvloede overweegt de rechtbank nog dat met stijgende verbazing is kennisgenomen van de door de gemachtigde van eiser in zijn fax van 14 februari 2007 naar voren gebrachte stelling dat hem de uitspraak van de rechtbank al bekend is en dat hij zijn beroepschrift evengoed naar de derde boomstronk van de Thomas Moruslaan te Utopia kan sturen. Deze stelling dient wegens algehele onbegrijpelijkheid te worden verworpen. Met dank aan Margot Vennik, vindplaats: LJV BA 0563

Ik sluit niet uit dat we folders neerleggen in ziekenhuizen die dat toestaan. Mr. M. Camps ziet nieuwe kansen na het afschaffen van de publiciteitsverordening. *Twentsche Courant Tubantia*, 7 april

Ze wilden weg uit de doofpot. Advocaat John Pieters verklaart waarom mariniers alsnog verklaren in de zaak-Eric O., *de Volkskrant*, 12 april

.....
¹ Zie voor de brief: www.advocatenorde.nl, rubriek 'nieuws'.

Column

Joost Beversluis

Uit de lokale raadpleging over de 'Registratie Rechtsgebieden Advocatuur' bereikte mij, inter alia, deze impressie van iemand die er bij was: de Orde wil van de eenmanskantoren af. Waar, niet waar? De indruk is gevestigd. De 'informatieve brochure' van de Orde voor de raadpleging, zegt dat advocaten klagen over de kwaliteit van collega's en dat 'ketenpartners' hetzelfde doen. Ter raadpleging werd gesuggereerd dat dit vooral eenpitters (be)treft.

Over de eenpitter wil ik spreken. Maar eerst wil ik een herinnering delen. Aan een andere campagne van de Orde, over 'kwaliteit'. Wat mij van de kreten en actiepunten bijbleef, is de definitie van kwaliteit. Die luidde (ongeveer): 'het voldoen aan een speciale behoefte van de klant'. Dus: lopen de klanten met je weg en niet bij je weg, dan heb je kwaliteit, althans een kwaliteit.

Het schijnt dat er honderden eenmanskantoren bijkomen, in Nederland. Stel nou, dat die in meerderheid tevreden klanten hebben. Zou het dan kunnen, dat het eenmanskantoor – wat collega's en 'ketenpartners' ook beweren – een eigen kwaliteit heeft? Eentje, die vanuit het Ordebureau niet te zien is, een soort 'donkere kwaliteit', bestaande uit tot op heden ontraceerbare kwaliteitsdeeltjes? Is daar onderzoek naar gedaan?

Donkere kwaliteit van eenpitter

Ik was op een ICT-congres, een jaar geleden. Daar trad een eenpitter op, met een 'web-based' geautomatiseerd systeem. Die maakte niet de indruk achter de feiten aan te lopen. Integendeel, had ik toen een ander probleem gehad dan de wens snel naar huis te gaan, dan had ik hem meteen ingehoord.

Inmiddels is er de Navigator van Kluwer. De bulk van de juridische bronnen via internet beschikbaar, voor ieder die er € (ha, nee!) voor over heeft. Iedere eenpitter kan nu om zich heen slaan met *niceties*, die eerder alleen beschikbaar waren voor grotere kantoren.* Is die ontwikkeling meegenomen?

Advocaten worden gezien als geldwolven, die de justitiabele zonder geld laten barsten. Waar, niet waar? De indruk is gevestigd. Welke bijdrage leveren de eenpitters aan dat beeld? Zou misschien de M&A-rainmaker alleen nog veilig over straat kunnen, doordat duizenden eenpitters – al blunderend tot ergernis van collega's en 'ketenpartners' maar op handen gedragen door de clientèle – de meute ervan afhouden korte metten te maken met de balie? Is daar onderzoek naar gedaan?

Klachten van collega's en 'ketenpartners'? Ach....[censuur]!

* Hiermee is mijn belofte ingelost om iets aardigs over Kluwer te zeggen als de gelegenheid zich voordoet.

Iedereen NV (II)

De inwerkingtreding van de Wet Personenvennootschappen, wordt door het ministerie van Justitie pas voorzien voor januari 2008. Het overgangsrecht wordt waarschijnlijk over enkele weken openbaar. Veel advocatenmaatschappen trekken alvast een ander kleed aan, zo bleek in april ook tijdens het seminar 'Van maatschap naar NV of BV'.

In een maatschap kan een toegevoegde megaclaim die niet door de beroepsaansprakelijkheidsverzekering wordt gedekt, de vermogens van de individuele advocaten raken voor gelijke delen, anders dan in een NV, waar alleen het aandeel in de NV verloren gaat. In het nieuwe maatschapsrecht is iedere maat aansprakelijk voor de hele schuld en niet alleen niet alleen meer voor zijn deel. Zo'n claim komt eigenlijk niet voor (*Advocatenblad* 2006-17, p. 802v.), en ook op het door KSU Studie in april georganiseerde 'Clubseminar Van maatschap naar NV of BV' kwamen de deskundigen niet veel verder dan de verwijzing naar de ondergang van Andersen Legal. 'Maar theoretische risico's zijn ook risico's', aldus Wessel Bosse, notaris en partner bij Kennedy Van der Laan, een spreker op het seminar. Ook wordt er wel gevreesd dat de toename van claims en risico's een druk zou kunnen leggen op de condities voor beroepsaansprakelijkheidsverzekeringen, aldus Louis Kuypers (partner bij Houthoff Buruma), een andere spreker. De omzetting in NV heeft volgens Bosse verder het voordeel dat eventuele aansprakelijkheidsrisico's die in het verleden door advocaten zijn opgelopen, ophouden te bestaan.

Een NV heeft 'iets sjieks', en sluit beter aan bij de werkelijkheid. Zo wilde Kennedy Van der

Laan een NV-structuur, hoewel de 'dubbeldekkers' (de combinaties van de praktijk-BV en de holding-BV van de individuele partner van een groot kantoor) al boven een BV zijn gezet. Want andere grote kantoren deden het ook: 'we wilden die norm ook voor ons laten gelden'. De besluitvormingsstructuur moest wel zoveel mogelijk gelijk zijn als destijds in de maatschap, zodat iedere vennoot, en niet alleen het bestuur, blokkeringsrecht heeft.

Kuypers merkte op dat een NV sneller kan besluiten dan een maatschap, omdat het bestuur meer bevoegdheden heeft. Daardoor wordt volgens hem op grotere kantoren, met ook nog een ambitieus bestuur, de vrijheid van de beroepsbeoefenaar kleiner. Een bestuur moet dan ook niet zelf de omzetting begeleiden, al was het maar omdat het dan in de verleiding komt allerlei andere onderwerpen maar even mee te regelen.

Zeker oudere partners kunnen sommige omzettingen toch al moeilijk aanvaarden. Zo wilde Houthoff als NV aanvankelijk de term 'partner' maar helemaal verbieden, maar dat bleek onhaalbaar. Daarom maakt het kantoor bij de Kamer van Koophandel en op de website duidelijk hoe het juridisch precies zit met de vennoten, die zich dan verder 'partner' mogen blijven noemen. (LH)

Rechtsgebiedenregister kritisch besproken

Ledenraadplegingen afgerond

De ledenraadplegingen over het rechtsgebiedenregister zijn inmiddels afgerond. De laatste vond plaats op donderdag 19 april in het Olympisch Stadion in Amsterdam. Circa 35 advocaten discussieerden mee.

De bijeenkomst wordt geopend door Algemene Raads-lid Bert Bouma. Hij stelt dat het onderwerp rechtsgebiedenregister niet is ingegeven door de waan van de dag. In het oprichtingsjaar van de Orde, 1952, werd er al gesproken over specialisatie van advocaten, en de kenbaarheid daarvan voor de rechtzoekende. 'Het is géén hype.'

.....
'Rechtsgebieden zijn voor de rechtzoekenden niet helder'
.....

Volgens Bouma is de belangrijkste doelstelling van het register het 'bieden van handvatten aan de rechtzoekende bij de zoektocht naar een advocaat'. Van rechter-plaatsvervangers weet hij dat het nogal eens voorkomt dat advocaten zaken aannemen die ze eigenlijk niet aankunnen. Hij voegt daar aan toe dat in Duitsland onlangs een soortgelijk register is ingevoerd. 'Generalisten hebben zich daar nauwelijks verzet tegen het register. De

Anwaltsverein verklaart dat door te wijzen op de toename van specialisatie onder advocaten.'

Het woord is aan de zaal, en die toont zich kritisch. De eerste twee sprekers wijzen op het idee van de Algemene Raad om de Algemene Rechtspraktijk als rechtsgebied in het register op te nemen. 'Algemene Rechtspraktijk is geen rechtsgebied. De term geeft ook volstrekt geen duidelijkheid aan het publiek.'

Een andere spreker spreekt over het gebrek aan differentiatie bij de huidige indeling in rechtsgebieden. 'Stel: ik doe alimentatieberekeningen, maar geen omgangsregelingen. Het rechtsgebied Familierecht biedt dan geen opheldering.' Een aanwezige borduurt daarop voort: 'Rechtsgebieden zijn voor de rechtzoekenden niet helder. Kun je niet veel beter een ingang bieden door meer algemene vragen te stellen als: heeft u problemen met werk? Heeft u problemen met huur, overheid, enzovoort.'

Een spreker uit Haarlem vreest dat het register vooral

voordelig zal zijn voor de grote kantoren: 'Probeert u maar eens een vraag te bedenken waarmee je terecht komt bij de generalist. Bovendien: hoe moet de klant wegwijzen worden in het verschil tussen rechtsgebied en specialisatie? Het register is een heiloze weg.'

Een volgende aanwezige wijst op de opkomst. 'Er is maar weinig belangstelling. Volgens mij is dat een veeg teken.' En: het register moet – als het er komt – niet worden gekoppeld aan de audit. In het voorstel is het ondergaan van de audit nu een voorwaarde om te worden opgenomen.

Bouma zegt dat de bijeenkomsten in den lande telkens door circa vijftig advocaten zijn bezocht, en dat een enkele lokale Orde een speciale bijeenkomst over het register heeft belegd. Ook wordt er nog een grote elektronische enquête onder advocaten uitgezet, en wordt gekeken hoe diverse buitenlandse met het vraagstuk omgaan. (LW)

“
Aan het eind van de dag, als het bijna donker wordt, ligt de bunker er verlaten en ontdaan van alle drukte bij. Geen politie te zien. *NRC Handelsblad* over de eerste explosieve zittingsdag in de zaak-Holleeder, 3 april

Maar de rechterlijke macht sluit zich steeds verder op in ivoren torens (...) In het kort: rechters moeten aansprakelijk gesteld kunnen worden. *Staatsrechtoloog* raar Twan Tak in *De Pers*, 5 april

Zwart maken? Door het slijk halen? Meneer de voorzitter, ik ben nog niet eens begonnen met het zwart maken van Endstra. Dat komt later pas. *Advocaat Jan Hein Kuipers* in de zaak-Holleeder, *NRC Handelsblad*, 7 april

Dit speelt stelselmatig. De Staat heeft onbeperkte middelen en procedeert tot de burger is uitgeput. *George Reuchlin*, nadat de landsadvocaat twee decennia lang de uitbetaling van genoegdoening aan hem blokkeerde. 'Machtmisbruik', oordeelde de Commissie Verzoekschriften van de Tweede Kamer. *AD*, 4 april

Na het tentamen wordt het gemiddelde berekend. De onderste tien tot twintig procent krijgt per definitie een onvoldoende. Het kan gebeuren dat je tachtig procent van de antwoorden goed hebt, en toch zakt. *Max Rijkenberg* studeerde *International Legal Studies* aan NYU, *NRC Handelsblad*, 4 april

Toetsen Beroepsopleiding 16 mei 2007

Voorjaarscyclus 2007 (+ inhalers)

10.30 - 12.30 uur

Burgerlijk Procesrecht

13.30 - 15.30 uur

Bestuursprocesrecht

Alle toetsen worden afgenomen op basis van de meest recente wetteksten.

Inschrijving

Stagiaires die in maart 2007

met de opleiding zijn begonnen, hoeven zich niet op te geven. Inhalers/herkansers (stagiaires die vóór maart 2007 zijn begonnen) dienen zich zo spoedig mogelijk schriftelijk aan te melden bij de Nederlandse Orde van Advocaten, afdeling Opleiding, t.a.v. mevrouw C. van Rijn-Carati, faxnr. 070-335 35 34, e-mail: opl@advocatenorde.nl. U ontvangt een schriftelijke bevestiging van inschrijving. Wilt u bij inschrijving duidelijk het volgende vermelden:

- naam, voorletter(s) en geslacht;
- het adres waar de bevestiging naar toegezonden moet worden;
- uw cursuscode.

Examengeld

Het examengeld voor het inhalen/herkansen van toetsen is door de Algemene Raad vastgesteld op € 65 per toets. Ná de toetsdag ontvangt u een acceptgiro waarmee u het examengeld kunt overmaken.

Toetslocatie

De toetsen worden afgenomen in De Vechtse Banen, Mississippidreef 151 te Utrecht (tel. 030-262 78 78).

- NB: de eventuele herkansers van de toets Bestuursprocesrecht van 13 april jl. kunnen hun herkansing Bestuursprocesrecht op 16 november a.s. afleggen.
- Voor informatie kunt u bellen met de Nederlandse Orde van Advocaten, afdeling Opleiding (telefoon: 070-335 35 55 tussen 09.00-12.00 uur) (Secretariaat Examencommissie).

agenda

GRENDOVERSCHRIJDEND PROCEDEREN

Op donderdag **24 mei 2007** organiseert de Universiteit van Utrecht een symposium met als onderwerp 'grensoverschrijdend procederen'. Het symposium wordt georganiseerd ter afscheid van Mirjam Freudenthal, die in verband met het bereiken van de pensioenge-rechtigde leeftijd de Universiteit Utrecht zal verlaten. Tevens verschijnt in mei een boek van de hand van Mirjam Freudenthal over dit onderwerp. Het symposium vindt plaats van 14.00 tot 18.00 uur in de Sweelinckzaal, Drift 21, te Utrecht. U kunt zich aanmelden bij: mw. J. Wijnans, tel. 030-25 37 150, e-mail: j.wijnans@law.uu.nl.

BESLISSEN NAAR AANLEIDING VAN EEN BEZWAAR

Op donderdag **24 mei 2007** organiseert de Stichting Bestuursrecht Noord Nederland in Groningen een studiebijeenkomst met als onderwerp: 'Beslissen naar aanleiding van een bezwaar'. Een bezwaar te-

gen een appellabel besluit kan aanleiding tot een veelheid aan bestuurlijke reacties geven. Dr. mr. L.M. (Rens) Koenraad zal op interactieve wijze de discussie met de deelnemers aangaan, aan de hand van vooraf aan de deelnemers verzonden casusposities. De bijeenkomst vindt plaats in het hotel 'Schimmelpenninck Huys'. U kunt zich tot uiterlijk 10 mei aanmelden door een e-mail te sturen aan stichtingbestuursrecht@live.nl.

AAN DE GRENS VAN DE MILIEUVERGUNNING

Op donderdag **31 mei 2007** organiseert de Vereniging voor Milieurecht samen met de Vlaamse Vereniging voor Omgevingsrecht een dagcongres namelijk 'Aan de grens van de milieuvergunning'. Tijdens deze dag komen de alternatieven voor de milieuvergunning en de ontwikkeling van een integrale vergunning vanuit Vlaams en Nederlands perspectief aan de orde. Daarnaast wordt ingegaan op de implementatie van de IPPC-richtlijn. Nadere informatie vindt u op

de website van beide verenigingen: www.milieurecht.nl en www.omgevingsrecht.be. Het congres zal plaatsvinden in Lesius Hogeschool in Antwerpen van 10.00 tot 18.00 uur.

15 JAAR SPORT EN RECHT

De Vereniging voor Sport en Recht bestaat vijftien jaar. Het derde lustrum wordt gevierd op vrijdag **1 juni 2007** op het Park Dorhout Mees te Biddinghuizen. Tijdens die bijeenkomst zullen verschillende inleiders stilstaan bij de ontwikkelingen op sportrechtgebied in de afgelopen vijftien jaar, zoals de vercommercialisering van de sport, de onrechtmatige daad in de sport, tuchtspraak en de invloed van Europa. Daarnaast heeft de dag vooral een sportief karakter. Deelname staat open voor de leden van de vereniging. Nadere informatie is te verkrijgen via de website van de vereniging: www.sport-en-recht.nl.

16 MILJOEN BEMIDDELAARS

'16 miljoen bemiddelaars',

deel drie van de serie van drie debatprogramma's over actuele thematieken in en rond het strafrecht vindt op donderdag **7 juni 2007** plaats. Centraal staat de vraag naar de grenzen en de betekenis van het huidige strafrecht. En wat verandert er in de functie van het strafrecht en in de rol van de diverse betrokkenen? Met spraakmakende juristen, filosofen, criminologen en stand-upcomedians. Met onder anderen dr. John Blad, prof. mr. Ybo Buruma en mr. dr. Cees Schaap. Het debat wordt georganiseerd door Studium Generale EUR samen met de Bibliotheek Rotterdam en vindt plaats in het Bibliotheektheater, Hoogstraat 110, Rotterdam van 19.30 tot 21.45 uur. Toegang is gratis. Voor meer informatie zie: www.eur.nl/studium.

Extra onderwijs Belastingrecht Beroepsopleiding

Zoals bericht in het *Advocatenblad* (14/2006, blz. 704) zal per voorjaarscyclus 2007 het cursusonderdeel Belastingrecht doorzakken naar de Voortgezette Stagiaire Opleiding. Stagiaires die starten vanaf de voorjaarscyclus 2007 hoeven geen onderwijs meer te volgen en ook geen toetsen af te leggen in het onderdeel Belastingrecht. Dit betekent dat iedere stagiaire die met de

Beroepsopleiding is gestart vóór de voorjaarscyclus 2007 nog het onderwijs dient te volgen en de toets in dit onderdeel met goed gevolg dient af te leggen. Dit is ook het geval als het onderwijs ingehaald moet worden of de toets herkanst dient te worden.

Voor diegenen die nog geen onderwijs hebben gevolgd in hun reguliere cyclus wordt op dinsdag 19 juni 2007 een zogenoemde 'bezemklas' georganiseerd in Utrecht. Nadat het onderwijs gevolgd is, mag de toets afgelegd worden op 29 juni 2007. Stagiaires dienen zich aan te mel-

den bij de Nederlandse Orde van Advocaten, afdeling Opleiding, t.a.v. mevrouw C. van Rijn-Carati, faxnummer 070-335 35 34, e-mail: c.vanrijn@advocatenorde.nl.

U ontvangt een schriftelijke bevestiging van inschrijving. Wilt u bij inschrijving duidelijk het volgende vermelden:

- naam, voorletter(s) en geslacht;
- het adres waar de bevestiging naar toegezonden moet worden;
- uw cursuscode.

• Voor informatie kunt u bellen met de Nederlandse Orde van Advocaten, afdeling Opleiding (telefoon: 070-335 35 79).

Vervolgde advocaten

Stichting Advocaten voor Advocaten

Libanese advocaat opnieuw vervolgd

De Libanese mensenrechtenadvocaat Muhammad Mugraby is vorige maand zijn land ontvlucht omdat hij opnieuw dreigde te worden opgepakt. In een e-mail aan Phon van den Biesen van de Stichting Advocaten voor Advocaten schreef hij daarover: *'After I called you on Sunday I decided to leave Beirut because I was tipped that an arrest warrant could very soon be issued against me. I decided, and my wife and son concurred, that I would be more valuable in defending myself if I remained free than if I am in jail.'*

Mugraby

Door zijn mensenrechtenwerk, voornamelijk pro Deo, dat hij met zijn internationale handelsrechtpraktijk combineert, kwam Mugraby sinds het begin van de jaren 90 steeds meer onder vuur te liggen van de Syrische bezettingsmacht, de Libanese autoriteiten en de Orde van Advocaten van Beirut (BAB), die van de regering de opdracht kreeg om Mugraby als advocaat monddood te maken. Sindsdien is Mugraby in allerlei procedures verwickeld, onder meer tegen de BAB, die hem op oneigenlijke gronden als advocaat van het tableau probeert te schrappen. Ook Mugraby's advocaten werden geschorst en tegengewerkt, zodat geen advocaat hem meer durfde bij te staan. Op verzoek van de *International Commission of Jurists* zorgde Advocaten voor Advocaten ervoor dat Mugraby nu door Nederlandse advocaten wordt bijgestaan. Meesters Van Manen, Spigt en Van den Biesen wisten zelfs toestemming te krijgen om voor elk Libanees gerecht voor Mugraby op te treden.

Eind 2003 hield Mugraby een voordracht voor het Europees parlement over

de Libanese mensenrechtensituatie. Daarin leverde hij kritiek op de militaire tribunalen, waarvoor gewone burgers worden berecht.

Vervolgens werd Mugraby aangeklaagd wegens laster van het 'Military Establishment'. Vorig jaar zond Advocaten voor Advocaten acht advocaten en een Brits parlementslid naar Beirut om Mugraby tijdens een zitting voor een militair tribunaal bij te staan. Een dag na hun aankomst besliste de rechter dat de strafvordering tegen Mugraby niet-ontvankelijk was en werd de procedure ingetrokken.

Op verzoek van Mugraby zet Advocaten voor Advocaten zich nu in om zijn zaak opnieuw onder de aandacht te brengen van de Europese Commissie en de *Council of Bars and Law Societies of Europe* (CCBE).

• Voor algemene informatie over de Stichting Advocaten voor Advocaten kunt u contact opnemen met Judith Lichtenberg via e-mail: info@advocatenvooradvocaten.nl of bezoek de website www.advocatenvooradvocaten.nl. Daar leest u ook hoe u donateur kunt worden. Rekeningnummers: ABN 489.938.655; Postbank 433.83.27 (Amsterdam).

“

De code van Drion is een frisse gedachte. Of het haalbaar is weet ik niet. Maar niets doen is geen optie. Kamerlid Aleid Wolfsen tijdens het debat over 'De prijs van de advocaat' in De Balie, *Het Parool*, 12 april

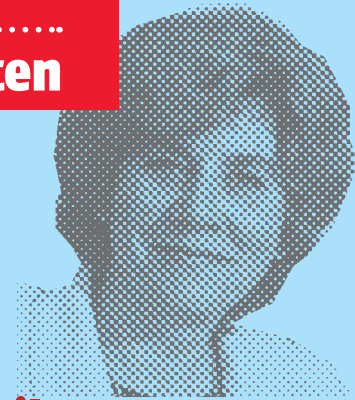
De overheid kan een puntje zuigen aan de manier waarop wij werken. Zelfregulerend, met kwaliteit en vakervaring. Arjo de Jong, vicevoorzitter van de branchevereniging voor particuliere recherchebureaus, de VPB. *Staatscourant*, 13 april

Als jij er nog een leven op na wilt houden, al dan niet met kinderen, dan moet je gewoon niet kiezen voor de wereld van het grote geld. *Carp* schrijft over de werkdruk in de advocatuur, april

Maar we hebben een lange adem en we houden vol. We zullen alle mogelijke opsporingsmethoden inzetten. Alles rechtens natuurlijk. Voorzitter Harm Brouwer van het college van Procureurs-generaal over de strijd tegen de georganiseerde misdaad, *Trouw*, 20 april

China heeft ons trouwens nog veel meer te leren over het 'zuiveren van de internetomgeving', zoals president Hu Jintao het noemt. Frank Kuitenbrouwer over internetfilters, *NRC Handelsblad*, 17 april

”

Van de deken

Els Unger

Maak het verschil

Sinds begin 2006 staat het onderwerp diversiteit prominent op de agenda van de Algemene Raad. We vinden dat er voldoende redenen van algemeen belang zijn om dit onderwerp grondig aan te pakken. Bij diversiteit gaat het, kort gezegd, om de doorstroom van vrouwen en de instroom van allochtonen en andere minderheden in de balie.

In december 2006 heeft de Algemene Raad de Commissie Diversiteit ingesteld. Die commissie coördineert activiteiten met betrekking tot het onderwerp. Er is inmiddels onderzoek verricht naar de positie van vrouwen in de kantoren en de instroom van allochtonen, er is een diversiteitsverklaring opgesteld die door 26 kantoren is ondertekend en op het Jaarcongres 2006 is de eerste diversiteitsprijs uitgereikt. Een binnenkort apart te vormen Werkgroep Minderheden zal zich specifiek richten op instroombevordering van advocaten met een andere culturele achtergrond.

De commissie heeft onlangs het boekje *Maak het verschil, diversiteit in de advocatuur* uitgebracht. Door middel van dat boekje wil de commissie discussie over het onderwerp diversiteit uitlokken. Zoals ik in het voorwoord schrijf: 'De Nederlandse Orde van Advocaten verwacht dat de in dit boek gepubliceerde interviews de opmaat vormen voor levendige debatten binnen de beroepsgroep.'

Die verwachting lijkt, gelet op de zeer wisselende reacties die ik inmiddels op de publicatie heb mogen ontvangen, in elk geval bewaarheid te worden [zie ook de *Reacties in dit nummer, red.*].

De binnengekomen negatieve reacties hebben een gemene deler, en die luidt: waarom komen in het boekje enkel en alleen bestuursvoorzitters van grote kantoren aan het woord? Welnu, dat is het gevolg van een strategische keuze van de Commissie Diversiteit. Naar het oordeel van de commissie is het probleem van de in- en doorstroom bij de grote kantoren het grootst, en is er daarom reden om die groep kantoren het eerst te benaderen. Binnenkort gaan we ook het gesprek aan met middelgrote en kleinere kantoren. Want uiteraard is diversiteit een zaak van de hele balie.

Andere klacht: u gaat wel heel makkelijk om met het geld van de verplichte leden.

Natuurlijk heeft het boekje geld gekost. Maar de commissie heeft gemeend dat deze investering verantwoord is, gelet ook op het grote economische belang bij diversiteit. Het onbenut laten van waardevol allochtoon talent en de vrouwelijke *brain drain*: de advocatuur kan het zich eenvoudigweg niet permitteren.

Reageren: vandedeken@advocatenorde.nl

Letselschadecode: 'Verplicht gepolder'

.....
Michel Knapen

journalist

.....
Een bemiddelingsloket, een openbaar register en uitbreiding van de staf, dat gaat het Nationaal Platform Personenschade doen met de subsidie van 2 miljoen euro. Het NPP kreeg van minister Hirsch Balling de subsidie, de komende vijf jaar 400 duizend euro per jaar, om de Gedragscode Behandeling Letselschade te promoten en de naleving te bewaken. De Gedragscode moet een buitengerechtigde afwikkeling van letselschadeclaims beter, sneller en slachtoffervriendelijker maken.

'Voor elk conflict op het terrein van letselschade moet een passende oplossing komen', zegt Caroline Bos van het NPP. 'Conflicten tussen slachtoffers en professionele partijen, zoals over het uitblijven van een medisch advies. Voor dergelijke conflicten wordt nu het bemiddelingsloket ingericht.' In het openbaar register komen namen van partijen te staan die hebben ingetekend op de Gedragscode.

Daar horen de LSA en de ASP, de specialisatievereniging voor letselschadeadvocaten echter niet bij. Advocaten moeten hun werk volledig onafhankelijk verrichten, en kan en mag niet op voorhand worden gebonden aan afspraken over de wijze waarop zaken moeten worden behandeld, zo stelt de LSA op haar website. Het maken van behandelafspraken met anderen dan de cliënt gaat in tegen de gedragsregels van de Neder-

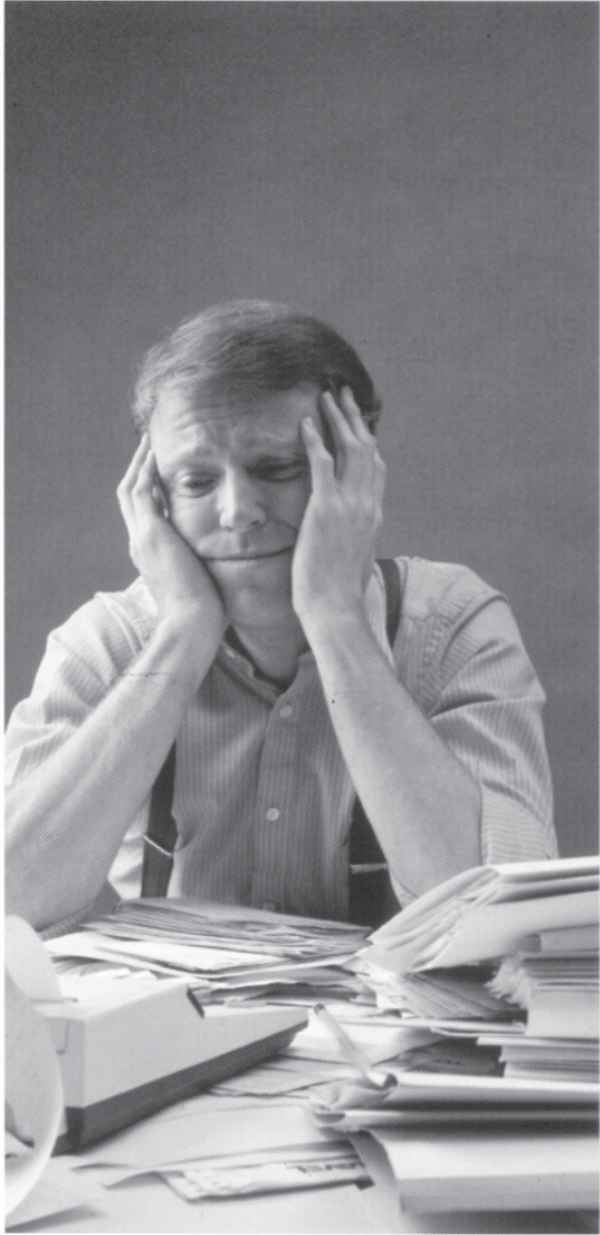
landse Orde van Advocaten.

Volgens Marianne Smits, bestuurslid van Advocaten voor Slachtoffers van Personenschade (ASP, tachtig leden), geeft de minister met de subsidie een 'tegenstrijdig signaal' af. 'Minister Donner stelde al dat onafhankelijkheid en partijdigheid de kroonjuwelen van de advocatuur zijn. De Gedragscode leidt tot verplicht gepolder, en dat staat op gespannen voet met onze kroonjuwelen.'

Met het toekennen van de subsidie laat de minister weten de Gedragscode wel belangrijk te vinden, en wellicht hoopt het ministerie dat ook de letselschadeadvocaten er niet langer omheen kunnen. 'Misschien willen ze ons reguleren. Maar de Gedragscode kan de Advocatenwet echt niet passeren. Wat dat betreft is er sprake van een weeffout in de code en het ministerie heeft dat ook erkend.' De grootste zorg van de ASP is dat de rechter de Gedragscode tot het verkeersmodel maakt, waaraan ook advocaten zich dienen te houden.

Is de Gedragscode een wassen neus nu zo'n belangrijke partij niet meedoet? Dat valt wel mee, zegt Bos van het NPP. 'Onze belangrijkste partijen zijn de verzekeraars en de organisaties die opkomen voor slachtoffers. Wel hopen we dat letselschadeadvocaten in hun gesprekken met cliënten de code noemen en uitleggen, zodat het slachtoffer zelf kan kiezen of hij met deze advocaat verder wil.'

Het bestuur van de Vereniging voor Letselschade Advocaten was niet voor commentaar bereikbaar.

REGRES INFO

REGRES INFO

079 - 342 72 72

REGRES INFO

REGRES INFO

REGRES INFO

REGRES INFO

REGRES INFO

REGRES INFO

REGRES INFO

REGRES INFO

REGRES INFO

3

Handelsrente

Gerechtsdeurwaarders kennen de uitspraak van de Rb. Zutphen ook (zie 'Vorder en incasseer handelsrente, in *Advocatenblad* 2007-6, p. 208) maar wij zien in die uitspraak nu juist een reden om de hakken in het zand te zetten. Art. 6:119A BW is een *lex specialis* en als het de hogere rente is, willen wij wel dat uit de titel blijkt dat die hogere rente verschuldigd is.

Het is nu juist aan de raadsman om een duidelijk eis te formuleren. Raadslieden zijn in de praktijk de eersten om gerechtsdeurwaarders te pas en te onpas met schadeclaims en tuchtklachten te dreigen als wij 'meedenken'.

(Jeroen Nijenhuis,
Gerechtsdeurwaarder te Roermond)

Maak het verschil

(publicatie van de Orde, april 2007)

I
Geachte mevrouw Unger,
Bij dezen zend ik u retour de door u ongevraagd toegezonden publicatie *Maak het verschil* [Zie ook het dekencommentaar in dit nummer, red.]. U wilt wel noteren dat dit kantoor geen prijs stelt op toezending van ongevraagde presentjes door uw organisatie waarvan de individuele advocaten van dit kantoor verplicht lid zijn.

Ik verzoek u voorts zich met uw organisatie strikt te beperken tot die taken die u bij de Advocatenwet zijn toebedeeld. Als de orde zich toch wil bezighouden met zaken die haar taak te buiten gaan, zou het beter zijn als zij in het vervolg ten minste vooraf nagaat bij welke individuele advocaten behoefte bestaat aan publicaties in dat verband. Over die geïnteresseerden – voor zover ze al bestaan – kunnen dan vervolgens de daaraan verbonden kosten worden omgeslagen. Een volgend, nog belangrijker, voordeel is dat u dan ook de rest van uw leden er niet mee lastigvalt.

Gezien de herkomst van die mensen die u zover heeft gekregen aan deze publicatie mee te werken lijkt de 'markt' voor deze aanvullende diensten zich overigens in Amsterdam te bevinden. Wellicht is het verstandig om dit dan ook uitsluitend in Amsterdam aan te bieden, via de orde daar.

(J.A. Oggel, advocaat te Rotterdam)

II

Geachte mevrouw Unger,
Tot mijn genoegen breekt u als deken een lans voor diversiteit. Alhoewel uw roep nog niet overal wordt gehoord, denk ik dat het een kwestie van tijd is. Een quickscan van het boekje *Maak het verschil* dat ik zojuist op mijn bureau krijg, geeft aan dat één van de struikelblokken bij doorgroeien en derhalve diversiteit in de top van organisaties gelegen is in het moederschap. Zelf doe ik inmiddels, als bijna achtstejaars, ervaring op met het combineren van ambities en zorg, daarin overigens ondersteund door mijn werkgever (flexibiliteit, zo nodig thuiswerken) en geweldig gestimuleerd door mijn man. Wij werken beiden 32 uur (exclusief 'overwerk'). Ondanks die stimulans is het een enorme klus om alle ambitieuze, niet parttime werkende collega's bij te houden op de ambitieuze ladder. Bij gebreke van rolmodellen op kantoor die ambitie en zorg combineren... is het echt pionieren.

...Lees verder op pagina 293

87e jaargang –
11 mei 2007 – nr. 7
Verschijnt elke drie weken.

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie
mr. K.A. Boshouwers
mr. B.J. Th. Bouma
mr. Y. van Gemerden
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. P.T.C. van Kampen
mr. M.H.J. van Maanen
mr. M.R. Maathuis
mr. G.J. van Oosten
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. A.P. Ploeger
mr. L.H. Rammeloo
dr. mr. L.W.M. Wopereis

Redactionele bijdragen
t.a.v. L. Hesselink
Reed Business bv
Postbus 16500, 2500 BM Den Haag
tel. 070-4415226
fax 070-4415919
e-mail: linus.hesselink@reedbusiness.nl
Bezoekadres: Benoordenhousweg 46, Den Haag
Zie www.elsevierjuridisch.nl

Uitgever
drs. Serge dos Santos Gomes

Eindredactie
Linus Hesselink

Bureau redactie
Charlotte Helmer

Vormgeving
Dimdim, Dmitry de Bruin

Correctie
Sandra Braakmann

Druk
Drukkerij Groen bv, Leiden

Digitaal archief
Advocatenblad
www.advocatenorde.nl,
voor houders van het (gratis)
Baliencertificaat

Orde van de dag
Gratis abonneren op de wekelijkse nieuwsbrief voor advocaten? Stuur een e-mail naar enova@reedbusiness.nl met als onderwerp 'Inschrijven Orde van de dag'.

Juridische Vacaturebank
www.jbb.nl

ISSN 0165-1331

HO
2006
PRINT

Nederlands
uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

Advertenties

Brouwer's Direct Marketing bv
Steektenweg 80 G, 2407 BH
Alphen a/d Rijn
tel. 0172-234460,
fax 0172-233017
e-mail: bdmbv@euronet.nl
Advertentietarieven op
aanvraag.
Inzendtermijn:
afl. 8: 18 mei 2007
afl. 9: 8 juni 2007

Abonnementen

Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Voor adreswijzigingen kunnen zij terecht bij de Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag, tel. 070-3353535, fax 070-3353531.

Niet-leden betalen

€ 160 per jaarabonnement (incl. BTW en verzendkosten) en voor de jaarband € 15. Studenten 50% korting.

Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan. Opgave via www.reedbusiness.nl of bij onze Klantenservice. Abonnementen lopen automatisch door, tenzij uiterlijk 30 dagen voor de vervaldatum bij onze Klantenservice wordt opgezegd. Dit kan schriftelijk, telefonisch of per e-mail. Ook voor informatie over uw lopende abonnement kunt u contact opnemen met onze Klantenservice.

Klantenservice

Postbus 808, 7000 AV
Doetinchem
Telefoon: 0314-358358
(op werkdagen tussen
8.30 en 17.00 uur).
Fax: 0314-349048
e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl

Reed Business bv legt gegevens vast voor de uitvoering van de (abonne-ments)overeenkomst. Deze gegevens kunnen worden gebruikt om u te informeren over voor u relevante producten en diensten van Reed Business bv, haar groepsmaatschappijen en zorgvuldig geselecteerde derden. Uw e-mailadres wordt alleen gebruikt om u te informeren over gelijksoortige producten en diensten van Reed Business bv en haar groepsmaatschappijen. Als u geen prijs stelt op deze informatie, per post of via e-mail, dan kunt u dit schriftelijk doorgeven aan: Reed Business bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808, 7000 AV Doetinchem.

De strafrechter kan niet alleen goochelen met abstracte normen maar heeft ook de plicht om de individuele uitzondering op de normatieve hoofdregel te zoeken. En: ‘de verdediging heeft de taak ervoor te zorgen dat elke strafzaak blijft schuren langs de rechterlijke ziel’. Tom Schalken illustreert zijn stellingen aan de hand van de besluitvorming over de voorlopige hechtenis.¹

De rechtsorde moet geregeld

Over abstracte normen, concrete uitzonderingen en de noodzaak

.....
Prof. mr. T.M. Schalken
emeritus hoogleraar Strafrecht VU Amsterdam
.....

Uit de rechtspraak van de Hoge Raad van de laatste 25 jaar over de positie van de verdediging in strafzaken wordt duidelijk dat we niet ver meer verwijderd zijn van de situatie waarin de verdachte het als een voorrecht moet beschouwen dat hij in volle omvang wordt verdedigd. Het principe van de *equality of arms* is allang en onmiskenbaar ten koste van de verdediging in het voordeel van de vervolging omgebogen. Natuurlijk, ook de Hoge Raad richt zich naar de Straatsburgse jurisprudentie en maakt daar soms ook uitdrukkelijk melding van. Maar de wijze waarop de Hoge Raad Straatsburgse normen en criteria in zijn eigen rechtspraak incorporeert, laat de indruk achter dat dit niet altijd van harte gebeurt, ofschoon de ruimhartigheid de laatste tijd toeneemt.

Een sprekend voorbeeld is de tergend langzame wijze waarop de Hoge Raad bereid bleek de Straatsburgse rechtspraak met betrekking tot de verdediging van de afwezige verdachte in zijn eigen jurisprudentie te implementeren. Eerst mocht de raadsman bij verstek niet ter zitting optreden, later, in de jaren tachtig, alleen wanneer de niet-verschenen verdachte over ‘klemmende redenen’ beschikte, en pas na de *Lala-* en *Pelladoah-*arresten uit 1994, waarbij

.....
Verwijzing naar Straatsburgse jurisprudentie door de Hoge Raad lijkt meer schijngenerositeit dan ruimhartige adaptatie van Europese rechtsnormen
.....

Nederland werd veroordeeld, ging de Hoge Raad overstag. Uiteindelijk paste ook de wetgever zich aan door in artikel 279 Sv de mogelijkheid te creëren dat de niet-verschenen verdachte zich door een uitdrukkelijk gemachtigd raadsman kon laten bijstaan (1998).

Wat echter oorspronkelijk bedoeld was als een bevoegdheid en ook zo in

de wet geformuleerd staat – met het doel namelijk om afdoening bij verstek mogelijk te maken en zwevende vonnissen te voorkomen – werd al gauw uitgelegd als een imperatief voorschrift: bij niet-verschijnen is verdediging *uitsluitend* door een gemachtigd raadsman toegestaan. *Mogen* werd *moeten*, het minimum werd maximum. Ongehoorzame pogingen van lagere rechters om de niet-gemachtigde raadsman toch nog in de gelegenheid te stellen iets ter verdediging op te merken, werden onmiddellijk door de Hoge Raad afgestraft als ‘in strijd met het systeem van de wet’ (NJ 2002, 338).

Onwelkome kritiek

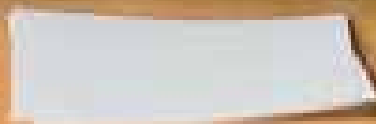
Er zijn nog wel meer voorbeelden te noemen waaruit blijkt hoe de Nederlandse rechtspraak slechts schoorvoetend in de richting van het Europese Hof opschuift. Ik denk nu even aan de problematiek met betrekking tot het oproepen van getuigen. De wetgever laat niet na om het horen van getuigen zoveel mogelijk te ontmoedigen,² ter-

.....
¹ Dit is de (verkorte) tekst van de rede die de auteur heeft uitgesproken bij de opening van het Haarlemse kantoor van Spong Advocaten d.d. 15 maart 2007.

.....
² Vgl. de laatste wetwijziging waarbij de raadsman beter reeds bij het instellen van het hoger beroep, hoewel hij op dat moment nog niet over

worden geschokt

van voorlopige hechtenis

wijl de ruimte die de Hoge Raad vervolgens heeft om de getuigenproblematiek verdragsconform te benaderen, niet aansluit bij de decennialang consistente koers in de rechtspraak van het EHRM. De verdediging moet niet alleen de gelegenheid tot ondervraging krijgen, zij heeft er recht op dat de getuige ook daadwerkelijk antwoord geeft.³ Verwijzing naar Straatsburgse jurisprudentie in arresten van de Hoge Raad heeft iets weg van schijngenerositeit in plaats van ruimhartige adaptatie van Europese rechtsnormen. Hoe valt een dergelijk verschijnsel te verklaren?

Daarvoor kunnen twee redenen worden aangewezen. In de eerste plaats zijn wij niet zo gemakkelijk in het accepteren van kritiek op ons rechtstelsel. Wij vinden dat wij een goed systeem hebben. Als daarop vanuit het buitenland kritiek wordt uitgeoefend, is dat lastig en onwelkom. Dat is ook de reden dat Nederland geen traditie kent van luisteren. We hebben een lange traditie van expansie en een grote mond, maar niet van zelfkritisch luisteren naar wat anderen over ons te vertellen hebben. We vinden dat wel interessant, en knikken minzaam, maar vervolgens doen we er niets mee.

Het beste voorbeeld laat onze wetgever zien: die vraagt – liefst binnen een paar weken – advies aan de meest gerede instanties die met de benen in het grondwater staan, en daarna gaat hij volledig zijn eigen gang. Vergelijk de gang van zaken bij de zojuist in werking getreden Wet stroomlijning hoger beroep: in plaats van invoering van een effectieve, aparte procedure voor strafmaatappellen (waartoe de Nederlandse Orde van Advocaten had geadviseerd) komt er een verlostelsel waarom niemand gevraagd heeft en dat alleen maar contraproductieve effecten zal genereren.

De tweede reden die voor de verschillen met Straatsburg wordt aangevoerd be-

.....

het uitgewerkte vonnis beschikt, getuigen kan oproepen, omdat de verdachte anders een nog zwaardere barrière moet nemen om een getuige op de zitting te krijgen.

3 Zie ook het mooie artikel van advocaat Jebbink in het *NJB*, die de principiële verschillen nog eens op een rij zet, *NJB* 2007, p. 208.

treft de wijze van toetsen. De Hoge Raad kijkt naar de wijze waarop het recht wordt toegepast, de aanpak van het EHRM, veel casuïstischer. Echter, die tegenstelling is grotendeels schijn. Ook het Europese Hof toetst aan het recht, die het zelf eerst in ‘general principles’ vastlegt en daarna uitgebreid aan de feiten toetst. Die wijze van rechtstoepassing heeft gevolgen voor de inrichting van ons cassatiesysteem. De Hoge Raad wordt gedwongen, ook bij de selectie en waardering van bewijsmateriaal, traditioneel het domein van de feitenrechter, om zich steeds meer en steeds dieper met de feiten bezig te houden, hetgeen deze cassatierechter dan ook steeds vaker doet. De vraag is dus hoe lang de Hoge Raad kan blijven volhouden dat hij alleen bekijkt of het recht goed is toegepast.⁴

Concreet geschokte rechtsorde

De rechtsbeoefening wordt ingewikkeld door de weerspannige verhouding tussen de abstracte norm en de individuele toepassing. Hoe lastig rechtstoepassing in een strafzaak kan zijn, wordt geïllustreerd door een strafzaak waarin

.....

Rechters dienen voordat zij de algemene regel toepassen de redelijkheid van de afwijking te onderzoeken, want niet de conformiteit maar de uitzondering is uitgangspunt

.....

de Haarlemse rechtbank een moedige beslissing nam. Met verwijzing naar Straatsburgse jurisprudentie overwoog de raadkamer, oordelend over de noodzaak van voorlopige hechtenis bij een Surinaamse drugskoerierster, dat er van een geschokte rechtsorde geen sprake was. Het OM had gedwongen door capaciteitsnood gedurende geruime tijd drugskoeriers op Schiphol met minder

.....

4 Achter het verschil tussen de Hoge Raad en het Europese Hof gaat nog een ander probleem schuil, namelijk de verhouding tussen norm en feit. In hoeverre is het eigenlijk wel mogelijk om in het recht norm en feit van elkaar te scheiden? Kan aan een norm inhoud worden gegeven zonder feitelijke invulling? Daarmee raken we aan een algemeen rechtstheoretisch en rechtsfilosofisch probleem.

dan drie kilo cocaïne maar zonder strafblad gewoon naar huis gestuurd, zelfs zonder dagvaarding. Waarom zou dan, toen de overmachtssituatie voorbij was, de rechtsorde wel ineens zijn geschokt? Nee dus, concludeerde de raadkamer, en stelde de verdachte in vrijheid.

Het Amsterdamse hof was het daar niet mee eens. Het feit dat er van een overmachtssituatie sprake is, betekent nog niet dat de rechtsorde niet geschokt kan zijn. Dus blijft voorlopige hechtenis bij drugskoeriers op die grond gerechtvaardigd. Wie heeft er nu gelijk, de Haarlemse rechtbank of het Amsterdamse hof? Beide, zou ik menen.

Het Amsterdamse hof heeft het gelijk aan zijn zijde door een geschokte rechtsorde ook tijdens een tijdelijke nood situatie te blijven aannemen. Maar de Haarlemse raadkamer zat op het goede spoor door het criterium van de geschokte rechtsorde verdragsconform uit te leggen, namelijk door op basis van de casuïstiek te bekijken of de vrijlating van deze drugskoerierster zou leiden

twalfjaarsgrond plus een geschokte rechtsorde zonder feitelijke en individuele onderbouwing, in strijd is met het EVRM.⁵

Alternatieven onderzoeken

Sterk bewijs voor mijn opvatting baseer ik op het vaste uitgangspunt in de Straatsburgse jurisprudentie over artikel 5 EVRM dat vrijheid regel is en vrijheidsbeneming uitzondering (onder anderen *Letellier*, 1991). Uit dit solide uitgangspunt vloeit de harde rechtsplicht van de voorlopige hechtenis-rechter voort om, alvorens de vrijheidsbeneming te bevelen, eerst alternatieven te onderzoeken die het risico van 'public disorder' kunnen ondervangen. Als een zodanig alternatief voorhanden is, staat het de rechter niet meer vrij om puur op grond van de ernst van het feit en de op basis daarvan veronderstelde geschonden rechtsorde, de verdachte zijn vrijheid te ontnemen (*Czarnecki*, 2005). Hij zal dat zelfs ambtshalve moeten onderzoeken en daarover uitdrukkelijk in zijn beslissing verantwoording moeten afleggen (*Jablonski*, 2000).

Als de rechter op de eerste dag van de voorgeleiding het aangeboden alter-

bewaring, dat mede gegrond is op een of meer van de gevaarscriteria, zonder dat de rechter uitlegt waarom het aangeboden alternatief ontoereikend is om aan het veronderstelde gevaar tegemoet te komen, eveneens in strijd met het EVRM.

Hoe ver staat dit niet af van de Nederlandse praktijk waartegen advocaten vruchteloos te hoop lopen, omdat de voorlopige hechtenis-cultuur hoofdzakelijk is terug te voeren op een puur abstracte invulling van het begrip geschokte rechtsorde, terwijl het afwijzen van aangeboden, met name financiële alternatieven voornamelijk is gebaseerd op een even abstracte en dus nietszeggende interpretatie van het zogenaamde gelijkheidsbeginsel. Ik zie niet in waarom een naar persoonlijke draagkracht vastgestelde borgsom, in strijd zou zijn met dit gelijkheidsbeginsel. De Nederlandse praktijk van voorlopige hechtenis is in het licht van de Straatsburgse rechtspraak aan een grondige herbezinning toe.

De voorlopige hechtenis bij drugsdelicten drukt ons met de neus op de feiten. Is het voorarrest of de veroordeling slechts het resultaat van een klinische toepassing van wettelijke normen, OM-richtlijnen of interne oriëntatiepunten (bij zoveel kilo past zoveel gevangenisstraf)? Of is er nog ruimte voor een afweging naargelang de concrete omstandigheden van de zaak en de persoon van de verdachte? Mijn stelling is dat de rechter verplicht is in elke zaak die ruimte te zoeken. Elke afwijking van de norm, geboden door de verschillen in feitelijke en persoonlijke omstandigheden, is in overeenstemming met het dragende principe van de rechtsgelijkheid.

Trekken aan een dood paard

Rechters dienen dan ook, voordat zij de algemene regel toepassen, eerst de redelijkheid van de afwijking te onderzoeken. Niet de conformiteit, maar de uitzondering dient uitgangspunt te zijn. Het Straatsburgse Hof heeft veel minder last van nationale gevoeligheden en kent veel meer gewicht toe aan de feiten en de betekenis die zij hebben in relatie tot de toepasselijke normen. Dat

tot 'public disorder' (criterium ontleend aan onder andere de Straatsburgse zaak *Smirnova*, NJ 2005, 550). Dat betekent dat het antwoord op de vraag naar de 'public disorder' pas kan worden gegeven na analyse van de feiten en omstandigheden in de concreet voorliggende strafzaak en niet op basis van een louter normatieve en dus abstracte en fictieve invulling van het begrip 'geschokte rechtsorde'. Zo bezien is de beslissing van de Hoge Raad dat enkel uit de ernst van het feit geen geschokte rechtsorde mag worden afgeleid (NJ 2006, 246), wellicht niet opzienbarend maar wel een ondersteuning van mijn opvatting. De twalfjaarsgrond is namelijk op zichzelf niet voldoende om een geschokte rechtsorde aan te nemen, zodat die geschoktheid ergens anders uit moet blijken. Die moet blijken uit de verstoring van de 'public order', een begrip dat feitelijk en individueel moet worden geïnterpreteerd.

Ik meen dat in Nederland een bevel bewaring, uitsluitend op basis van de

.....

Van productiedruk gaat een conformerende werking uit

.....

natief nog niet accepteert, is dat, zoals uit de Engelse zaak *McKay* (2006) blijkt, nog niet fataal. Het is voldoende dat dit op de tweede dag, in elk geval binnen vier dagen, gebeurt. Ook bij onze rechtmatigheidstoetsing op de derde dag kan het aangeboden alternatief dus niet vrijblijvend door de rechter-commissaris gepasseerd worden, zodra het alternatief een bepaalde vrees (zoals voor herhaling of voor vlucht) kan wegnemen. Naar mijn opvatting is een bevel

.....

⁵ Een andere vraag is welke eisen het EHRM stelt aan die feitelijke en individuele onderbouwing (zie daarover nader Matthias Borgers, *A&E*, maart 2007, p. 245). Het is niet onwaarschijnlijk dat het EHRM de lat hoger legt naarmate de termijnen, anders dan in Nederland, in beginsel onbeperkt, in elk geval erg lang zijn.

is in wezen de kern van een casuïstische wetsinterpretatie.⁶ Rechtsbeoefenaren mogen niet alleen van het rechtssysteem profiteren om daaraan gemakargumenten te ontleen teneinde een casus op de simpelste manier, via algemeen vastgestelde normen of richtlijnen, op te lossen. Zij moeten het systeem ook voeden met de aan casuïstiek te ontleen creativiteit, om het daarmee levend te houden. Anders wordt rechtsbeoefening op den duur trekken aan een dood paard.

Daarom heb ik veel respect voor de poging van de Haarlemse raadkamer om op basis van de feiten van het concrete geval te blijven zoeken naar een rechtvaardiging om van de algemene norm af te wijken.⁷ Daarvoor is moed nodig, omdat de dagelijkse routine het gemakkelijker maakt om tegen het abstracte algemene belang aan te leunen dan om het individuele belang als afwijking van de norm te accepteren. Het algemeen belang behoeft geen motiveering meer, de uitzondering wel.

Het is de taak, zelfs de dure rechtsplicht van advocaten om strafrechters aan die publieke functie van niet-mechanische rechtstoepassing te blijven herinneren. Ook rechters hebben externe prikkels nodig om bij hun taakuitoefening alert te blijven, zeker als zij van rechtspreken hun beroep hebben gemaakt.⁸

Hoogdrempelig

Terwijl de strafrechtadvocatuur over de nodige ruimte moet beschikken om haar publieke bijdrage aan de rechtspleging te kunnen leveren, wordt er voor haar een steeds hogere drempel opgeworpen. Die drempel bestaat uit drie lagen.

6 Verruiming van strafbaarstellingen kan daarom problematisch worden wanneer de wetgever al te ruime normen formuleert zonder daarbij verantwoording af te leggen ten opzichte van criteria uit de rechtspraak. Deze moeten juist een duidelijke afbakening vormen van een ruime strafbepaling (zie hierover uitgebreid Klaas Rozemond, 'De casuïstische grenzen van het materiële strafrecht', in *Delikt en Delinkwent*, mei 2007).

7 Zie recent Rb Haarlem 13 april 2007, LJN: BA2938 (toegestane schorsing van voorarrest).

8 Het is vermeldenswaard dat de inbreng van leken in de Angelsaksische systemen met hun juryrechtspraak niet alleen de functie heeft van democratische legitimatie van de rechtspleging, maar vooral bedoeld is als waarborg tegen de willekeur van de rechter.

De eerste laag ligt in het vooronderzoek, waarin politie en OM een structurele voorsprong hebben. Die voorsprong is legitiem omdat het algemeen belang bij de opsporing van strafbare feiten voorrang voor zichzelf mag opeisen. Sinds de opkomst van de criminele organisatie en het internationaal terrorisme is die voorrangpositie nog groter geworden, als het gaat om verstreckende bevoegdheden en geheimhouding van informatie. Van belang hierbij is dat de overheid die voorsprong onder voorwaarden is toegekend: zij moet fatsoenlijk te werk gaan en haar voorrechten slechts tijdelijk uitoefenen. De mogelijkheden om daarop controle uit te oefenen, zijn beperkt en worden steeds beperkter.

De tweede drempellaag wordt op de zitting gelegd. In het vooronderzoek is al een dossier opgebouwd waarop de verdediging slechts in beperkte mate invloed kon uitoefenen. Het is niet de verdediging die bepaalt wat in haar belang is, maar het OM, de tegenpartij, en de rechter-commissaris, die daarbij hetzelfde criterium als het OM hanteert. Op de zitting is het de rechter die, geholpen door wetgever en Hoge Raad, bepaalt wat goed is voor de verdediging. Terwijl de rechter, die door de in het dossier opgebouwde schuldconstructie al op een bepaald been is gezet, door de verdediging moet worden overgehaald om ook even op het andere been te gaan staan. Niet elke rechter kan die welwillendheid opbrengen. Van de verdediging wordt steeds meer een actieve proceshouding verwacht, maar ook dan komt zij nog vaak voor een gesloten deur te staan. Om nog maar te zwijgen over de druk van het productiemangement, dat de verdediging liefst zo weinig mogelijk tijd gunt. Dan is een te normatieve toepassing van het recht, met weinig oog voor de door de feiten gerechtvaardigde uitzondering, wel erg gemakkelijk. Dat is inmiddels ook empirisch vastgesteld: van de productiedruk gaat een sterk conformerende werking uit, zeker nu de meeste rechters zelden of nooit afwijken van inhoudelijke en procedurele afspraken (*NJB* 2007, p. 549). Wie moet opereren vanuit een dergelijke achterstandspositie, waarin de verdediging als een vorm van gunstbetoon wordt gezien, krijgt

al snel het gevoel tegen de grenzen van het systeem aan te lopen. Sommigen noemen dat 'chicaneus' of verwarren dat met 'zand in de machine'.

Als de raadsman uiteindelijk bij de Hoge Raad aanklopt, wordt hij geconfronteerd met de derde drempellaag: de koude douche van artikel 81 RO. Want dan blijkt de advocatuur ook de publieke taak te hebben om de werklust van de Hoge Raad te verminderen. De advocaat, die de cassatierechter mischien wel als laatste reddingsboei ziet, roept bij raadsheren meer irritaties dan warme gevoelens op als hij aan die opgedrongen zeeffunctie geen boodschap heeft.⁹ Dit terwijl de Hoge Raad aanzienlijk meer tijd heeft dan de advocatuur, die aan strikte termijnen is gebonden.

Schuren langs rechterlijke ziel

Steeds weer moeten in het Nederlandse rechtssysteem barrières worden overwonnen om van algemeen naar bijzonder te komen, van abstract naar concreet, van fictief naar reëel, van norm naar feit. Het is bij uitstek de taak van de verdediging in strafzaken om die feitelijke context, de individuele uitzondering op de normatieve hoofdregel, te benadrukken. In die zin levert ook de advocatuur een publieke bijdrage aan de voeding van het rechtssysteem. Soms is het lastig om dat te blijven zien bij advocaten die rondrijden in auto's die op een Ferrari lijken, die prikkelende columns schrijven of die in RTL Boulevard optreden. Maar het optreden achter die *Spielerei* moet zakelijk en op eigen merites worden beoordeeld. Uiteindelijk draait het steeds om de vraag of in een individuele zaak recht is gedaan. De verdediging heeft de permanente taak ervoor te zorgen dat elke strafzaak blijft schuren langs de rechterlijke ziel. Het recht is nu eenmaal geen rustig bezit en mag dat ook nooit worden. Een rechtsorde die niet regelmatig geschokt wordt, verwordt tot een steriel en inhuumaan systeem.

9 Aldus A.J.A. van Dorst en J. de Hullu, 'Warme gevoelens en irritaties in cassatie', *Strafblad* 2007, p. 39.

Waar vind je nog een baan met uitzicht op de top?

Ben jij enthousiast, pragmatisch en gedreven? Reikt jouw ambitie verder dan je gezichtsveld? Oftewel: zijn wij op zoek naar jou? Dan garandeert Wijn & Stael je een baan met uitzicht op de top. Want wie werkt vanuit ons monumentale pand aan de Maliesingel, geniet zowel van de prachtige Dom als van een uitdagend toekomstperspectief. Wijn & Stael is een middelgroot advocatenkantoor, actief op een groot aantal rechtsgebieden. Het team bestaat uit 55 medewerkers, waarvan 29 advocaten. Onze praktijk kenmerkt zich door een goede onderlinge samenwerking, inhoudelijk interessante zaken en een eigen visie.

Wij zijn op zoek naar een aantal nieuwe collega's.

- **een ervaren advocaat-medewerker corporate litigation en ondernemingsrecht m/v**
met minimaal vijf jaar relevante werkervaring
- **een beginnend advocaat medewerker m/v**
drie tot vier jaar ervaring op het gebied van arbeidsrecht en ondernemingsrecht
- **een gevorderde advocaat-stagiair/beginnend advocaat-medewerker m/v**
met minimaal twee jaar ervaring op het gebied van insolventierecht
- **een advocaat-stagiair m/v**
met belangstelling voor het insolventierecht

Heeft één van de bovenstaande vacatures je belangstelling? Stuur dan een sollicitatiebrief met curriculum vitae naar mevrouw drs. R.P. O'Connor. Voor meer informatie kun je uiteraard ook telefonisch contact opnemen.

www.wijnenstael.nl

Wijn & Stael Advocaten N.V. | Postbus 354, 3500 AJ Utrecht
Maliesingel 20, 3581 BE Utrecht
Telefoon +31 (0)30 232 0800 | Fax +31 (0)30 234 1644

Wijn & Stael

advocaten

Efficiënt werken...

...met Legal Office Burgerlijk Procesrecht

Met Legal Office Burgerlijk Procesrecht beschikt u over een krachtig instrument om alle kwesties die u op dit gebied tegenkomt snel en efficiënt op te lossen. Naast de volledige tekst van alle relevante wet- en regelgeving (inclusief historie) treft u op deze cd-rom jurisprudentietijdschriften én vakliteratuur aan. Kortom, met Legal Office maakt u de weg vrij om efficiënter uw juridische research te doen, zodat u uw klanten sneller en beter kunt adviseren.

Volledige informatie

Op de cd-rom Legal Office Burgerlijk Procesrecht zijn alle toonaangevende bronnen van wet- en regelgeving, jurisprudentie en literatuur samengevoegd tot een complete, gemakkelijk toegankelijke elektronische bibliotheek op het gebied van het burgerlijk procesrecht.

Legal Office Burgerlijk Procesrecht wordt minimaal ieder kwartaal geactualiseerd.

Diverse zoekmogelijkheden

U bepaalt zelf in welke informatiesoort u wilt zoeken: Commentaar, Wetgeving of Jurisprudentie. Bij alle drie kunt u aan de hand van een aantal gerichte zoekingen snel de informatie vinden waarnaar u op zoek bent. U kunt ook alle databanken tegelijk full-text doorzoeken.

Licentieprijzen

De licentieprijis van Legal Office Burgerlijk Procesrecht, inclusief eerste gebruiker, bedraagt € 850,- per jaar (excl. btw). Iedere volgende gebruiker betaalt € 85,- per jaar (excl. btw).

Geïnteresseerd?

Kijk dan op www.kluwer.nl/shop, daar vindt u meer informatie over Legal Office Burgerlijk Procesrecht. U kunt ons natuurlijk ook even bellen voor een afspraak met een van onze account managers: **tel. 0570 - 673449**, e-mail: info@kluwer.nl. Zij zijn graag bereid u een uitgebreide persoonlijke demonstratie te geven van de werking van de Legal Office cd-roms en u te voorzien van een deskundig advies over het gebruik van Legal Office cd-roms in uw organisatie.

Kluwer

a Wolters Kluwer business

Mijlpaalarrest

Mr. De Blaey hield zijn mond over Vossen/Swinkels¹

Hoe liepen de zaken die ten grondslag lagen aan wat later mijlpalen in de jurisprudentie werden? We kijken terug met de advocaat van toen.

De kern van Vossen/Swinkels

Op basis van het verrekenbeding in de huwelijkse voorwaarden wordt hetgeen van hun inkomsten wordt bespaard, periodiek tussen partijen verrekend. Laten zij tijdens het huwelijk deling hiervan achterwege en blijft het recht om deling te vorderen bestaan, dan wordt bij het einde van het huwelijk ook de vermogensvermeerdering die is ontstaan door belegging van wat uit de inkomsten van een echtgenoot is bespaard maar onverdeeld gebleven, in de verrekening betrokken, tenzij bij huwelijkse voorwaarden anders is overeengekomen. De verrekening dient te geschieden overeenkomstig art. 1:139 lid 1 BW in verbinding met art. 1:136 lid 2 BW. Dit strookt ook met de strekking van deze bepalingen die het daarin vervatte stelsel kennelijk met het oog op de rechtszekerheid voor het geval van een deelgenootschap als hoofdregel voorschrijven.

Koert Boshouwers

redactielid

Meneer Vossen en mevrouw Swinkels waren in 1970 op huwelijkse voorwaarden getrouwd en zij waren een Amsterdams verrekenbeding overeengekomen. Ieder van hen had een geheel eigen kijk op de wijze van afrekening van het verrekenbeding. Mevrouw Vossen was van mening dat alle vermogensbestanddelen die er waren moesten worden verrekend, terwijl meneer Swinkels vond dat er niets te verrekenen viel. Mr. De Blaey deed voor mevrouw Vossen de echtscheidingszaak tegen de heer Vossen toen die bij de rechtbank aanhangig was gemaakt. De rechtbank heeft haar in haar vordering niet-ontvankelijk verklaard omdat zij volgens het toen nog geldende recht de scheiding en deling had moeten vorderen in plaats van de verrekening.

Bij het opstellen van de grieven in het

hoger beroep heeft hij haar oorspronkelijke vordering veranderd en zich hierbij laten inspireren door de – van de toen geldende de rechtsleer afwijkende – visie van Van Maurik en Schoordijk op het verrekenbeding. Hij vond het niet redelijk dat aan mevrouw Swinkels bijvoorbeeld slechts de helft van de aflossing die op de hypotheek was betaald toekwam en dat zij niet meedeelde in de waardevermindering van de op naam van haar echtgenoot gestelde woning, terwijl de rente en aflossing van het gezinsinkomen werden betaald. Het Gerechtshof 's-Hertogenbosch nam de door hem geformuleerde visie in hoger beroep over, wat voor de heer Vossen aanleiding was om cassatie in te stellen. De advocaat die mevrouw Swinkels in cassatie begeleidde liet mr. De Blaey herhaaldelijk weten bepaald niet overtuigd te zijn van de goede afloop van de zaak.

De uitspraak van de Hoge Raad op 7 april 1995 was opzienbarend door de overweging dat feitelijk al het aanwezige vermogen in de verrekening moest worden betrokken, met uitzondering van het vermogen dat er al was op het

moment van het huwelijk of dat was geërfd dan wel geschonken.

In de literatuur is veel commotie over het arrest gerezen. In latere arresten heeft de Hoge Raad de uitspraak nader genuanceerd maar de principes uit het arrest zijn in stand gebleven en in nadere wetgeving vastgelegd.

In cursussen die na het wijzen van het arrest zijn gegeven, werd regelmatig schande gesproken over de uitspraak en de grote gevolgen ervan. Mr. De Blaey hield dan maar wijselijk zijn mond over het feit dat hij aan de wieg van het arrest stond.

¹ Hoge Raad 7 april 1995, NJ 1996, 486.

kroniek burgerlijk proces recht 2006

*

deel II

In het vorige nummer

DEEL I

Algemene beginselen

Artikel 6 EVRM
Toegang tot de rechter
Hoor en wederhoor
Redelijke termijn

Arbitrage en bindend advies

Beslag

Derdenbeslag
Gevolgen beslag
Opheffing beslag

Bewijs

Bewijslast(verdeling)
Bewijsaanbod
Bewijsmiddelen
Getuigenbewijs
Deskundigenbewijs
Voorlopig getuigenverhoor
Voorlopig deskundigenbericht
Deskundigenbewijs in medische
kwesties

Competentie

Internationale rechtsmacht

Dagvaarding

Betekening
Gebreken en
herstel mogelijkheden

Executie

Executieschil
Dwangsom
Exequatur
Exhibitieplicht

In dit nummer

DEEL II

Faillissementsprocesrecht

Gezag van gewijsde

Huurprocesrecht

Incidenten

Zekerheidstelling
Vrijwaring
Ontslag en verval van instantie
Schorsing en hervatting
Voeging en tussenkomst

Kosten

Vast recht
Proceskosten
Misbruik van procesrecht

Onbevoegdheid (zie competentie)

Partijen

Hoedanigheid
Cessie ter incasso
Partijaanduiding
Varia

Pleidooi

Rechtsmiddelen

Hoger beroep
Appellabiliteit
Appeltermijn
Gebreken en herstel
Tussentijds appel
Grievens
Devolutieve werking hoger beroep
Varia

Cassatieberoep

Tussentijds cassatieberoep
Varia

Verzet

Herroeping

Rechtsmiddelen in

verzoekschriftprocedures

Schadestaatprocedure

Uitspraak

Bindende eindbeslissing
Varia

Verzoekschriftprocedure

Wijziging van eis

Wraking

Wetgeving

Literatuur

In dit nummer het tweede deel van het jaarlijkse overzicht van de jurisprudentie burgerlijk procesrecht; aan het eind van dit deel nieuwe wetgeving en literatuur.

Mr. W. Heemskerk, mr. T.F.E. Tjong Tjin Tai, mw. mr. W.I. Wisman¹

Faillissements- procesrecht

Het bijzondere karakter van het faillissementsprocesrecht blijkt eens te meer uit HR 20 januari 2006, NJ 2006, 74. In deze Antillenzaak geeft de Hoge Raad met zoveel woorden ook een uitleg van art. 69 Fw. De Hoge Raad beslist dat art. 69 Fw schuldeisers de mogelijkheid geeft om op eenvoudige en snelle wijze invloed uit te oefenen op het beheer van de boedel. Daarbij past niet dat de rechter-commissaris gehouden zou zijn om herhaalde rondes voor hoor en wederhoor te houden.

Over het getuigenverhoor ex art. 66 Fw geeft de Hoge Raad bij beschikkingen van 6 oktober 2006, RvdW 2006, 921 en 922 verduidelijking. Het verhoor zelf is geen gewoon getuigenverhoor en vindt daarom niet plaats bij openbare terechtzitting; derden hebben geen recht op aanwezigheid bij het verhoor. Wel kan een derde 'partij' zijn bij de beslissing tot getuigenverhoor. Beslissingen omtrent art. 66 Fw zijn appellabel. Het is verder niet verboden om het procesverbaal van getuigenverhoor aan derden ter beschikking te stellen; het is aan de rechter-commissaris om hierover te beslissen.

¹ De auteurs zijn allen advocaat bij Pels Rijkken & Droogelever Fortuijn te Den Haag; dit jaar verzorgen zij deze kroniek voor het laatst.

Familie- procesrecht

(zie ook verzoekschriftprocedure)

Gezag van gewijsde

In HR 15 september 2006, RvdW 2006, 852, JBPr 2007, 3 m.nt. E. Gras heeft de Hoge Raad principieel beslist dat een bij de strafrechter ingestelde vordering tot schadevergoeding van de benadeelde partij gezag van gewijsde toekomt en dus in de weg staat aan een latere civielrechtelijke vordering, ook al heeft de benadeelde partij geen zelfstandig recht van cassatieberoep in de strafrechtelijke procedure. Bepalend is dat de strafrechter zonodig tot niet-ontvankelijkverklaring kan en moet komen indien hij niet verzekerd acht dat beide partijen in voldoende mate in de gelegenheid zijn geweest om naar voren te brengen hetgeen zij ter staving van de vordering, onderscheidenlijk tot verweer tegen de vordering kunnen aanvoeren en, voor zover nodig en mogelijk, daarvan bewijs te leveren. Dit is niet in strijd met art. 6 EVRM.

Rb. Haarlem 17 maart 2004, NJ 2006, 168 houdt het oordeel in dat een vonnis jegens een vof gewezen ook bindend is jegens de vennoten. Dit volgt uit de aansprakelijkheid van vennoten voor de schulden van de vof. Het cassatieberoep tegen deze appeluitspraak is verworpen onder toepassing van art. 81 RO bij HR 11 november 2005, LJN AU3718. Zie voorts de conclusie bij dit arrest voor een helder overzicht over het gezag van

gewijsde, onder verwijzing naar HR 13 december 2002, NJ 2004, 212 waar de processuele verhouding tussen vennoten en vof uitvoeriger aan de orde is gekomen.

Hoger beroep

(zie rechtsmiddelen)

Huurprocesrecht

Incidenten

Zekerheidstelling

De zekerheidstelling voor de proceskosten (de cautio iudicatum solvi) van art. 224 Rv geldt slechts voor de buitenlandse eiser of interveniënt. De in verzet komende gedaagde valt hier niet onder, zodat een vordering tegen hem terecht wordt afgewezen door Rechtbank Den Bosch 30 november 2005, NJF 2006, 96. De wet geeft geen voorschriften voor de vorm van zekerheidstelling. Toch verdient het aanbeveling dat de rechter de zekerheid specificeert, om executiegeschillen te vermijden. Rechtbank Den Bosch 3 mei 2006, NJF 2006, 372 liet het aan de eiser om een voorstel te doen waarna gedaagde zijn visie op dat voorstel te kennen zou kunnen geven. Dit kan een zinvolle oplossing zijn om te bezwarende of te lichte vormen van zekerheid te vermijden. Een uitzondering op de cautio geldt ex art. 224 lid 2 sub b Rv indien eiser woonplaats heeft in (kort gezegd) het Koninkrijk of de EU: dan kan immers relatief eenvoudig geëxecuteerd worden. Als zodanige

woonplaats geldt uiteraard niet – zoals de Republiek Congo vergeefs betoogde – de ambassade in België (Rb. Rotterdam 10 mei 2006, *NJF* 2006, 447). Een ambassade is geen domicilie voor betekening (HR 3 oktober 1997, *NJ* 1998, 887), daar kan dan ook niet geëxecuteerd worden.

Vrijwaring

Het verzoek tot oproeping in vrijwaring moet ex art. 210 lid 1 Rv geschieden vóór alle weren. Hieruit kan worden afgeleid dat dit verzoek niet alsnog in hoger beroep kan geschieden, aldus ook Hof Den Bosch 20 december 2005, *JBPr* 2006, 71. In zijn noot pleit De Folter ervoor uitzonderingen toe te laten. Een andere vraag is of in de vrijwaringszaak andere vorderingen zijn toegelaten louter dan vorderingen gericht op het afwentelen van de aansprakelijkheid op de waarborg. In een complexe procedure beantwoordt het Hof Amsterdam 18 augustus 2005, *NJF* 2006, 38, *JBPr* 2006, 64 m.nt. M.O.J. de Folter deze vraag bevestigend om redenen van doelmatigheid. Daar valt iets voor te zeggen, nu hetzelfde resultaat bereikt kan worden door afzonderlijke dagvaarding en vervolgens verzoeken van voeging. De wet

dient er niet toe om partijen nodeloos op kosten te jagen door omslachtige wegen te volgen. Nochtans lijkt terughoudendheid op zijn plaats, met name indien de rechten van de waarborg hierdoor in het gedrang zouden dreigen te komen (denk bijvoorbeeld aan de afwijkende relatieve bevoegdheid ex art. 216 Rv, of de wens een reconventionele vordering in te stellen).

Ontslag en verval van instantie

Na verwijzing van de kantonrechter naar de rechtbank ex art. 71 Rv dient er alsnog procureur te worden gesteld. Maar wat als eiser dit nalaat? Omdat onder nieuw recht geldt dat eiser door het enkele aanbrenge van de dagvaarding bij de kantonrechter al is verschenen, volgt daaruit dat hij dan ook reeds bij de rechtbank als verschenen wordt beschouwd. Art. 123 Rv (herstel van verzuim procureurstelling) is dan ook niet van toepassing, aldus Rechtbank Rotterdam 3 mei 2006, *NJF* 2006, 600. Zij wees conform de parlementaire geschiedenis de vordering tot ontslag van instantie (art. 123 lid 2 Rv) af.

Het verval van instantie geeft vier jaar na inwerkingtreding van de nieuwe

rechtsvordering nog steeds aanleiding tot vragen. In HR 13 oktober 2006, *NJ* 2006, 562, heeft de Hoge Raad principieel overwogen dat na cassatie en verwijzing het oud recht van toepassing blijft, nu de verwijzingsprocedure een voortzetting is van de eerdere appelinstantie. Het cassatieberoep leidt er slechts toe dat de zaak wordt 'teruggedraaid' tot net voor het wijzen van het (vernietigde) arrest van het eerdere hof. Deze regel was een halfjaar daarvoor reeds correct toegepast door het Hof Arnhem 28 maart 2006, *JBPr* 2006, 67 m.nt. S.M.A.M. Venhuizen (*NJF* 2006, 367).

Schorsing en hervatting

Schorsing bij overlijden van een procespartij geschiedt door betekening van een schorsingexploot waarin het overlijden wordt medegedeeld en ingeroepen. Maar wat als de requirant geen belanghebbende is bij de schorsing? De rechter kan dit veelal niet uit het exploit zelf opmaken. Uit HR 8 juli 2005, *NJ* 2006, 72 (Helmy/El Ela) m.nt. H.J. Snijders blijkt dat ingeval achteraf niet blijkt dat requirant een belanghebbende is (in casu, een erfgenaam), het exploit geacht wordt geen rechtsgevolg te hebben gehad. Hieruit volgt overigens dat de rechter voorzichtigheidshalve vaak beter eerst het standpunt van de wederpartij kan verifiëren alvorens de schorsing uit te spreken.

Voeging en tussenkomst

Art. 118 Rv maakt de zogenaamde gedwongen tussenkomst mogelijk: een derde wordt opgeroepen en wordt daarmee partij in het geding. Deze bepaling kan dienen om gevallen waar de exceptio plurium litis consortium (de ondeelbare rechtsverhouding) van toepassing zou zijn de ontbrekende partijen alsnog op te doen roepen. Daaruit volgt echter niet a contrario (zoals de Rb. Haarlem 19 juli 2006, *JBPr* 2006, 72 m.nt. M.O.J. de Folter ten onrechte aannam) dat de toepasselijkheid van deze bepaling tot zulke gevallen beperkt is. Zie verder de instructieve noot van De Folter.

Voor vrijwillige tussenkomst ex art. 217 Rv is nodig dat er een rechtens relevant belang aanwezig is. Hof Amsterdam 20 april 2006, *NJF* 2006, 390 achtte vol-

doende het belang van de Nederlandse Staat om inbreuk op de volkenrechtelijke immuniteit van Chili te voorkomen.

Kosten

Het Hof Den Bosch 4 oktober 2005, *NJF* 2006, 90, *JBPr* 2006, 48 m.nt. A.W. Jongbloed heeft geoordeeld dat de deurwaarder het nasalaris niet mag invorderen op grond van de grosse van het vonnis. Hij dient daartoe een bevelschrift overeenkomstig art. 237 lid 4 Rv te verkrijgen. Weliswaar bestaat er dus mogelijk recht op betaling van nasalaris en kan daar om verzocht worden, maar de deurwaarder mag niet de indruk wekken dat hij krachtens het vonnis betaling kan eisen. De reactie in de deurwaarderspraktijk op deze uitspraak wordt door Jongbloed in zijn noot beschreven.

Vast recht

De Hoge Raad heeft na zijn eerdere rechtspraak (HR 18 februari 2005, *NJ* 2005, 227) herhaald uitgesproken dat bij het instellen van een rechtsmiddel het vast recht moet worden bepaald aan de hand van het gedeelte van de vordering die in de hogere instantie in geschil is (HR 7 april 2006, *RvdW* 2006, 367).

Een latere wijziging van het vast recht is niet langer geoorloofd indien partijen op het moment van heffing er van uit mochten gaan dat de griffier over alle benodigde gegevens voor een juiste berekening beschikte en daarmee erop mochten vertrouwen dat de heffing definitief was, aldus Hof Amsterdam 3 juli 2006, *NJF* 2006, 559 in navolging van HR 26 februari 1993, *NJ* 1994, 346.

Proceskosten

De IE-juristen onder ons zullen er mee bekend zijn dat bij gedingen betreffende inbreuk op een intellectueel-eigendomsrecht tegenwoordig een integrale proceskostenveroordeling kan worden gevorderd en toegewezen, gelet op de Handhavingsrichtlijn 2004/84. Dit geeft aanleiding tot veel onzekerheid en discussie: zie bijvoorbeeld Visser en Tsoutsanis, *NJB* 2006, nr. 34 en EK

2006-2007, 30 392, nr. C. Een voorbeeld is Rechtbank Almelo 1 juni 2006, *NJF* 2006, 626. In de volgende kroniek is het stof hopelijk grotendeels opgetrokken.

De bijzonder curator die voor het kind optreedt in de procedure met betrekking tot ontkenning van het vaderschap vervult een bijzondere rol, reden waarom hij niet zomaar vanwege zijn weerspreken van de stellingen van de beweerdelijk biologische vader in de proceskosten kan worden veroordeeld (HR 6 oktober 2006, *NJ* 2006, 656).

Misbruik van procesrecht

In HR 22 december 2006, *RvdW* 2007, 28 (Schmidt/Thunnissen) heeft de Hoge Raad, het andersluidende arrest van het hof cassierend, geoordeeld dat in een geval waar in een eerdere, in kracht van gewijsde gegane, uitspraak een veroordeling tot betaling inhield, doch vervolgens kwam vast te staan dat de betaling al vóór die uitspraak was verricht, de tenuitvoerlegging van die eerdere uitspraak misbruik van procesrecht inhield. Het gezag van gewijsde is dus betrekkelijk. Het rechtbankvonnis is overigens reeds besproken in de kroniek van 2004.

Onbevoegdheid

(zie competentie)

Partijen

Hoedanigheid

Vaste jurisprudentie van de Hoge Raad is dat een partij hangende het geding niet haar hoedanigheid kan wijzigen. In die lijn dient dan ook Hof Arnhem 5 september 2006, *NJF* 2006, 533 te worden geplaatst. De rechtbank had geoordeeld dat van de drie eisers, een vennootschap onder firma en haar twee vennoten, slechts één van de vennoten in de vordering jegens een wederpartij ontvankelijk was, omdat alleen met die vennoot en niet met de vennootschap onder firma zaken waren gedaan. Het hof vernietigde het vonnis, omdat die

vennoot zich in de inleidende dagvaarding slechts als vennoot en niet (ook) pro se had gepresenteerd. Ingewikkelder lag het in Hof Leeuwarden 20 september 2006, *NJF* 2006, 564. Aanvankelijk waren de ouders van minderjarige kinderen als hun wettelijke vertegenwoordigers in rechte betrokken, maar hangende de eerste aanleg werd duidelijk dat de kinderen jonger dan veertien jaar waren, zodat deze niet zelf uit onrechtmatige daad aansprakelijk konden worden gehouden en de eisers zich rechtstreeks (gezien artt. 6:164 en 169 BW) jegens de ouders dienden te richten. Die maakten er om pragmatische redenen – omdat zij anders opnieuw zouden worden gedagvaard – geen punt van dat zij niet q.q. maar pro se optraden, reden waarom het hof vond dat zij daar dan in appel ook geen punt van mochten maken.

Cessie ter incasso

Een partij kan aan een andere partij last geven om een aan de eerste partij toekomende vordering op eigen naam (dus op naam van de tweede partij) te innen, aan welke figuur vaak de minder juiste term ‘cessie ter incasso’ (het gaat immers niet om cessie) wordt verbonden. De Hoge Raad maakte in HR 15 december 2006, *RvdW* 2007, 10 duidelijk geen moeite te hebben met een eerst bij pleidooi in hoger beroep overgelegde verklaring c.q. akte ten aanzien van de cessie ter incasso en struikelde er ook niet over dat in die akte abusievelijk de term ‘volmacht’ werd gebruikt. Overigens kan deze figuur nog van pas komen bij de eiser aan wie geen vorderingsrecht blijkt toe te komen en die zich hangende de procedure alsnog wil legitimeren, uiteraard slechts wanneer ook degene aan wie het vorderingsrecht wel toekomt daarmee instemt c.q. bereid is een daarmee overeenstemmende last te geven. Op die wijze behoeft eiser ook niet zijn hoedanigheid te veranderen: hij was en blijft eiser voor zichzelf, maar heeft zich slechts alsnog gelegitimeerd voor een aanvankelijk niet aan hem toekomende vordering.

Partijaanduiding

Een kennelijke verschrijving in de naam van verweerster in cassatie (Rodamco

Winkels Nederland B.V. in plaats van Rodamco Nederland Winkels B.V.) levert geen grond op om verstek te weigeren, aldus HR 23 december 2005, *RvdW* 2006, 32, *JBPr* 2006, 6 m.nt. K. Teuben, rov. 2, temeer niet nu gelegenheid voor herstel was geboden en verweerster in cassatie nog steeds niet verscheen. Wat niet kan is bij een comparitie de aanduiding van de gedaagde partij rectificeren, als blijkt dat eiser een andere rechtspersoon – met een sterk gelijkende naam en op hetzelfde adres gevestigd – dan de gedaagde rechtspersoon op het oog had; die andere rechtspersoon is immers niet gedagvaard c.q. in rechte verschenen, aldus terecht Rechtbank Rotterdam 19 juli 2006, *NJF* 2006, 544. Diezelfde rechtbank oordeelde op 18 oktober 2006, *NJF* 2006, 585 dat een regionaal openbaar lichaam een publiekrechtelijke rechtspersoon noch een openbare maatschap is en dat geen uitzondering kan worden gemaakt op de (hoofd)regel dat slechts natuurlijke en rechtspersonen in rechte kunnen worden betrokken.

Varia

In het algemeen verzet de goede procesorde zich ertegen dat beroep in cassatie tegen in verschillende gedingen gewezen uitspraken wordt ingesteld bij een en hetzelfde exploit van dagvaarding, maar een uitzondering kan volgens bijvoorbeeld HR 27 februari 2004, *NJ* 2004, 239 worden aanvaard als het beroep zich richt tegen op dezelfde dag gewezen uitspraken, door dezelfde rechter en tussen dezelfde partijen gewezen in samenhangende gedingen. Tegen tien vonnissen tussen telkens verschillende eisers, maar wel dezelfde gedaagde, waarin geen voeging wegens verknochtheid is bevolen, kan evenwel geen beroep in cassatie met één dagvaarding worden ingesteld, aldus HR 23 december 2005, *NJ* 2006, 162 m.nt. H. J. Snijders, *JBPr* 2006, 34 m.nt. E. L. Schaafsma-Beversluis, rov. 3. Vergelijkbaar is Hof Den Bosch 10 januari 2006, *JBPr* 2006, 37 m.nt. H. W. Wiersma, waarin vergeefs geprobeerd werd met één exploit twee (niet gevoegde) zaken tussen verschillende partijen in appel aan de orde te stellen.

De ouder of voogd die ten behoeve van een minderjarige een eis instelt of een rechtsmiddel aanwendt, heeft op grond van art. 1:253k jo. 349 BW een machtiging van de kantonrechter nodig. Wordt die vergeten dan is er nog geen man overboord, omdat het verzuim kan worden hersteld, volgens HR 16 juni 2006, *NJ* 2006, 341, rov. 3.3.2, zelfs in appel als het in eerste aanleg tot een op zichzelf terechte niet-ontvankelijkverklaring heeft geleid. Zeurpieterig was Hof Amsterdam 15 december 2005, *NJF* 2006, 233, dat van een waterschap – alvorens eindarrest te wijzen – een procesbesluit wilde zien, hoewel de procesbevoegdheid van het waterschap niet ter discussie stond en de wederpartij ook helemaal niet om (overlegging van) zo'n besluit had gevraagd.

Pleidooi

De wrakingskamer van Rechtbank Haarlem 10 november 2006, *NJF* 2006, 598 kon het oordeel van de voorzieningenrechter om niet toe te staan dat gedaagden in kort geding – daarin niet bijgestaan door een advocaat – een pleitnota van 48 pagina's zouden voordragen goed billijken. Datzelfde geldt voor de weigering van het grote pakket

producties, dat gedaagden niet tevoren hadden toegezonden en eerst ter zitting wilden overleggen. Dat zij met een kort geding geen ervaring hadden, deed daar niet aan af.

Rechtsmiddelen

Hoger beroep

Appellabiliteit

Vaste jurisprudentie van de Hoge Raad is dat een proceskostenveroordeling reeds een voldoende belang in appel kan rechtvaardigen, ook al is het belang bij de oorspronkelijk gevraagde voorziening achterhaald. Ook naar het voorheen geldende Arubaanse recht (tegenwoordig ligt dat anders) was dat het geval. Onder omstandigheden kan de rechter echter oordelen dat een partij niettemin geen belang heeft bij hoger beroep en/of anderszins van dat rechtsmiddel misbruik maakt. Volgens HR 22 september 2006, *NJ* 2007, 188, rov. 3.2.2 is daarvan echter geen sprake als – zoals het Gemeenschappelijk Hof dacht te kunnen oordelen – (1) de behandeling in appel gecompliceerd zou zijn, (2) de betreffende procespartij die kostenver-

P2 had mijn studie toch al betaald? Moest ie dan ook nog een advocaat betalen? Ik zeg nog. P2, zeg ik...

oordeling best kan dragen en/of (3) het hof overbelast is. Not amused was echter Hof Amsterdam 18 augustus 2005, *JBPr* 2006, 65 m.nt. E. Gras, toen hem ter zitting bleek dat partijen de zaak hadden geregeld en alleen nog in gemeen overleg doorgingen voor een principiële uitspraak: vergeefs, want niet-ontvankelijkverklaring volgde. Vergelijk ook Rechtbank Utrecht 30 november 2005, *JBPr* 2006, 59 m.nt. H.W. Wiersma (schijngeschil).

Geen hoger beroep of cassatieberoep staat open als een partij in de uitspraak heeft berust, hetgeen zich gezien de strenge eisen die aan berusting worden gesteld hoogst zelden zal voordoen. In een boedelscheidingskwestie moest volgens HR 30 juni 2006, *NJ* 2006, 364 niettemin berusting worden aangenomen, omdat de vrouw niet alleen had voldaan aan de uitvoerbaar bij voorraad verklaarde veroordeling (dat zou niet genoeg zijn), maar ook zonder voorbehoud had ingestemd met een van de uitspraak afwijkende – door de man voorgestelde – regeling, met een kwijtingsclausule, en aan die regeling ook uitvoering had gegeven.

Een zogeheten rechtsmiddelenverbod kan onder meer worden doorbroken als over schending van een fundamenteel vormverzuim wordt geklaagd, inz. het beginsel van hoor en wederhoor, zie bijvoorbeeld HR 12 mei 2006, *NJ* 2007, 44 m.nt. J. Legemaate, waar dat tot succes leidde. Het rechtsmiddelenverbod van artikel 3:268 lid 3 BW (betreffende een door de voorzieningenrechter geacordeerde onderhandse hypothecaire executie) kan niet ten dele worden doorbroken, aldus Hof Den Bosch 8 februari 2006, *NJF* 2006, 380, voor zover over de proceskosten en de inschakeling van een deskundige wordt geklaagd.

Appeltermijn

Altijd opletten *wanneer* een vonnis is geweest, zo blijkt uit Hof Amsterdam 21 juli 2005, *NJF* 2006, 64. Als de voorzieningenrechter ter zitting uitspraak doet en het vonnis pas later op schrift stelt, dan mag niet van de datum van de schriftelijke uitwerking worden uitgegaan. In casu bleek uit het uit-

treksel audiëntieblad dat inderdaad ter zitting uitspraak was gedaan. Aan de verkeerde – latere – datum op de schriftelijke uitwerking van het vonnis mocht appellant geen vertrouwen ontnemen, waarna in verband met de termijnoverschrijding niet-ontvankelijkverklaring volgde. Ook was sprake van termijnoverschrijding in Hof Den Haag 12 april 2006, *NJF* 2006, 294, waar appellant uiteraard vergeefs betoogde dat met de toezending op 12 november 2004 van een op 9 november 2004 uitgesproken kortgedingvonnis de appeltermijn pas op 12 november 2004 een aanvang nam.

Gebreken en herstel

Onnavolgbaar is HR 30 juni 2006, *RvdW* 2006, 673, *JBPr* 2006, 63 m.nt. A.W. Jongbloed, rov. 3.4.2-3.4.3, welke uitspraak zich als volgt laat samenvatten: appellant dagvaardt geïntimeerde tijdig, maar verzuimt de zaak op de rol in te schrijven. Tijdig wordt een hersteleploot uitgebracht, maar daarin staat de woonplaats van geïntimeerde – die niet verschijnt – niet vermeld, waarna geïntimeerde uiteindelijk tegen een derde datum wordt opgeroepen. Twee keer fout is uit, aldus het hof en de advocaat-generaal, maar de Hoge Raad denkt daar anders over, waarschijnlijk omdat hier *verschillende soorten* fouten zijn gemaakt, waarbij de eerste zich langs de weg van artikel 125 lid 4 Rv liet herstellen en de tweede langs de weg van artikel 121 lid 2 Rv.

... staat heel duidelijk
geschreven: geen
tweemaal aan
den zelfden steen ...

Tussentijds appel

Sinds (de wetswijziging van) 1 januari 2002 staat geen tussentijds appel tegen een tussenuitspraak meer open, tenzij de rechter dat uitdrukkelijk (eventueel desgevraagd: HR 23 januari 2004, *NJ* 2005, 510) heeft bepaald. Onbegrijpelijk is Hof Leeuwarden 7 december 2005, *JBPr* 2006, 38 m.nt. H.W. Wiersma, dat vond dat een daartoe strekkende overweging van de rechter niet voldoende was, maar dat een dergelijk appelverlof alleen geldig is als het ook in het *dictum* staat. Terecht noemt annotator Wiersma deze uitspraak een mal jugé, waarbij de goed bedoelende appellant bovendien met een forse proceskostenveroordeling naar huis werd gestuurd. Uitspraken in incidenten zijn tussenuitspraken, aldus bijvoorbeeld HR 17 maart 2006, *RvdW* 2006, 289, *JBPr* 2006, 60 m.nt. H.W. Wiersma, rov. 3.2. Het ging daarbij om een vonnis waarin het beroep op rechterlijke onbevoegdheid wegens een arbitraal beding werd verworpen; dat partijen door deze uitsluiting gedwongen werden te procederen voor de gewone rechter die later mogelijk onbevoegd blijkt te zijn, vormt geen reden om een uitzondering op de strakke regel te maken. In gelijke zin: HR 14 juli 2006, *NJ* 2006, 432, *JBPr* 2006, 84 m.nt. J.G.A. Linssen, rov. 3.3, waarin de rechtbank de exceptie van internationale onbevoegdheid had verworpen. Het hof vond dat een uitzondering op het (tussentijds) appelverbod moest worden gemaakt 'op gronden van processuele doelmatigheid', de Hoge Raad vond dat dus niet. Hof Den Bosch 11 januari 2006, *NJF* 2006, 201 had dat beter begrepen, en oordeelde bovendien (terecht) dat de 'doorbraakjurisprudentie' – de jurisprudentie van de Hoge Raad op grond waarvan in bijzondere gevallen rechtsmiddelenverboden zoals bijvoorbeeld neergelegd in art. 7:685 lid 11 BW kunnen worden doorbroken – niet op art. 358 lid 4 Rv van toepassing is. Nog twee voorbeelden: Gemeenschappelijk Hof Nederlandse Antillen en Aruba 11 april 2006, *NJF* 2006, 488 besliste in een Arubaanse zaak – waar een met de Nederlandse regeling vergelijkbare regeling bestaat – dat de afwijzing van een cautie-vordering (incidentele vordering tot zekerheidstelling voor proceskos-

ten) een tussenuitspraak en dus niet (tussentijds) appellabel is, en Hof Den Haag 8 maart 2006, *NJF* 2006, 235 oordeelde dat een beslissing waarbij in het kader van een omgangsregeling enkele proefcontacten worden toegestaan een niet-appellabele tussenbeschikking is. De benoeming van een deskundige op de voet van art. 7:304 BW is volgens HR 12 mei 2006, *NJ* 2006, 294, *JBPr* 2006, 83 m.nt. J.J. Dammingh, rov. 3.2 echter juist weer een eindbeschikking (en dus – meteen – appellabel), nu niet valt in te zien welke beslissingen na die benoeming in het kader van de procedure van art. 7:304 BW nog door de rechter zouden kunnen worden genomen.

Grievan

Als grieven worden aangemerkt alle gronden die de appellant aanvoert ten betoge dat de bestreden uitspraak dient te worden vernietigd, waarbij de eis geldt dat zij behoorlijk in het geding naar voren gebracht moeten zijn en dat zij voor de rechter en de wederpartij – die moet weten waartegen zij zich heeft te verweren – voldoende kenbaar zijn. Een ‘veeggrief’ – waarin alleen wordt aangegeven dat appellant het geschil in volle omvang aan de appelrechter wil voorleggen – is volgens HR 3 februari 2006, *NJ* 2006, 120, rov. 4.3 echter onvoldoende om een niet uitdrukkelijk vermeld geschilpunt aan de orde te stellen. Ook een beroepschrift ex art. 67 Fw (tegen een beschikking van de rechter-commissaris) moet voldoende duidelijk maken op welke gronden appellant meent dat de bestreden beschikking onjuist is, aldus HR 2 juni 2006, *RvdW* 2006, 538, rov. 3.2; daaraan doet niet af dat de appeltermijn van vijf dagen ultrakort is.

Devolutieve werking hoger beroep

De devolutieve werking van het hoger beroep brengt (onder meer) mee dat de appelrechter bij gegrondbevinding van het hoger beroep opnieuw heeft te beslissen over de in eerste aanleg berechte vordering, dus – ook zonder incidenteel appel – buiten behandeling gebleven of verworpen verweren alsnog of opnieuw moeten onderzoeken. Wederom gingen enkele appelrechters in de fout door buiten behandeling gebleven of ver-

worpen verweren over te slaan: HR 13 januari 2006, *NJ* 2006, 282 m.nt. M.M. Mendel, rov. 4.1, HR 20 januari 2006, *RvdW* 2006, 114, rov. 5.3, HR 3 februari 2006, *NJ* 2006, 120, rov. 5.2, HR 14 april 2006, *RvdW* 2006, 387, rov. 4.1.2, HR 15 september 2006, *RvdW* 2006, 863, rov. 3.3 en HR 29 september 2006, *NJ* 2006, 639 m.nt. J.M.M. Maeijer, rov. 3.6.1. Vaste jurisprudentie is dat de partij die twijfelt of haar verweer langs de band van de devolutieve werking van het appel in hoger beroep wel aan bod komt zekerheidshalve (voorwaardelijk) incidenteel beroep mag instellen. De verwerping van dat verweer – en daarmee van het incidentele beroep – mag haar dan ook niet op een kostenveroordeling komen te staan, maakte de Hoge Raad in HR 23 december 2005, *NJ* 2006, 289 m.nt. M.R. Mok, rov. 8.1 duidelijk. Los van de devolutieve werking geldt in ons burgerlijk recht (anders dan in het strafrecht) ook het verbod van reformatio in peius, dat inhoudt dat een door een partij aangewend rechtsmiddel haar niet in een slechtere positie dan in de vorige instantie mag brengen, tenzij uiteraard ook de wederpartij een (incidenteel) rechtsmiddel aanwendt. HR 23 december 2005, *RvdW* 2006, 22, rov. 3.3 oordeelde dat dit beginsel was geschonden, omdat het hof naar aanleiding van het appel van de man de door hem verschuldigde (kinder)alimentatie op een hoger bedrag dan de rechtbank vaststelde, hoewel de vrouw geen incidenteel beroep had ingesteld.

Varia

Na een procureurwisseling en vervolgens een procureursonttrekking, gevolgd door een lange periode van inactiviteit, werd het hof op een gegeven moment te veel en bepaalde het dat de zaak nog één keer zou worden aangehouden voor arrest of pleidooi. Nadat geïntimeerde had gefourneerd, wees het hof arrest en verklaarde het appellant – die niet van grieven had gediend – niet-ontvankelijk. Fout, aldus HR 10 februari 2006, *NJ* 2006, 405 m.nt. G.R. Rutgers, rov. 5.2, want appellant had ten tijde van genoemde rolbeslissing gewoon een vrij uitstel van grieven. Gezien de ingrijpende gevolgen van die rolbeslissing werd deze aangemerkt als

arrest, dat door de Hoge Raad tezamen met het (eind)arrest houdende niet-ontvankelijkverklaring werd vernietigd.

Een onbekende en bijna vergeten bepaling is art. 335 lid 2 Rv, dat bepaalt dat de niet-verschenen gedaagde van een vonnis op tegenspraak (dus waarin andere gedaagden wel zijn verschenen en art. 140 lid 2 Rv geldt) slechts in beroep kan komen als hij tevoren – tegen zekerheidstelling door oorspronkelijk eiser/geïntimeerde – aan de tegen haar uitgesproken veroordeling voldoet, zelfs wanneer die veroordeling niet uitvoerbaar bij voorraad is verklaard. HR 16 juni 2006, *RvdW* 2006, 610, rov. 3.3.2 en 3.3.3 vond de bepaling niet meer van deze tijd, en kon dat rechtvaardigen met een na 1 januari 2002 verzwakte ratio: tot die datum kon bij een herhaald niet-verschenen gedaagde worden uitgegaan van halsstarrigheid, na die datum is echter de herhaalde oproep van art. 79 Rv-oud vervallen. De Hoge Raad legt aan de geïntimeerde die ook nu nog voorafgaande voldoening tegen zekerheidstelling van appellant wenst een zodanig zware stelplecht op, dat de bepaling nog slechts een theoretisch voortbestaan zal kunnen leiden.

Cassatieberoep

Tussentijds cassatieberoep

Art. 3 van de Cassatieregeling van de Nederlandse Antillen en Aruba zet de poort naar de Hoge Raad in Nederland slechts open, als er een eindvonnis of eindbeschikking is gewezen, met andere woorden, als er in het Caribische niets meer in de zaak te beslissen valt. Dat was nog niet het geval in HR 24 maart 2006, *RvdW* 2006, 314, rov. 3, zodat niet-ontvankelijkverklaring van eisers tot cassatie volgde. Helemaal vreemd liep het in HR 7 april 2006, *RvdW* 2006, 367, rov. 3.2.2 en 3.3, waar appellant de appelrechter ervan had weten te overtuigen dat tussentijds beroep openstond om de beslissing van de rechtbank, dat een arbitrageclausule niet van toepassing was, aan te vechten. Het hof tuinde erin, maar oordeelde dat arbiters inderdaad niet bevoegd waren, van welke beslissing het zelfs tussentijds cassatieberoep openstelde. Appel-

lant kwam toen met het verhaal dat het hof niet naar hem had moeten luisteren en hem in zijn hoger beroep ambtshalve niet-ontvankelijk had moeten verklaren. De Hoge Raad vond terecht dat appellant bij deze klacht geen belang had. HR 15 december 2006, *RvdW* 2007, 6, rov. 3.3 maakt duidelijk dat goed moet worden gekeken waartegen klachten zich richten. Het bestreden arrest van het hof was in reconventie een eindarrest, maar in conventie een tussenarrest. De cassatieklachten betroffen evenwel uitsluitend de conventionele vordering, zodat eiser tot cassatie niet-ontvankelijk werd verklaard.

Varia

In HR 10 september 2004, *NJ* 2005, 51 heeft de Hoge Raad een forse uitgljider gemaakt, zoals annotator Vranken niet naliet in te pepen: abusievelijk werd het verweer dat een partij geen belang zou hebben bij haar (cassatie)beroep beschouwd als exceptief verweer, dat in beginsel slechts bij conclusie van antwoord in cassatie en niet pas bij de latere schriftelijke toelichting naar voren zou mogen worden gebracht. Dit werd echter schielijk hersteld in HR 6 januari 2006, *NJ* 2007, 35 m.nt. G.R. Rutgers, rov. 3.3 en 3.4 en HR 10 maart 2006, *NJ* 2006, 419 m.nt. P.A. Stein, rov. 4.2: het gaat hier om een principaal verweer, dat wel degelijk in een latere fase van het geding in cassatie naar voren mag worden gebracht.

Cassatieberoep kan niet worden ingesteld tegen een mede-appellante, evenmin als hoger beroep kan worden ingesteld tegen een medegedaagde. De cassatieadvocaat van eiser tot cassatie in HR 30 juni 2006, *RvdW* 2006, 676, rov. 3 wist dat kennelijk niet. Vanzelfsprekend is cassatieberoep tegen een partij die niet in hoger beroep partij was niet mogelijk, maar ook dat moest de Hoge Raad in HR 21 april 2006, *RvdW* 2006, 424, rov. 3.1 uitleggen.

Vaste jurisprudentie is dat een cassatiemiddel ook buiten de termijn mag worden aangevuld, als een proces-verbaal van de zitting van het hof niet binnen de termijn beschikbaar was en ter zake een voorbehoud is gemaakt. De aan-

vulling moet dan echter wel – zoals de Hoge Raad in HR 23 december 2005, *NJ* 2006, 31, rov. 3.2 besliste – met bekwaame spoed (in beginsel binnen veertien dagen) plaatsvinden. Zodoende werd op het aanvullend verzoekschrift van 25 februari 2005 geen acht geslagen, toen bleek dat betrokkene al op 16 december 2004 over het proces-verbaal de beschikking had gekregen.

Verzet

De kantonrechter Zaandam schoot opposant te hulp, die van een vonnis op tegenspraak abusievelijk verzet instelde, en verwees de zaak naar het hof. Hof Amsterdam 4 mei 2006, *NJF* 2006, 391 oordeelde daarop echter dat een dergelijke conversie niet berust op de wet en dat daarvoor evenmin grondslag kan worden gevonden in art. 6 EVRM. En het schijnt nog vaker te gebeuren ook, want ook in een eerdere uitspraak (Hof Amsterdam 12 mei 2005, *NJF* 2006, 1) oordeelde het hof dat de grondslag voor een dergelijke conversie niet in art. 73 Rv noch enige andere bepaling kan worden gevonden.

Rechtbank Arnhem 5 april 2006, *NJF* 2006, 299 zag wel grondslag voor verwijzing, toen bij haar verzet werd ingesteld van een vonnis van de voorzieningenrechter. Dat moest inderdaad vóór 1 januari 2002 op grond van art. 294 Rv-oud bij de rechtbank worden ingesteld, maar tegenwoordig op grond van art. 259 Rv bij de voorzieningenrechter zelf; verwijzing naar die voorzieningenrechter volgde.

Een prachtig feitencomplex over de vraag of de Volksrepubliek Bangladesh daden van bekendheid heeft gepleegd ten aanzien van een Nederlands verstekvonnis, waarmee de verzettermijn (eerder) een aanvang zou hebben genomen, vindt men in Rechtbank Den Bosch 30 november 2005, *NJF* 2006, 96. Veel berichten in kranten over het vonnis en uitspraken die Bengaalse bewindslieden daarover zouden hebben gedaan en interne correspondentie over het vonnis worden door de rechtbank terzijde geschoven, maar uiteindelijk kent zij wel betekenis toe aan een brief van de Nederlandse advocaat van Bang-

ladesh aan de Bengaalse ambassade te Den Haag. Deze brief wettigt volgens de rechtbank het vermoeden dat daar (noodzakelijkerwijs) een daad van bekendheid van Bangladesh aan vooraf is gegaan, hetgeen Bangladesh door middel van tegenbewijs mag (proberen te) ontkrachten. Géén daad van bekendheid is het doen van een betalingsvoorstel, aldus terecht Ktr. Amsterdam 16 juni 2006, *Prg.* 2006, 165.

Herroeping

Art. 186 van de Landinrichtingswet kent een rechtsmiddelenverbod, waarmee de wetgever heeft beoogd het mogelijk te maken dat een ruilverkaveling binnen een redelijke termijn wordt verwezenlijkt, hetgeen voor alle betrokkenen van belang is. HR 23 december 2005, *NJ* 2006, 162 m.nt. H.J. Snijders, *JBP* 2006, 34 m.nt. E.L. Schaafsma-Berversluis, rov. 4.6 en 4.8 heeft beslist dat het aan deze bedoeling van de wetgever tekort zou doen als de rechtsmiddeleuitsluiting niet zou gelden voor het buitengewoon rechtsmiddel herroeping en dat ook toepasselijkheid van de 'doorbrekingsjurisprudentie' daartoe niet kan leiden. Het rechtsmiddelenverbod van art. 186 Landinrichtingswet is derhalve – op gronden van rechtszekerheid – absoluut.

Herroeping – het oude request-civiel – gaat in twee tranches: eerst wordt gekeken of er gronden zijn voor heropening van het geding (art. 387 Rv) en als de rechter vervolgens in het heropende geding tot een ander oordeel komt, dan doet hij opnieuw uitspraak met herroeping van het bestreden vonnis (art. 389 Rv). Hof Den Bosch 14 februari 2006, *NJF* 2006, 356 vond dat er in elk geval aanleiding was voor heropening van het geding, omdat één van partijen een veroordeling tot betaling van een factuur had gekregen, die vals bleek te zijn opgemaakt, terwijl bovendien omtrent herstelwerkzaamheden (en de betaling daarvan) van de aangekochte woning onjuiste mededelingen waren gedaan. Eveneens heropende Rechtbank Zwolle-Lelystad 8 maart 2006, *NJF* 2006, 448 het geding, toen haar bleek dat in een proces-verbaal van verhoor in de strafzaak de man had erkend zonder

toestemming en zonder medeweten van zijn voormalige partner een krediet op haar naam (met een vervalste handtekening) te hebben aangevraagd, tot terugbetaling waarvan zij inmiddels was veroordeeld.

Rechtsmiddelen in verzoekschriftprocedures

In HR 20 januari 2006, NJ 2006, 76, rov. 3 oordeelde de Hoge Raad dat er in een verzoekschriftprocedure in cassatie slechts plaats is voor een (cassatie)beroepschrift en een verweerschrift, tenzij in het verweerschrift een exceptie wordt opgeworpen of toestemming van de Hoge Raad voor nader schriftelijk debat is verkregen; nu het een noch het ander het geval was, werd de reactie op het verweerschrift terzijde gesteld. Verder corrigeerde de Hoge Raad (in rov. 4.5) het hof, dat zich had vergalopperd in de aard van de beschikking van de rechtbank; dat bleek een 'deelbeschikking' (deels eindbeschikking, deels tussenbeschikking) te zijn, waarbij de appelland genoodzaakt is aanstonds hoger beroep van het eindbeschikkingsgedeelte in te stellen, om de bevoegdheid daartoe niet te verspeelen, en om doelmatigheidsredenen dan ook klachten tegen het interlocutoire gedeelte mag richten. Het hof had appelland in zoverre ten onrechte niet-ontvankelijk verklaard.

Schadestaatprocedure

Aan een beslissing tot verwijzing naar een schadestaatprocedure worden volgens vaste jurisprudentie van de Hoge Raad, waaraan toe te voegen HR 30 juni 2006, RvdW 2006, 681, rov. 3.5.1, geen strenge eisen gesteld: voldoende voor verwijzing is dat de eiser de mogelijkheid van schade aannemelijk maakt. Een verplichting om de zaak op dat

punt zelf nader te onderzoeken, heeft de rechter niet.

Uitspraak

Bindende eindbeslissing

In een procedure bij Hof Arnhem was in geschil of automaterialen aan Buitenhuis sr. of aan Buitenhuis jr. waren geleverd. In een tussenarrest hakte het hof de knoop door: aan Buitenhuis sr., maar daarna bleek bij getuigenverhoren dat het toch Buitenhuis jr. was. De Hoge Raad vond in HR 15 september 2006, RvdW 2006, 855, rov. 3.4 dat het hof terug mocht komen van zijn in beginsel bindende eindbeslissing in het tussenarrest, omdat het nieuwe gegeven het onaanvaardbaar maakte dat het hof aan die eindbeslissing zou zijn gebonden, aangezien het anders gedwongen zou worden tot het doen van een einduitspraak waarvan het wist dat deze ondeugdelijk was. Ktr. Haarlem 21 juni 2006, NJF 2006, 504 wilde niet terugkomen van een bindende eindbeslissing, juist omdat die beslissing was gebaseerd op een fout van de partij die bij het terugkomen op die beslissing belang had.

Varia

Ten aanzien van de motiveringsplicht steekt HR 10 maart 2006, NJ 2006, 191, rov. 4.5 de rechter de helpende hand toe: de rechter hoeft niet op alles in te gaan, zeker niet als een stelling terloops naar voren is gebracht.

Een kennelijke vergissing in de rechterlijke uitspraak kan langs de weg van art.

31 Rv worden verbeterd, maar daarmee vangt geen nieuwe (verzet-, appel- of cassatie)termijn aan, zo maakte de Hoge Raad nog eens duidelijk in HR 14 juli 2006, NJ 2006, 601, rov. 3.1. Ook besliste de Hoge Raad dat een door een meervoudige kamer gewezen vonnis niet door een enkelvoudige kamer kan worden verbeterd, maar dat eiser tot cassatie bij een klacht daaromtrent geen belang had, omdat de verbetering op en conform zijn verzoek is uitgesproken.

Verzoekschriftprocedure

Broex dient bij de rechtbank een verzoek ex art. 2:298 BW in tot ontslag van zijn medebestuurders Lips en Godefroy van een stichting, waarop Lips en Godefroy Broex diezelfde dag als bestuurder ontslaan. De rechtbank stuurt vervolgens Lips en Godefroy op het verzoek van Broex de laan uit, met benoeming van een derde als bestuurder van de stichting, welke beslissing door het hof wordt bevestigd. In cassatie wordt vervolgens de vraag aan de orde gesteld of Broex wel belanghebbende was, nu hij ten tijde van de behandeling van zijn verzoek al (zelf) geen bestuurder meer was. De Hoge Raad oordeelt in HR 10 november 2006, NJ 2007, 45 m.nt. J.M.M. Maeijer rov. 3.4.2 en 3.4.3 dat bij de beantwoording van de vraag of iemand belanghebbende is, een rol zal spelen in hoeverre deze door de uitkomst van de desbetreffende procedure zodanig in een eigen belang kan worden

Voorts in overweging nemende dat de verdediging bij het spreken van die woorden zonder te pauzeren veelbetekend opkeek...

getroffen dat deze daarin behoort te mogen opkomen ter bescherming van dat belang, of in hoeverre deze anderszins zo nauw betrokken is of is geweest bij het onderwerp dat in de procedure wordt behandeld, dat daarin een belang is gelegen om in de procedure te verschijnen. Voor het concrete geval oordeelt de Hoge Raad dat wanneer gedurende de tijd dat een persoon deel heeft uitgemaakt van het bestuur van een stichting, feiten zijn voorgevallen die grond kunnen geven voor het treffen van de in art. 2:298 bedoelde maatregelen, zijn betrokkenheid daarbij zodanig is dat hij ook na het einde van zijn bestuurslidmaatschap als belanghebbende in de zin van die bepaling moet worden aangemerkt, mits hij een verzoek als bedoeld in die bepaling indient binnen een redelijke termijn nadat zijn bestuursfunctie ten einde is gekomen.

Wijziging van eis

Een alimentatieprocedure heeft een bijzonder karakter en daarom heeft de Hoge Raad al eens eerder beslist dat het beginsel van concentratie van grieven niet voor die procedure geldt (HR 26 april 1991, NJ 1992, 407). In HR 12 mei 2006, NJ 2006, 293, JBPr 2006, 82 m.nt. E.L. Schaafsma-Beversluis, rov. 3.3.3

werd beslist dat de partij die wijziging van de alimentatie verzoekt zelfs na cassatie en verwijzing nog haar verzoek of de gronden daarvan mag veranderen of vermeederen, hetgeen op zichzelf de mogelijkheid onverlet laat dat de wederpartij daar bezwaar tegen maakt en eveneens onverlet laat dat die wederpartij op het gewijzigde verzoek moet kunnen reageren.

Lastig wordt het als de procureur van de gedaagde zich na antwoord onttrekt en de eisende partij bij repliek haar eis vermeedert. Rechtbank Rotterdam 24 mei 2006, NJF 2006, 412 besliste dat in zo'n geval de gewijzigde eis aan gedaagde (zelf) bij exploit moet worden betekend, onder kennisgeving van de nieuwe roldatum, vooraleer daar acht op kan worden geslagen.

Hof Amsterdam 1 september 2005, NJF 2006, 2 moest uitleggen dat tijdens schorsing van het geding ex art. 29 Fw alle proceshandelingen nietig zijn, en dat derhalve hangende die schorsing ook geen eisvermeerdering kan plaatsvinden.

Het instellen van een eis stuit op grond van art. 3:316 lid 1 BW de verjaring, welke stuiting zich volgens Rechtbank Rotterdam 18 januari 2006, NJF 2006, 163 – in navolging van vaste

jurisprudentie van de Hoge Raad – ook uitstrekt tot een hangende het geding vermeederde eis, indien die op dezelfde juridische en feitelijke grondslag berust als de vordering waarmee het geding is ingeleid.

Wraking

Een (te) actieve houding tijdens een zitting komt de rechter nog wel eens op een wrakingsverzoek te staan. Veel kans van slagen heeft dit echter niet: Rechtbank Haarlem 4 mei 2006, NJF 2006, 457 (voorzieningenrechter) en Rechtbank Rotterdam 7 juni 2006, NJF 2006, 483 (comparitierechter). Wel gegrond was een wrakingsverzoek tegen arbiters volgens V.zr. Rechtbank Rotterdam 21 april 2005, NJF 2006, 242, in een zaak waarin arbiters tevens optraden als medisch-deskundigen. Wanneer een arbiter-medicus in een geschil over een medische kwestie zelf medisch onderzoek verricht, kan hij in een positie komen te verkeren dat hij de waarde van zijn eigen onderzoek en conclusies moet afwegen tegen die van andere deskundigen. Daardoor staat de arbiter dan niet meer onbevooroordeeld tegenover het bewijsmateriaal.

Wetgeving

Herschikking bevoegdheden

Op 1 mei 2007 is de Wet van 22 november 2006, *Stb.* 2006, 589 in werking getreden. Met de wet is een herschikking tot stand gebracht tussen de bevoegdheden van de rechtbank en kantonrechter in de zaken van personen- en familierecht. In zaken die de persoon (bijvoorbeeld vervangende huwelijkstoesstemming) en het gezag over minderjarigen betreffen wordt steeds de rechtbank als absoluut bevoegd rechter

aangewezen, terwijl in zaken die het vermogen betreffen (denk aan curatele, handhaving en bewind) de kantonrechter de absoluut bevoegde rechter is.

Verhoging griffierecht

Bij Besluit van 15 januari 2007, *Stb.* 2007, 28, zijn de griffierechten per 1 februari 2007 verhoogd met 1,8%, het percentage waarmee de consumentenprijsindex tussen 31 augustus 2005 en 31 augustus 2006 is gestegen.

Afschaffing verplicht procuraat

Op 27 september 2006 is het

wetsvoorstel voor de Wet afschaffing procuraat en invoering elektronisch berichtenverkeer bij de Tweede Kamer (30 815) ingediend. Het voorstel is na een snelle behandeling op 8 februari 2007 aangenomen en ligt thans bij de Eerste Kamer. Bij brief van 6 april 2007 heeft de Voorzitter van de stuurgroep Afschaffing verplicht procuraat, na raadpleging van de Minister van Justitie, laten weten dat het voornemen van het ministerie erop is gericht om het verplicht procuraat per 1 maart 2008 af te schaffen, zodat alle betrokkenen passende maatregelen ter

voorbereiding op die afschaffing kunnen treffen.

Nevenvestigings- en zittingsplaatsen

Bij Besluit van 23 maart 2006, *Stb.* 2006, 181 is het Besluit nevenvestigings- en nevenzittingsplaatsen en de bijlage bij dat besluit per 5 april 2006 gewijzigd, zulks in verband met een aantal gemeentelijke herindelingen in de arrondissementen Alkmaar, Den Haag en Utrecht.

Wijziging draagkrachtcriteria

Bij Besluit van 20 maart 2006, *Stb.* 2006, 160 zijn

Begrijp ik nou goed dat alleen mijn fiscaal zichtbare inkomen uit box 1 meetelt? Ik moest mijn advocaat wijzen op de regels voor de rechtsbijstand!

het Besluit draagkrachtcriteria rechtsbijstand, het Besluit rechtsbijstand- en toevoegcriteria en het Subsidiebesluit raden voor rechtsbijstand met ingang van 1 april 2006 gewijzigd, terwijl het Besluit financiële toevoegingsgrenzen en de Regeling gegevensverstrekking draagkracht rechtzoekenden zijn ingetrokken. Het gaat hier om voornamelijk technische aanpassingen die verband houden met de wijzigingen in de Wet op de rechtsbijstand per 1 april 2006, waarbij het in die wet gehanteerde inkomens- en vermogensbegrip is aangepast aan het fiscale inkomens- en vermogensbegrip. Hierdoor behoeft de draagkracht van een rechtzoekende niet langer op een aparte wijze te worden berekend.

Wijziging inkomensgrenzen en eigen bijdrage

Bij Regeling van 28 maart 2006, *Stcrt.* 2006, 64, p. 23 zijn de inkomensgrenzen en eigen bijdragen (eveneens) per 1 april 2006 gewijzigd. Wie een brutojaarinkomen heeft beneden de 22.000 euro (alleenstaanden) of 31.000 euro (gehuwden, samenwonenden en eenoudergezinnen) kan een

beroep doen op door de overheid gesubsidieerde rechtsbijstand.

Wijziging vergoedingen rechtsbijstand

Ook het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000 is gewijzigd, welke wijziging eveneens verband houdt met de Wet op de rechtsbijstand 2006. Bij Besluit van 1 mei 2006, *Stb.* 2006, 225, in werking getreden op 15 mei 2006, is de vergoeding voor de administratieve kosten die in het kader van rechtsbijstandsverlening worden gemaakt verlaagd naar 16,33 euro per toevoeging. Daarnaast wordt een vergoeding geregeld voor een advocaat die namens zijn cliënt, op grond van het verlenen van gesubsidieerde rechtsbijstand, een bezwaarschrift heeft ingediend naar aanleiding van het verwerken van een DNA-profiel.

Voorschotverlening 2007

Bij Regeling van 23 oktober 2006, *Stcrt.* 2006, 214, p. 10 zijn de normbedragen vastgesteld voor voorschotverlening in 2007 op grond van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000. De normbedragen zijn per 1 januari

2007 verhoogd tot respectievelijk 688 en 42.500 euro.

Interim leidraad openbaarheid rechtspraak

De Interim leidraad openbaarheid rechtspraak (van 15 september 2006, *Stcrt.* 2006, 183, p. 28, inwerkingtreding 1 november 2006) voert het regime van de Wet openbaarheid van bestuur in voor de besturen van de rechtbanken, de gerechtshoven, de Centrale Raad van Beroep, het College van Beroep voor het bedrijfsleven en de Raad voor de rechtspraak. De leidraad vormt een tijdelijke oplossing. Sinds de herziening van de rechterlijke organisatie is de verantwoordelijkheid voor de bedrijfsvoering van gerechten overgegaan op de Raad voor de rechtspraak. Bij het ministerie van Justitie zijn daardoor geen gegevens meer bekend over de bedrijfsvoering van de gerechten. In afwachting van een wettelijke regeling is besloten de Wet openbaarheid van bestuur toepasselijk te maken op activiteiten van gerechten die niet wezenlijk verschillen van bestuursorganen.

Nieuwe literatuur

- Asser, W.D.H., Groen, H.A., Vranken, J.B.M., Tzankova, I.N., *Uitgebalanceerd: eindrapport Fundamentele herbezinning Nederlands burgerlijk procesrecht*, Den Haag: 2006.
- Berg, A.J. van den, *Yearbook commercial arbitration: volume XXXI-2006*, International Council for Commercial Arbitration, ICCA, The Hague: 2006.
- Hovens, F.J.H., *Het civiele hoger beroep: een rechtsvergelijkend onderzoek naar de functies van het hoger beroep in burgerlijk zaken* (diss. Tilburg), Deventer: 2005.
- Hugenholtz, W., Heemskerk, W.H., *Hoofdpijnen van Nederlands burgerlijk procesrecht*, 21e druk, Den Haag: 2006.
- Korst, P.J. van der c.s., *Het verzamelen van feiten en bewijs: begrenzing versus verruiming, een kruisbestuiving tussen civiel procesrecht en ondernemingsprocesrecht* (Nederlandse Vereniging voor Procesrecht), Den Haag: 2006.
- Mommers, L., *Legitimiteit en virtualisering van geschiloplossing*, Den Haag, 2006.
- Prein, H.C.M., *Beroepsvaardigheden en interventietechnieken van de mediator*, Den Haag: 2006.
- Punt, H.G., *Memo beslagrecht*, Deventer: 2006.
- Schutte, E., J. Spierdijk en A.F.M. Brenninkmeijer, *Juridische aspecten van mediation*, 2e druk Den Haag: 2007.
- Tjittes-Groot, E.F., *Insolventierecht*, 2e druk, Deventer: 2006.
- Ynzonides, M., Ingelse, P., Bakels, F.B., *Beschouwingen over het Eindrapport Fundamentele herbezinning Nederlands burgerlijk procesrecht* (Nederlandse Vereniging voor Procesrecht), Den Haag: 2006.

Kluwer Advocaat Online

Een mobiel advocatenkantoor met behulp van een eenvoudig en compleet dossier- en administratief systeem

- Altijd te gebruiken op elke locatie
- Vaste lage kosten en veel mogelijkheden (al voor € 23,50 per maand per gebruiker!)
- Geen investering maar wel werken volgens nieuwste technieken.
- Direct te gebruiken en naar eigen inzicht in te delen

Voorbeeld: Morgen heeft u een zitting op de rechtbank en u komt er 's avonds thuis achter dat belangrijke stukken nog op kantoor liggen. Via Kluwer Advocaat Online vraagt u het dossier op en kunt u toch de zitting voorbereiden. U kunt thuis bijvoorbeeld documenten afdrukken, agenda raadplegen en de secretaresse per mail instrueren.

Voor meer informatie

Kluwer Fidura, Deventer tel. 0570 - 64 74 82
mail: fidura@kluwer.nl
internet: www.kluwerfidura.nl

Bel snel voor een proefabonnement: 0172 - 46 69 00
of mail: info@fidura.nl

Kluwer

a Wolters Kluwer business

Software voor de juridische praktijk

- Relatiebeheer
- Documentmanagement
- Volledig digitale dossieradministratie
- Geïntegreerde financiële administratie
- Verschottenadministratie
- Derdengeldenadministratie
- Facturatie
- Telebankieren
- Verwerken bankafschriften
- Meerdere vestigingen
- Intercompany koppeling
- Urenregistratie
- Ondersteuning Recofa
- Volledige Outlook-integratie (agenda, e-mail)
- Roladministratie
- Integratie Digitaal Dicteren
- Dossier online module
- Koppeling Assyst Notariaat
- Koppeling KSU-adressendisk, Gids gerechtelijke macht, Postcode database, HR_Legal en Rechtsorde.nl

Sterke partners

ict concept

digitaaldicteren

ISI SECURE SERVER HOSTING

devoon

Europark 8
4904 SX Oosterhout

0162 49 89 89 t

0162 49 89 88 f

info@trivium.nl

rechter schrijft terug

Jan van der Does

Goed verpakt, is half verkocht

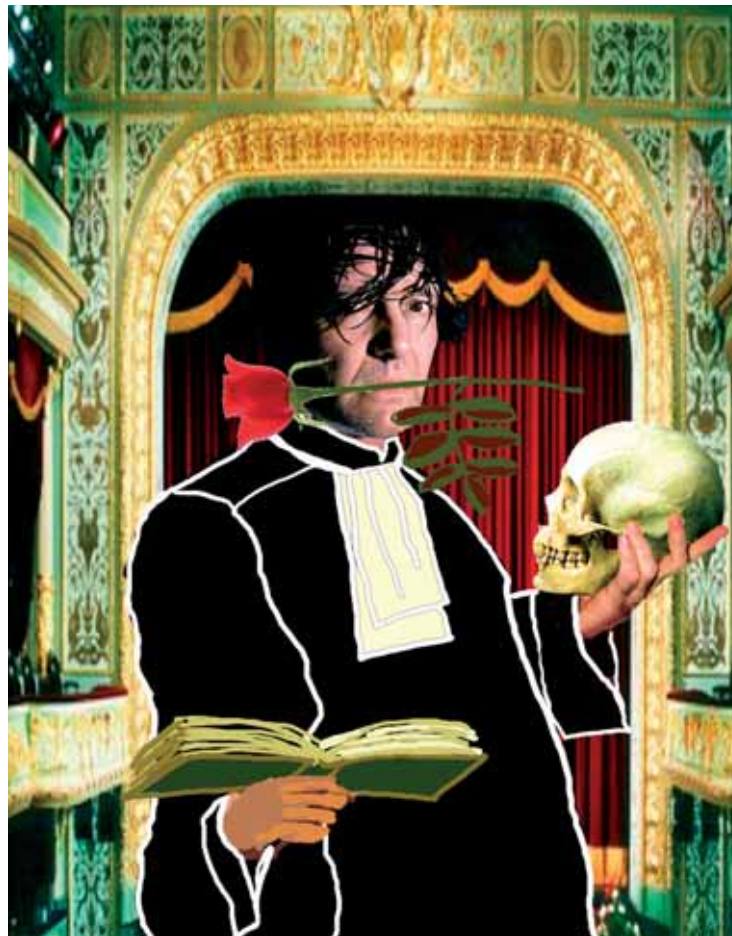
Wie zich op zondagochtend verveelt, moet naar een tv-predikant kijken. Hoewel, verveling is wel een erg slechte motivatie. De tv-predikant zou standaard deel moeten uitmaken van het cursusaanbod voor leden van de advocatuur. Het geluid moet uit, want dat leidt af. Het gaat om de concentratie op mimiek en gebaren. Dat levert een fascinerend plaatje op.

De doorsnee-tv-predikant is een man die, strak in het pak en gladgeschoren, zichzelf duidelijk de moeite waard vindt. Alleen dat al maakt deel uit van de overtuigingskracht. En hij is een man die ervan bezeten is om zijn boodschap met alle middelen die hij heeft neer te zetten.

De ogen rollen, of ze staren begeesterd naar een denkbeeldig punt. De handen worden ten hemel geheven, op het voorhoofd gezet, staccato bewogen met elke uitgesproken lettergreep. De spreker staat geen moment stil. Hij wipt achter het spreekgestoelte, hij loopt wat heen en weer, het lichaam wordt naar voren gebogen, of juist, in opperste verbazing, achteruit. Dan, plotseling, zwijgt hij. In trance. Hij zwijgt niet alleen, ook alle bewegingen vallen uit.

De camera maakt van de gelegenheid gebruik om in te zoomen op een luisteraar, een vrouw. Deze blijkt steevast blij en betoverd op haar stoel te zitten. Verwachtingsvol. Het is duidelijk: het mooiste moet nog komen. De conclusie kan ze uittekenen, want die is elke week dezelfde, maar telkens is ze weer verrast. 'Ja, inderdaad, zo is het.'

Ik moest met enig heimwee aan dit plaatje denken toen ik de performance zag van mr. Gerrie ten Boekhorst. Tijdens het uitspreken van haar pleidooi was zij blijven zitten. Ze las de tekst

voor, terwijl ze één arm naar voren liet hangen over de lessenaar. De hand van de andere was tot een vuist gebald en ondersteunde het gezicht ter hoogte van het jukbeen. Daardoor hing ze wat naar voren. Omdat ze nauwelijks articuleerde, kostte het inspanning om haar te verstaan. Met een deftig soort lethargie uitte ze haar woorden. Ze had dun zwart haar, dat halflang naar voren viel. Een tijdlang had ik de indruk, dat zij een wat agressievere shampoo had moeten gebruiken, maar gaande het pleidooi kwam ik er achter dat het de oorspronkelijke kleur was, die bij de haarinplant zichtbaar werd.

Alles sprak van crisis. Ze leek nog het meest op een vrouw die bij de bel voor het laatste rondje alleen gebleven was, en dat heel langzaam tot zich door liet dringen.

De tv-predikant is een karikatuur, maar de aanpak heeft succes. Hij kruipt in de huid van zijn gehoor en tast de verstaanshorizon af. Dat is de les.

Het optreden van mr. Ten Boekhorst, dat, zij het in diverse gedaanten, model staat voor dat van diverse advocaten, leidt op zijn best tot bezorgdheid.

Het is een verleiding om te denken dat woorden voor zichzelf spreken. Het voeren van een pleidooi blijft het neerzetten van een act. Wie zijn zaakjes goed en subtiel verkoopt, verleidt en verlost de luisteraar, ook een professionele luisteraar, zonder dat deze het beseft. De luisteraar voelt zich steeds meer verwant met de spreker, zoals God zich gaandeweg herkent in een gelovige. Men verstaat elkaars taal, ook elkaars lichaamstaal. En daarmee kost het moeite, los van de inhoud, om de spreker ongelijk te geven. Niet alleen God, ook een rechter is te betoveren.

Overzicht

Aanbod van systemen voor dossierbeheer, tijdschrijven en declareren met minimaal vijf implementaties

Bron: www.ictadvocatuur.nl

Leverancier	Pakket	Geschikt voor kantoor-grootte, uitgedrukt in aantal fee-earners	Aantal klanten (kantoren) voorjaar 2006	Aantal klant-en (kantoren) voorjaar 2007	(Aanschaf)kosten	Onderhoud
Advocaat Totaal	Advocaat Totaal	Van 1 tot 60	-	5	Vanaf 57,50 per fee-earner per maand (voor alleen urenschrijvers gelden tarieven van 12 tot 3 euro per maand).	Inbegrepen in de kosten per maand.
ASG	Cicero LawPack	Van 1 tot onbeperkt	60 (Benelux 500)	60 (Benelux 500)	Compleet pakket € 3.200 incl. 1 gebruiker. € 900 per bijkomende gelijktijdige gebruiker. Korting bij meer gebruikers.	20% op jaarbasis. Optioneel: voor ongelimiteerd bellen en ondersteuning op afstand (inbellen) € 9 per maand, per werkplek.
BaseNet	BaseNet CRM	Van 1 tot onbeperkt	12	37	Prijs geldt per gebruiker. Vanaf € 29,95 per gebruiker per maand. Eenmalige initialisatiekosten bedragen € 200.	Inbegrepen in de kosten per maand.
Central-Services	Advocaat Centraal	Vanaf 1 fee-earner	-	30	Circa € 30 per advocaat per maand, inclusief instructie, onderhoud, beheer, helpdesk, hardware en back-ups.	Inbegrepen in de kosten per jaar.
Clip Consultants	CC-Law	1 tot 100	210	275	€ 480 per jaar per fee-earner inclusief aanlevering nieuwe versies en telefonisch support.	Inbegrepen in de kosten per jaar.
Eitri	Urios	1 tot 5	48	70	€ 210 per advocaat per jaar.	Inbegrepen in de kosten per jaar.
Kluwer Fidura	Fidura Enterprise	5 tot onbeperkt	160	170	€ 600 per fee-earner per jaar. Plus eenmalige installatiekosten.	Inbegrepen in de kosten per jaar.
	Fidura Medium	4 tot 100	60	100	€ 600 per fee-earner per jaar. Plus eenmalige installatiekosten.	Inbegrepen in de kosten per jaar.
	Advocaat Online	Vanaf 1 fee-earner	70	110	€ 23,50 per gebruiker per maand.	Inbegrepen in de kosten per maand.
KSU Kantoor	Legal Eagle	1 tot 25	550	710	€ 240 per jaar per fee-earner, zonder boekhouding. € 360 per jaar per fee-earner, inclusief boekhouding.	Inbegrepen in de kosten per jaar.
SAS (Stichting Advocaten Software)*	R&D systeem	1 tot 50	Geen opgave	100	€ 750 per fee-earner per jaar.	Inbegrepen in de kosten per jaar.
Thomson	Thomson Elite (enterprise en 3E)	20 tot onbeperkt	> 900	> 950	Vanaf € 1.000 per fee-earner.	20% per jaar.
Timesoft	Aderant Expert Back Office (CMS.net)	20 tot onbeperkt (de grootste gebruiker telt 4.500 fee-earners).	21	30 (waarvan 4 kantoren in België).	Start bij een bedrag van € 1.000 per fee-earner, uitgaande van 20 fee-earners.	20% per jaar over de aanschafprijs.
Trivium	Fortuna	Van 1 tot onbeperkt	160	175	Vanaf € 1.095 per gelijktijdige gebruiker en € 260 gebruik Progress per gebruiker (voor 2007 speciale Progressprijs).	18% per jaar over de listprijs (€ 1.095 Fortuna® en € 480 Progress).

* Van SAS (Stichting Advocaten Software) ontvingen we in 2006 geen opgave van het aantal operationele advocatenkantoren met het R&D-systeem.

In 2005 werd 170 doorgegeven en in 2007 dus 100.

Elk jaar wordt de standaardsoftware voor de advocatuur geïnventariseerd.¹ Wat zijn de belangrijkste vernieuwingen, in alfabetische volgorde, in de software voor dossierbeheer, tijdschrijven en declareren? En welke aanbieders zijn er met welke producten op de markt?

Veel nieuwe software voor advocatuur

.....
Gerard Bottemanne
Onderzoeksbureau GBNED
.....

Aeward

Aepex Business Consultants heeft – op basis van mySAP All-in-One – Aeward ontwikkeld voor advocatenkantoren en notarissen. MySAP All-in-One is door SAP op de markt gebrachte branchegerichte software voor het MKB die aangeboden wordt door Business partners van SAP. Het gaat hierbij om voor ingerichte bedrijfsmodellen, zo lezen we op de website van SAP. Boekel De Nerée is het

eerste advocatenkantoor dat gebruikmaakt van Aeward.

AdvocaatCentraal

Volgens de leverancier van dit pakket, CentralServices BV te Baarn, is de toepassing AdvocaatCentraal al operationeel sinds 2005 en commercieel op de markt gekomen in 2006. De toepassing is volledig webbased, dat wil zeggen dat er sprake is van een online applicatie die met behulp van een webbrowser volledig via internet werkt. AdvocaatCentraal heeft gekozen voor het ASP-model, waarbij zowel de applicatie als gegevens centraal, via een hostingprovider, beschikbaar worden gesteld aan de gebruiker. Voor de boekhouding is een koppeling met het online boekhoudpakket Twinfield tot stand gebracht.

AdvocaatTotaal

Leverancier AdvocaatTotaal BV uit Baarn laat weten dat zijn pakket sinds januari 2007 officieel op de markt is en

operationeel bij zeven advocatenkantoren. Om snelheids- en veiligheidsredenen is er gekozen voor een lokale toepassing waarbij de database(gegevens) lokaal of op internet kunnen staan, aldus de leverancier. Eventueel op een server bij AdvocaatTotaal. Er is feitelijk sprake van een combinatie van een lokale en ASP-oplossing. Zo worden de login-gegevens centraal onderhouden, evenals een belangrijk deel van de helpteksten. Om met het pakket te kunnen werken is een internetverbinding noodzakelijk. De koppeling met Twinfield maakt het mogelijk om gegevens met de Twinfield administratiesoftware uit te wisselen.

Dynamic Law

Axavion Nederland BV uit Rotterdam is de leverancier van Dynamic Law. Deze toepassing is volledig gebaseerd op Microsoft Dynamics NAV, geïntegreerde bedrijfssoftware van Microsoft met onder meer functies voor boekhouding

.....
¹ De inventarisatie wordt uitgevoerd door onderzoeksbureau GBNED. Het resultaat wordt dit jaar voor de vierde maal gepresenteerd op het Jaarcongres ICT Advocatuur, mede georganiseerd door BaliePlus. Dit jaar vindt dat congres plaats op woensdag 23 mei aanstaande. Afgezien van de inventarisatie wordt er

ook gepraat over ICT update door NOvA en de rechtspraak (Bistro), geheimhoudingsplicht en ICT en over praktijkcases tijdschrijven en declareren. De Orde kent voor deelname drie studiepunten toe. Meer informatie en aanmelding: www.ictadvocatuur.nl.

en CRM (relatiebeheer). Axavion heeft, naast aanpassingen in bestaande modules, functies ontwikkeld voor documentbeheer en tijdschrijven. Dynamic Law is een lokale (Windows-)toepassing. Met behulp van Microsoft Sharepoint kan echter informatie ontsloten worden via internet. Van Steenderen Mainport-Lawyers heeft model gestaan voor het pakket en is dan ook de eerste gebruiker. In mei 2007 is het pakket volledig operationeel volgens de leverancier. Dan wordt, met ondersteuning van Microsoft, het pakket verder in de markt gezet.

ElsevierOrde

Elsevier Juridisch brengt sinds april 2007 het product ElsevierOrde op de markt, bedoeld voor personen-, familie- en (binnenkort) arbeidsrecht. Het product is gericht op kleine en middelgrote advocatenkantoren die volgens Elsevier vaak zijn gespecialiseerd in de genoemde rechtsgebieden. Het systeem bevat functies voor dossierbeheer en urenregistratie met een koppeling naar juridische content. Er is sprake van een lokaal pakket met een (automatische) integratie van een webbased juridische kennisbank. Zo kan de advocaat online geraadpleegde bronnen toevoegen aan een dossier. In ElsevierOrde is tevens het alimentatieprogramma INA geïntegreerd. De advocaat kan dan alimentatieberekeningen maken en deze aan het cliëntdossier toevoegen.

Thomson Elite

Gericht op 25+-advocatenkantoren heeft Thomson Elite het product Elite 3E op de markt gebracht. Deze geïntegreerde toepassing, voor onder andere de advocatuur, is volledig opnieuw ontworpen en gebouwd en daardoor gebaseerd op de nieuwste technologie. Zo is sprake van volledig webbased software, zodat de gebruiker voldoende heeft aan een webbrowser om met het systeem te kunnen werken. Elite 3E is de opvolger van Elite Enterprise (operationeel bij 950 kantoren) en april 2006 op de markt gekomen. Wereldwijd maken inmiddels zo'n dertig advocatenkantoren gebruik van de toepassing. In Nederland wordt verwacht dat de eerste implementaties in 2007 zullen aanvangen.

Overnames en mutaties

Opvallend zijn verder enkele overnames. Zo is het pakket Jurapro door KSU overgenomen van Damathijs. Een jaar eerder was de toepassing Amice van Timesoft al overgenomen door KSU. Zowel Jurapro als Amice wordt niet meer commercieel aangeboden op de markt.

Vespertilio Investerings B.V. heeft een belang in Clip Consultants, Trivium Software, Digitaal Dicteren en ICT

ConceptT. Ger Huveneers laat weten dat sprake is van een 'One Stop shopping'-model voor advocatenkantoren.

In het bijgaande overzicht valt de (relatieve) stijging op van het aantal kantoren dat werkt met software van BaseNet of Eitri. Temeer omdat sprake is van leveranciers die pas kort (niet meer dan een paar jaar) actief zijn in de advocatuur.

(advertenties)

Urios maakt tijdschrijven makkelijk

Eenvoudig uren registreren en declareren doet u met Urios. Een licentie kost slechts €17,50 per advocaat per maand.

- Dossiers
- Cliënten
- Urenregistratie
- Verschotten
- Declaraties
- Debiteuren

www.ursos.nl

"Eitri's uren en declaratiesysteem is een uitkomst voor de advocatuur"

dhr. A. Lesgever, secretariaat
Kalkman & Dormeier advocaten
Leiden

EITRI

www.eitri.nl • info@eitri.nl • (072) 512 22 05

FIF 33

RECHERCHE- EN INFORMATIEBUREAU

Voor bedrijven, particulieren en advocatuur

- Onrechtmatig ziekteverzuim
- Controle werkzaamheden
- Fraude / Bedrijfsdiefstal
- Alimentatiezaken
- Handelsinformatie
- Privé-onderzoeken

010 - 477 33 22 www.fif33.nl

Goedgekeurd door Min. van Justitie POB 238
Heemraadssingel 186 • 3021 DM Rotterdam
Fax: 010 - 477 08 30 • e-mail: info@fif33.nl

Timesoft

"Tijd en advies zijn de handelswaar van een advocaat."

Abraham Lincoln

Simply CMS.Net

Eenvoudig en efficiënt met een ongekeerde prijs / prestatie verhouding!

- Functionaliteit waarmee wereldwijd ruim 450 kantoren werken
- Superieure Management Informatie
- In combinatie met Timesoft's standaard implementatie aanpak zeer betaalbaar
- In 2006 hebben wij onze 30e klant met Aderant's CMS.Net mogen verwelkomen

Oplossingen voor de time-based professional

- Tijdschrijven en declareren
- Document Management
- Kennis Management
- Customer Relationship Management (CRM)
- Geïntegreerd met uw belangrijkste MS Office applicaties
- Gebaseerd op Microsoft technologie

Microsoft

OPENTEXT
CORPORATION

www.timesoft.nl

Postbus 598 - 3440 AN Woerden
T +31 (0)348 484 700 - F +31 (0)348 425 700 - E info@timesoft.nl

VISIE OP TIJD

U maakt zaken in orde. Wij stellen orde op zaken.

Automatisering voor een aantoonbaar hogere winstgevendheid van uw advocatenpraktijk

"Voor welke praktijken geschikt?"

"Voor zowel kleine als grote praktijken met behoefte aan professionele praktijkondersteuning."

"Wat levert CICERO® op?"

"Volgens uw collega's een structureel betere praktijkvoering en een stijging van productiviteit met tenminste 20%!"

"Waarom CICERO®?"

"CICERO® bestaat sinds 1983 en is daarmee het oudste en tegelijk modernste pakket in de markt. De vierde generatie software en 500 kantoren in de Benelux met meer dan 3000 gebruikers. Continuïteit is dus verzekerd."

"Hoeveel moet ik dan investeren?"

"Hangt van de grootte van uw kantoor af. Maar in vergelijking met de te behalen besparingen een schijntje. Bel voor een indicatie of meer informatie."

"Kunnen jullie ook converteren?"

"Ja. CICERO® is een zeer geavanceerd pakket en van alle bekende systemen kunnen wij uw bestanden overzetten."

Automatisering Service Groep Bodegraven

Automatisering Service Groep Bodegraven is een full-service leverancier voor automatiseringsproducten en -diensten voor advocatuur en juridische dienstverleners. Al sinds 1989 richten wij ons op deze specifieke beroepsgroep. Het automatiseringsplatform wat wij hebben ontwikkeld is gebaseerd op Microsoft Windows en hardware van Hewlett Packard. Betrouwbaar. De software die ASG adviseert en vertegenwoordigt is Cicero LawPack®. ASG zorgt natuurlijk voor een gedegen opleiding van uw medewerkers, en levert support en beheer van uw systeem. Bijvoorbeeld met een eigen Helpdesk. Integreren en standaardiseren is ons devies. Zo efficiënt mogelijk. Ook handig voor u, want u hoeft maar één telefoonnummer te onthouden voor vragen en problemen of het bestellen van een tonercartridge.

**CICERO
LawPack®**

Bel voor meer informatie over CICERO LawPack®:

IT SOLUTIONS VOOR ADVOCATEN

ASG Bodelolaan 30 2411 VR Bodegraven
Telefoon: +31 (0)172 61 44 89 Telefax: +31 (0)172 61 44 67
E-mail: info@asg.nl Internet: www.asg.nl

Vervolg van pagina 265

Maak het verschil II

(Vervolg)

Ambities komen vaak pas vanaf het vierde jaar concreet bovendien en de carrièrespurt zit doorgaans in de fase van 6-8 jaar ervaring, wanneer voor velen tevens de babytijd komt. Ik denk vaak: had ik die kinderen maar gekregen in mijn stagetijd, toen was ik jonger, flexibeler qua gemis aan nachtrust en was mijn praktijk nog niet zo groot terwijl nu mijn kinderen dan groter geweest waren.

Zou de Orde niet over kunnen gaan tot het wegnemen van de barrières voor zwangerschapsverlof/parttime werken tijdens de stage en het misschien zelfs promoten van 'gezinsplanning' tijdens de stage? De achterstand door zwangerschapsverlof die je oploopt in je stage als het gaat om ontwikkeling, ervaring en praktijkopbouw is mijns inziens veel beperkter dan de achterstand die je praktijkontwikkeling oploopt als je gevorderd medewerker bent, terwijl in die fase collega's die niet met zwangerschapsverlof gaan je voorbij stuiven. Dat kan ontmoedigend werken om de ambities door te willen zetten. Het vergt wel de opname van een clausule in arbeidscontracten van stagiaires dat het stagecontract zo nodig verlengd kan worden met de periode van zwangerschapsverlof en/of parttime werken. Dat lijkt me niet onoverkomelijk.

(Caren Schipperus,
advocaat te Nijmegen)

.....

Maak het verschil III

Ik lees dat veel advocaten het verkeerde inkomen opgeven en daardoor een te lage ordebijdrage leveren ('Publiciteitsverordening ingetrokken', verslag collegevergadering, *Advocatenblad* 2007-6, p. 238-239). Dat is natuurlijk schandelijk en dient aangepakt te worden. Hoe was dat dan in vorige jaren?

Zouden deze semi-wanbetalers wellicht een boodschap hebben voor de Orde? Namelijk, voor slecht geleverde kwaliteit betaal je niet het volle pond? Waarom zou je aan een Orde betalen, die de afgelopen

jaren een schandelijk pr-beleid voor haar leden heeft gevoerd. Waarom zou je betalen voor een landelijk deken die in alle kranten verkondigt dat er zeker 200 foute advocaten zijn, hetgeen voor grote onrust onder advocaten en burgers heeft gezorgd?

Mr. Unger noemt haar baan als landelijk deken een 'eervolle maar slecht betaalde hondenbaan'. Welnu, zo denken heel veel pro-Deo advocaten ook over de misere vergoeding van de Raad voor Rechtsbijstand na vele uren werken voor een cliënt. De Orde is er de afgelopen jaren niet in geslaagd om de toevoegingsvergoedingen (na de verkregen kwaliteitstoeslag) ook maar één euro omhoog te krijgen,

zoals toch was toegezegd. Een Orde die zich een convenant Kwaliteitsborging Advocatuur in de maag laat splitsen en niets onderneemt als de overheid haar financiële verplichtingen op grond van dat convenant niet nakomt. Waardoor het convenant ontbonden is? Dus geen audit meer? Een Orde die recent nog landelijke bijeenkomsten organiseert waarbij de aanwezige advocaten, veelal van kleine kantoren, van een lid van de Algemene Raad te horen krijgen – alsof het kleine kinderen zijn – dat een aantal rechters vindt dat advocaten het slecht doen. En als dat potjandorie niet beter wordt, dan zwaait er wat.

Waar de ordebijdrage wel voor gebruikt wordt werd weer duidelijk na ontvangst van het boekje met hard koftje dat gaat over diversiteit. In dat boekje staan alleen maar grote kantoren genoemd die het toch 'o zo jammer' vinden dat hun vrouwelijke medewerkers na een aantal jaren massaal hun kantoren/de advocatuur verlaten. En ze snappen werkelijk niet hoe dat nou komt.

Het zijn nu net die grote kantoren die, het wordt wat beter de laatste jaren, een vrouwenonvriendelijke cultuur hadden waar je flauw van viel. Maar goed, al die gekwalificeerde ervaren wijfjes zien vertrekken kost te veel omzet dus op kosten van de orde (ook mijn bijdrage dus) krijgen de grote kantoren een mooi boekje met hard koftje voor elkaar. Laat ze dat zelf betalen. Beter zou het zijn om eens een mooi boekje met hard koftje te maken over de kleine kantoren waar heel veel vrouwen werken. Diversiteit genoeg, hoor!

Ik hoop op een betere landelijk deken en betere pr voor ons allemaal.

(Marianne Dumont,
advocaat te Rotterdam)

.....

Maak het verschil IV

Jawel, beste collega Unger, *Maak het verschil* en pik er alléén een paar mensen van de (aller)grootste kantoren uit, de rest van de advocatuur bestaat immers al niet meer, toch?

Op p 57 van het *Jaarverslag 2006* zie ik, dat van de 3656 kantoren liefst 46,31% één enkele advocaat telt. En nog eens 37,7% tellen er 2 t/m 5. Kortom: 84% van de kantoren telt niet meer dan vijf advocaten, en zij vertegenwoordigen 40% van alle advocaten. Alle reden dus zich te beperken tot de (aller)grootste kantoren? Voor de rest haalt u uw neus op.

Ik heb het boekje meteen bij het oud papier geflikkerd, de enige plaats waar het thuis hoort.

Een schande, hoe de NOVA met de door het verplichte lidmaatschap gekregen middelen omspringt. Dit is pure verspilling van middelen. Dat absurde megalomane denken; die egostreling, dat exhibitionisme van de NOVA.

Wie moet er nu van dat boekje onder de indruk raken?

(René Polanus,
advocaat te Hoofddorp)

.....

Coaching in het donker

Aan het artikel '9 redenen om te kiezen voor een personal coach' (*Advocatenblad 2007-4*, p. 136-138) ging een oproep vooraf om te vertellen over ervaringen met coaching. Er kwam geen respons, en de oproep werd herhaald met de mededeling dat de advocaat anoniem mocht blijven.

Een van de oorzaken van dat gebrek aan respons is dat er grote schroom bestaat onder advocaten om te praten over het feit dat ze een coach (willen) raadplegen. Het wordt gezien als zwaktebod en niet als een teken van kracht om je functioneren onder de loep te nemen. Dat komt ook door de cultuur binnen de advocatuur. In vrijwel alle verhalen en artikelen over de advocatuur kom je de zinsneden tegen: het is topsport, druk druk druk, geen tijd voor rustig overleg, omzet/target moet gehaald worden, het is nu eenmaal sterk competitief, ik kreeg vroeger ook geen coach en ben zelf ook in het diepe gegooid, enzovoort.

Over de twijfels die iedere advocaat wel eens heeft (en wie niet?) over het werk en alles wat daar bij hoort, wordt niet gesproken, uit

vrees dat je dan gezien wordt als kneus of als niet geschikt voor het vak. Nog erger, omdat je zelf denkt dat je een kneus bent en niet geschikt bent voor het vak als je die vragen hebt.

Ik denk dat het goed zou zijn als het wat normaler werd om over dit onderwerp te praten. Zeker voor jonge mensen die beginnen in dit vak waar toch veel bij komt kijken (weer zo'n veelgehoorde zinsnede) zou het fijn zijn als ze wisten dat ze niet de enigen zijn met vragen, dat er meer mensen zijn met precies dezelfde 'problemen' en aanloopmoeilijkheden. Het maakt minder eenzaam. Daarnaast lucht het natuurlijk reuze op om eens met een coach te praten over je werk en daarbij behorende dingen. Dat spaart ook het uithoudingsvermogen van beminden en vrienden.

In het bedrijfsleven wordt het heel gewoon gevonden een coach te raadplegen; die mogelijkheid maakt deel uit van de secundaire arbeidsvoorwaarden. Wij kunnen daarvan leren.

(Catie Oberman, advocaat 1982-2007, advocatencoach sinds 2002 in Amsterdam)

.....

(advertenties)

“Je eigen zaken kiezen”

Jurist Tim van Santen in zijn persoonlijke video op juristbijdas.nl

DAS rechtsbijstand
AMSTERDAM ARNHEM 'S-HERTOGENBOSCH RIJSWIJK

IS UW HUIS- DEURWAARDER DAG EN NACHT BEREIKBAAR?

EN REKENT HIJ WEKELIJKS DE GEÏNCASSEERDE GELDEN MET U AF?

Groenewegen en Partners Gerechtsdeurwaarders excelleert in kwaliteit, service en automatisering. Omdat up to date informatie voor u van vitaal belang is, zijn alle dossiers gedigitaliseerd en worden twee keer per dag bijgewerkt. Relaties van Groenewegen en Partners kunnen – veilig – 24 per uur dag hun dossiers on line raadplegen.

Daarnaast kunt u tijdens kantooruren uw vaste accountmanager raadplegen. Die zorgt er met kennis van (uw) zaken voor, dat invordering voortvarend plaats vindt.

Maakt u nog geen gebruik van onze diensten?
Neem contact op met onze commercieel manager Walter Baars voor nadere informatie of het maken van een afspraak. Bel: 088 - 515 15 15 of mail naar w.baars@groenewegen.com

- Uw opdrachten verzorgen wij door heel Nederland
- Met elf vestigingen in het land
- 250 incassospecialisten en 37 gerechtsdeurwaarders
- Een schat aan kennis en ervaring in nauwe samenwerking met uw confrères
- Status van uw dossiers dag en nacht raadplegen, zelfs in de weekenden
- Voortvarend ambtelijk traject met de snelst mogelijk executie
- Tussentijds rekenen wij wekelijks geautomatiseerd met u af

GROENEWEGEN
EN PARTNERS

GERECHTSDEURWAARDERS

NEEM BIJ DEBITEUREN MET EEN ACHTERSTAND METEEN EEN VOORSPRONG!
WWW.GROENEWEGEN.COM

Uw zaak op orde met ElsevierOrde Personen & Familierecht

Met Elsevier Orde kunt u eenvoudig en digitaal uw cliëntdossier opbouwen en aanvullen met relevante informatie, wet®elgeving en jurisprudentie.

Zo houdt u het overzicht, werkt u efficiënt en kunt u zich professioneel onderscheiden van uw concurrent.

Voor meer informatie:

Elsevier Juridisch - T 070 441 51 55 - E juridisch@reedbusiness.nl

ElsevierOrde

www.elsevierjuridisch.nl

Het bureau van de orde

Onderwerp	Telefoonnummer	E-mailadres
Algemene informatie	070-335 35 35	info@advocatenorde.nl
N.a.w.-gegevens advocatuur	070-335 35 29	info@barbeheer.nl
Auditbureau (kwaliteitszorg)	070-335 35 71 / 82	audit@advocatenorde.nl
Centrale Controle Verordeningen	070-335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070-335 35 23	finorg@advocatenorde.nl
Communicatie (o.a. brochures)	070-335 35 52	pr@advocatenorde.nl
BalieNet-certificaten	070-335 35 71 / 26 / 92	certificaat@advocatenorde.nl
Overige vragen van advocaten	070-335 35 71 / 86	helpdesk@advocatenorde.nl

Opleiding	Telefoonnummer	E-mailadres
Beroepsopleiding (09.00-12.00 uur)	070-335 35 55	opl@advocatenorde.nl
Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO)	070-335 35 58 / 78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (PO)	070-335 35 58 / 78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (ontheffingen)	070-335 35 41 / 89	jz@advocatenorde.nl
Vrijstellingen BO en VSO	070-335 35 41 / 89	jz@advocatenorde.nl

Neuhuyskade 94, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag
Telefoonnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 35
Faxnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 31

Opleidingen

PO

Aansprakelijkheidsrecht

Onrechtmatige daad en aansprakelijkheid
06-06-2007 09:30 - 17:00
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Studieceterium
Rechtspleging,
tel. 0575-595300
Docent(en) mr. F.T. Oldenhuis,
mr. L. Reurich
Cursusprijs € 389 geen BTW
Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Agrarisch recht

Studiemiddag Natura 2000 en de landbouw
21-06-2007 12:00 - 17:15
Plaats Doorwerth
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Instituut voor
Agrarisch Recht,
tel. 0317-424181
Docent(en) ir. V.W.M.M.
Ampt-Riksen, prof. mr. D.W.
Bruil
Cursusprijs € 360 exclusief
BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie

04 Totaal

Arbeidsrecht

JAR Verklaard 17
25-06-2007 16:15 - 20:00
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Hugo Sinzheimer
Instituut,
tel. 020-5253400
Docent(en) mr. R.M. Beltzer,
mr. M.S.A. Vegter, prof. mr. E.
Verhulp
Cursusprijs € 345 exclusief
BTW
Opleidingspunten
03 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03 Totaal

Burgerlijk (proces)recht

Actualiteiten civiel recht
24-05-2007 13:00 - 18:00
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Studieceterium
Rechtspleging,
tel. 0575-595300
Docent(en) prof. mr. A.S.
Hartkamp, mr. J.L.R.A.
Huydecoper
Cursusprijs € 171 inclusief BTW
Opleidingspunten
03 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03 Totaal

Actualiteiten rechtsvordering

05-06-2007 13:00 - 17:00
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten

Instelling Studieceterium
Rechtspleging,
tel. 0575-595300
Docent(en) prof. mr. W.D.H.
Asser
Cursusprijs € 156 inclusief BTW
Opleidingspunten
03 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03 Totaal

Consumentenrecht

Koop
31-05-2007 10:00 - 20:00
01-06-2007 09:00 - 17:00
Plaats Zutphen
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Studieceterium
Rechtspleging,
tel. 0575-595300
Docent(en) mr. C.R.
Christiaans, prof. mr. M.B.M.
Loos, prof. mr. J.G.J. Rinke,
mr. T.H.M. van Wechem
Cursusprijs € 840 inclusief
BTW
Opleidingspunten
12 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
12 Totaal

Gezondheidsrecht

Noodgedwongen? - werken met de veranderende BOPZ in de GGZ (ochtend)
31-05-2007 09:45 - 13:15
Plaats Driebergen/Zeist
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Medilex,
tel. 030-6933887
Docent(en) mr. dr. K.
Blankman, mr. A. Blok, L.
Broekaar, M. Luif, drs. W. Teer,
mr. drs. F. Westenberg, mr. R.
Zuijderhoudt
Cursusprijs € 245 exclusief
BTW
Opleidingspunten
03 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03 Totaal

Noodgedwongen? - werken met de veranderende BOPZ in de ouderen- en gehandicaptenzorg (middag)

31-05-2007 13:45 - 17:00
Plaats Driebergen/Zeist
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Medilex,
tel. 030-6933887
Docent(en) mr. dr. K.

Het niveau van de opleidingen is als volgt weergegeven:

- * *Basisniveau* (doorgaans minder dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; weinig tot geen voorkennis aanwezig).
- ** *Verdiepingsniveau* (doorgaans meer dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; basiskennis aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).
- *** *Specialisatieniveau* (doorgaans meer dan 3 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; hoog kennisniveau aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).

Blankman, mr. R. Helle, mr.
R. Zuijderhoudt
Cursusprijs € 245 exclusief
BTW
Opleidingspunten
03 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03 Totaal

Huurrecht

Prestatieafspraken concreet gemaakt
29-06-2007 09:30 - 17:00
Plaats Baarn
Doelgroep PO
Niveau * Actualiteiten
Instelling Vermande
Studiedagen,
tel. 070-3150760
Docent(en) mr. M.C. Aarts,
drs. ing. J. Draaisma, mr. drs.
J. Driessen, mr. P.G.A. van der
Sanden
Cursusprijs € 745 exclusief
BTW
Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Letselfschade

Schadevergoeding
08-06-2007 09:30 - 17:00
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Studieceterium
Rechtspleging,
tel. 0575-595300
Docent(en) mr. A.V.T. de Bie,
mr. H.J. Vetter
Cursusprijs € 333 inclusief BTW
Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Schadevergoeding
22-06-2007 09:30 - 17:00
Plaats Utrecht

Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Studieceterium
Rechtspleging,
tel. 0575-595300
Docent(en) mr. A.V.T. de Bie,
mr. H.J. Vetter
Cursusprijs € 333 inclusief BTW
Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Overige rechtsgebieden

Symposium Kerkelijk Werker
14-05-2007 10:00 - 17:00
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling VU Law Academy,
tel. 020-5986255
Docent(en) prof. dr. A. van de
Beek, dr. C. van der Broeke,
dr. A.H.C. van Eijk, mr. dr.
A.P.H. Meijers, prof. mr. T.J.
van der Ploeg, dr. H. Post
Cursusprijs € 75 geen BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04 Totaal

Grondoerdersregeling
22-06-2007 09:30 - 17:15
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Studieceterium voor
Bedrijf & Overheid,
tel. 040-2974889
Docent(en) C.M. Angevaren,
prof. ir. J.W. Bosch, ing.
H.M.C.P. Broeders re, C.J.
Groot-Pennekamp M.Sc.,
W.G. Kovács, mr. E.A.J.
Menkehorst, W.A.I.E. Suy, K.
Veldman, mr. F.J. van Velsen,
drs. S. van Weyenberg-Quik
Cursusprijs € 849 exclusief
BTW
Opleidingspunten

In deze rubriek het cursusaanbod in het kader van de Permanente Opleiding (PO) en het cursusaanbod voor de Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO). De door de Orde erkende opleidingsinstellingen naast PO-cursussen kunnen tevens VSO-cursussen voor advocaat-stagiaires organiseren.

05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Personen- en familierecht

Afstamming gezag en OTS
05-07-2007 09:30 – 17:00
Plaats Rotterdam
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Vermande
Studiedagen,
tel. 070-3150760
Docent(en) mr. G. Cardol, mr.
S.B. de Pauw Gerlings, prof.
mr. P. Vlaardingerbroek
Cursusprijs € 645 exclusief BTW
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Straf(proces)recht

Up-to-date strafrecht
29-05-2007 16:30 – 20:00
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau *** Actualiteiten
Instelling De Brink, Juridische
Raadgevers,
tel. 06-23116254
Docent(en) prof. mr. T.M.
Schalken
Cursusprijs € 295 exclusief BTW
Opleidingspunten
03 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

Het voorwaardelijk opzet

30-05-2007 13:30 – 17:00
Plaats Roermond
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Juridisch
Genootschap arrondissement
Roermond,
tel. 077-3515041
Docent(en) mr. K. van der
Meijde
Cursusprijs € 125 geen BTW
Opleidingspunten
03 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

Up-to-date Strafrecht
04-07-2007 16:00 – 20:00

Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau *** Actualiteiten
Instelling De Brink, Juridische
Raadgevers,
tel. 06-23116254
Docent(en) Deskundige
docenten, prof. mr. T.M.
Schalken
Cursusprijs € 295 exclusief BTW
Opleidingspunten
03 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

Verbintenissen- en contractenrecht

Nakomen – niet nakomen
07-06-2007 09:30 – 17:00
21-06-2007 09:30 – 17:15
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Studiecentrum
Rechtspleging,
tel. 0575-595300
Docent(en) mr. H.B. Krans, mr.
A.C. van Schaick
Cursusprijs € 566 inclusief BTW
Opleidingspunten
10 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
10 Totaal

Vreemdelingenrecht

*The Rights of Refugees under
International Law: A focus on
Third Countries and Protection
elsewhere*
22-05-2007 09:15 – 17:00
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling VU Law Academy,
tel. 020-5986255
Docent(en) mr. drs. H. Battjes,
mr. N. Coleman, prof. J.C.
Hathaway
Cursusprijs € 395 geen BTW
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Intervisie

Kennismaking met intervisie
23-05-2007 09:00 – 12:30
Plaats Utrecht

Doelgroep PO
Niveau *
Instelling SKiR,
tel. 070-3353542
Docent(en) mr. H.C.A. de
Groot, mr. W. de Smit
Cursusprijs € 250 inclusief BTW
Opleidingspunten
– Juridisch
03 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

Kennismaking met intervisie

23-05-2007 13:30 – 17:00
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau *
Instelling SKiR,
tel. 070-3353542
Docent(en) mr. H.C.A. de
Groot, mr. W. de Smit
Cursusprijs € 250 inclusief BTW
Opleidingspunten
– Juridisch
03 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

Kennismaking met intervisie

31-05-2007 09:00 – 12:30
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau *
Instelling SKiR,
tel. 070-3353542
Docent(en) mr. H.C.A. de
Groot, mr. W. de Smit
Cursusprijs € 250 inclusief BTW
Opleidingspunten
– Juridisch
03 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

Kennismaking met intervisie

31-05-2007 13:30 – 17:00
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau *
Instelling SKiR,
tel. 070-3353542
Docent(en) mr. H.C.A. de
Groot, mr. W. de Smit
Cursusprijs € 250 inclusief BTW
Opleidingspunten
– Juridisch
03 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

Kennismaking met intervisie

14-06-2007 09:00 – 12:30
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau *
Instelling SKiR,
tel. 070-3353542
Docent(en) mr. H.C.A. de
Groot, mr. W. de Smit
Cursusprijs € 250 inclusief BTW
Opleidingspunten
– Juridisch
03 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

Kennismaking met intervisie

14-06-2007 13:30 – 17:00
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau *
Instelling SKiR,
tel. 070-3353542
Docent(en) mr. H.C.A. de
Groot, mr. W. de Smit
Cursusprijs € 250 inclusief BTW
Opleidingspunten
– Juridisch
03 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

Kennismaking met intervisie

21-06-2007 09:00 – 12:30
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau *
Instelling SKiR,
tel. 070-3353542
Docent(en) mr. H.C.A. de
Groot, mr. W. de Smit
Cursusprijs € 250 inclusief BTW
Opleidingspunten
– Juridisch
03 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

Kennismaking met intervisie

21-06-2007 13:30 – 17:00
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau *
Instelling SKiR,
tel. 070-3353542
Docent(en) mr. H.C.A. de
Groot, mr. W. de Smit
Cursusprijs € 250 inclusief BTW
Opleidingspunten
– Juridisch
03 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

Overige vaardigheden

*Persoonlijke acquisitie en
onderhoud van relaties*
01-06-2007 09:30 – 17:00
15-06-2007 09:30 – 17:00
Plaats Garderen
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Kluwer Opleidingen,
tel. 0570-673568
Docent(en) mr. R. Smit
Cursusprijs € 1.290 exclusief
BTW
Opleidingspunten
– Juridisch
12 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
12 Totaal

SmartReading® (als snellezen niet genoeg is)

06-06-2007 09:00 – 17:00
21-06-2007 09:00 – 17:00
Plaats Hillegom
Doelgroep PO
Niveau *
Instelling Global Edutainment,
tel. 0252-518537
Docent(en) P. van der Velde
Cursusprijs € 750 geen BTW
Opleidingspunten
– Juridisch
12 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
12 Totaal

Leidinggeven en coachen

12-06-2007 09:30 – 17:00
26-06-2007 09:30 – 17:00
Plaats Garderen
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Kluwer Opleidingen,
tel. 0570-673568
Docent(en) mr. R. Smit
Cursusprijs € 1.290 exclusief
BTW
Opleidingspunten
– Juridisch
12 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
12 Totaal

Beëdigd als advocaat en procureur

Aarts, mr. S.M., Professor Dr Dorgelolaan 14 (5613 AM) postbus 3 (5600 AA) Eindhoven, tel. 040-2626600, fax 040-2626400, e-mail info@hollandlaw.nl

Akkas, mr. S., Pieter Calandlaan 134 (1068 NR) Amsterdam, tel. 020-6154136, fax 020-6154485

Belhaj, mr. Mr. S., Strawinskyalaan 1999 (1077 XV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171000, fax 020-7171111, e-mail info@nautadutilh.com

Bergen, mr. Mr. N.E.S., Gustav Mahlerplein 50 (1082 MA) postbus 75505 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-6056000, fax 020-6056700, e-mail info@houthoff.com

Blaauw, mr. R.M., Spui 70/SPE 07.27 (2511 BT) postbus 12600 (2500 DJ) Den Haag, tel. 070-3536625

Bloemberg, mr. Mr. A.A., Gustav Mahlerplein 50 (1082 MA) postbus 75505 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-6056000, fax 020-6056700, e-mail info@houthoff.com

Djebali, mr. S., Hendrik Hoogersstraat 2 (6524 AB) postbus 1125 (6501 BC) Nijmegen, tel. 024-3225245, fax 024-3600927, e-mail info@phijffer.nl

El-Sharkawi, mr. E., Anna Paulownastraat 105 (2518 BD) Den Haag, tel. 070-3925367, fax 070-3925368, e-mail info@yildirim-advocaten.nl

Eversteijn, mr. Mr. M., Piet Heinkade 55 (1019 GM) postbus 2911 (1000 CX) Amsterdam, tel. 020-3016633, fax 020-3016622

Heerd, mr. S.C. van, Bongerdstraat 4 (5931 NG) postbus 3025 (5930 AA) Tegelen, tel. 077-3736439, fax 077-3735990, e-mail stephan@kokadvocaten.nl

Hendriks, mr. Mr. A.G., Singel 104 (1015 AD) Amsterdam, tel. 020-6385150, fax 020-6208621

Hengst, mr. Mr. A.C.J.G. van der, Diependaalsedrift 43 (1213 CN) Hilversum

Hofhuis, mr. Mr. I.E., Strawinskyalaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460606, fax 020-5460123, e-mail info@stibbe.com

Joha, mr. Mr. M.L., Dijkshofplantsoen 16-18 (1077 BL) postbus 76729 (1070 KA) Amsterdam, tel. 020-5747474, fax 020-5747475, e-mail amsterdam@vandiepen.com

Kinkelder, mr. Mr. B.T.M. de, Noorderpoort 7 (5916 PJ) postbus 496 (5900 AL) Venlo, tel. 077-3201920, fax 077-3543884, e-mail b.kinkelder@vlsa.nl

Kroft, mr. R.W.P. van der, Rondo ONZ 1 (00-124) Warszawa/PL

Langereis, mr. Mr. C., Bredewater 12 (2715 CA) postbus 3020 (2700 LA) Zoetermeer, tel. 079-3448181, fax 079-3427990, e-mail site@srk.nl

Langeveld-de Groot, mr. Mr. J.F.C., Herenweg 115 (2402 ND) postbus 357 (2400 AJ) Alphen a/d Rijn, tel. 0172-442417, fax 0172-442028, e-mail info@willedonker.nl

Leegwater, mr. Mr. P.C., Strawinskyalaan 1999 (1077 XV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171000, fax 020-7171111, e-mail info@nautadutilh.com

Leeuwen, mr. R.F. van, Wilderveenstraat 13 (3061 GX) postbus 4353 (3006 AJ) Rotterdam, tel. 010-4522767, fax 010-4524531, e-mail info@vsradvocaten.nl

Lemmens, mr. Mr. F.M., Jozef Israelskade 48-b (1072 SB) Amsterdam, tel. 020-6963000, fax 020-6964008, e-mail info@khp-advocaten.nl

Leur, mr. Mr. E.E. de, Cortgene 121 (2951 EC) postbus

106 (2950 AC) Alblasserdam, tel. 078-6992525, fax 078-6992524

Marsé, mr. Mr. C.E.M., Keizersgracht 332 (1016 EZ) Amsterdam, tel. 020-6275411, fax 020-6226577, e-mail info@drpadvocaten.nl

Mel, mr. Mr. M., Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 020-5785800, e-mail info@loyensloeff.com

Mes, mr. M.T.A.M., Nieuwe Steen 50 (1625 HV) postbus 2041 (1620 EA) Hoorn/NH, tel. 0229-211922, fax 0229-274355, e-mail appelmanadvocaten@hetnet.nl

Mijnsbergen, mr. R.M., Apollolaan 83 (1077 AL) Amsterdam, tel. 020-6644671, fax 020-6643611, e-mail info@vanraalte-advocaten.nl

Oevering, mr. J.R.R., Burg Rijnderslaan 10 (1185 MC) Amstelveen

Philips, mr. R.J., Andries Bickerweg 6 (2517 JP) postbus 18511 (2502 EM) Den Haag, tel. 070-3184200, fax 070-3561340, e-mail info@bvvg.nl

Putte, mr. J. van der, Amstelveld 7 (1017 JD) Amsterdam, tel. 020-6276684, fax 020-6206489, e-mail advocaten@gesselblauw.nl

Quak, mr. G.A., Amstelveenseweg 638 (1081 JJ) postbus 75258 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-5419888, fax 020-5419999, e-mail info@dlapiper.com

Reimers, mr. H.K.O., Weena 750 (3014 DA) postbus 1110 (3000 BC) Rotterdam, tel. 010-2240000, fax 010-4148444

Rost Onnes, mr. P., Jollemanhof 22 (1019 GW) Amsterdam

Simons, mr. J.P.M., Haarlemmerweg 333 (1051 LH) postbus 58188 (1040 HD) Amsterdam, tel. 020-5506666, fax 020-5506777, e-mail lawyers@kvdl.nl

Slot, mr. Mr. F.L.C., Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 020-5825100, fax 020-5825150, e-mail info@akd.nl

Smeltekop, mr. H.W.J., Paterswoldseweg 802 (9728 BM) postbus 1100 (9701 BC) Groningen, tel. 050-5214333, fax 050-5258850, e-mail h.smeltekop@plassebosinade.nl

Smits-de Rave, mr. Mr. J.M. de, Koningin Emmaplein 7 (3016 AA) Rotterdam, tel. 010-2415777, fax 010-2415770, e-mail info@ludwigvandam.nl

Snelder, mr. D.M.F., Vincent van Goghstraat 43 (4812 AP) postbus 2172 (4800 CD) Breda, tel. 076-5335435, fax 076-5147365, e-mail snelder@dionisiuserspartners.nl

Spil, mr. Mr. M.C., Hoogte Kadijk 51 (1018 BE) Amsterdam, tel. 020-6240931, fax 020-6381001, e-mail msk@mskadvocaten.nl

Velden, mr. M. van der, Piet Heinkade 55 (1019 GM) postbus 2911 (1000 CX) Amsterdam, tel. 020-3016633, fax 020-3016622

Wiercx, mr. J.J.A., Frederiksplein 42 (1017 XN) postbus 545 (1000 AM) Amsterdam, tel. 020-5533600, fax 020-5533777

Praktijk neergelegd

Alink, mr. D.E. Amsterdam 25-03-2007

Baas, mr. Mr. J.E. Utrecht 01-04-2007

Beerten, mr. Dr. Mr. M.S. Assen 01-04-2007

Berg, mr. Mr. J.A.K. van den Amsterdam 01-04-2007

Beurden, mr. Mr. M.H. van Den Haag 01-04-2007

Bouma, mr. Th.V.E. Diemen 08-03-2007

Doolaard, mr. Mr. M.J.I. Uden 16-04-2007

Eichhorn, mr. J. Amstelveen 27-02-2007

Hoop Scheffer, mr. Mr. S.M. de Amsterdam 01-04-2007

Ingh-van Wijk, mr. Mr. C.J. v/d Utrecht 15-03-2007

Kuiper, mr. B.C.H. Alkmaar 07-02-2007

Lanting, mr. Mr. E.M.L. Utrecht 01-04-2007

Maarseveen, mr. Mr. E.J. van Den Haag 01-04-2007

Marchal, mr. Mr. S.A. Bunnik 06-04-2007

Meulepas, mr. G.J.M.

Nijmegen 02-04-2007
Os, mr. E.J. van IJsselstein 01-04-2007

Paridon, mr. H.L.C. van Rotterdam 01-04-2007

Queis, mr. Mr. B. Echt 21-03-2007

Schöyer, mr. V.L.J. Dordrecht 01-04-2007

Schröder, mr. Mr. J. Eindhoven 22-03-2007

Spaaij, mr. Mr. L. Amsterdam 31-03-2007

Stal-de Bruin, mr. Mr. P. Gorinchem 01-04-2007

Veldhuizen, mr. S.G.M. van Leerdam 01-03-2007

Verbunt, mr. R.P.G.L.M. Utrecht 01-04-2007

Verseveld, mr. Mr. M.J.A. Den Haag 09-03-2007

Visser, mr. Mr. E.T. Amsterdam 01-04-2007

Vos, mr. Mr. S. Arnhem 11-04-2007

Westra, mr. Mr. M. Assen 01-04-2007

Wijk, mr. Mr. A. van der Groningen 01-02-2007

Overleden

Boer, mr. H.P.J.A. den Sprang-Capelle 19-03-2007

Kantoor-verplaatsing

Arends, mr. B.G.: Beukenlaan 46 95651 (CD) postbus 63 (5600 AB) Eindhoven, tel. 040-2380600, fax 040-2380666, e-mail info@hpla.nl

Baks, mr. S. (Eindhoven): Pythagoraslaan 2 (3584 BB) postbus 85250 (3508 AG) Utrecht, tel. 030-2121111, fax 030-2121333, e-mail bas.baks@cms-dsb.com

Bekker, mr. F.W.M.: Groenstraat 139-155 (5021 LL) postbus 9 (5000 AA) Tilburg, tel. 013-5810791, fax 013-5810790, e-mail info@bakkervanbuul.nl

Bezoen, mr. L.: M. Harpertz Tromplaan 25 (7513 AB) postbus 111 (7500 AC) Enschede, tel. 053-4801840, fax 053-4801841, e-mail bezoen@danielshuisman.eu

Buul, mr. R.L.A. (Eindhoven): Groenstraat 139-155 (5021 LL) postbus 9 (5000 AA) Tilburg, tel. 013-5810791, fax

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl

013-5810790, e-mail info@bakkervanbuul.nl

Daatselaar, mr. M.T. van (Noordhorn): Hoofdweg 288 (9765 CN) postbus 36 (9765 ZG) Paterswolde, tel. 050-3110808, fax 050-3117500, e-mail m.daatselaar@haarsma-advocaten.nl

Dionisius, mr. J.C.B.: Vincent van Goghstraat 43 (4812 AP) postbus 2172 (4800 CD) Breda, tel. 076-5335435, fax 076-5147365, e-mail dionisius@dionisiuserspartners.nl

Dijk, mw. mr. F.L.J. van: Banstraat 21 (1071 JW) Amsterdam, tel. 020-5721317, fax 020-5721315, e-mail fleur.vandijk@zaakadvocaten.nl

Eeghen, mr. Chr.P. van: Koningslaan 42 (1075 AE) postbus 75914 (1070 AX) Amsterdam, tel. 020-7988285, fax 020-7988201, e-mail vaneeghen@wardendorf.nl

Engelvaart, mr. J.J.S. (Dordrecht): West-Voorstraat 1 (3262 JP) postbus 1121 (3260 AC) Oud-Beijerland, tel. 0186-614477, fax 0186-610666, e-mail info@vqh.nl

Goethem, mr. Ph.H. (Dordrecht): J.J. Viottastraat 43 (1071 JP) Amsterdam, tel. 020-5732121, fax 020-5732173, e-mail info@vinkenpartners.nl

Graham, mw. mr. N.M.: Keizersgracht 442 (1016 GD) Amsterdam, tel. 020-5210130, fax 020-5210131, e-mail ngraham@flib.nl

Groot Koerkamp, mr. J. (Amsterdam): Bredewater 12 (2715 CA) postbus 3020 (2700 LA) Zoetermeer, tel. 079-3448181, fax 079-3427990, e-mail site@srk.nl

Haar, mw. mr. J.M.E. van der: van Welderenstraat 44 (6511 MN) Nijmegen, tel. 024-3609225, fax 024-3243505, e-mail mrvanderhaar@leenderssink.nl

Heldring, mr. B.: Koningslaan 42 (1075 AE) postbus 75914 (1070 AX) Amsterdam, tel. 020-7988285, fax 020-7988201, e-mail heldring@wardendorf.nl

Hendriksen, mr. R.M. (Hengelo/OV): Marktstraat 80-82 (7607 HD) Almelo, tel. 0548-851150, fax 0548-458220,

e-mail rmhendriksen@hetnet.nl

Hiemstra, mw. mr. M. (Oss): Amstelveenseweg 638 (1081 JJ) postbus 75258 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-5419888, fax 020-5419999, e-mail info@dlapiper.com

Hofland, mw. mr. M. (Rotterdam): Vincent van Goghstraat 43 (4812 AP) postbus 2172 (4800 CD) Breda, tel. 076-5335435, fax 076-5147365, e-mail hofland@dionisiuserspartners.nl

Huigens, mr. A.F.J.: Kerkenbos 11-03 b (6546 BC) postbus 6900 (6503 GK) Nijmegen, tel. 024-3812170, fax 020-7508987, e-mail mr.afhuigens@gmail.com

Koopman, mw. mr. C.M. (Arnhem): Oranjesingel 41 (6511 NN) postbus 1094 (6501 BB) Nijmegen, tel. 024-3828384, fax 024-3600450, e-mail l.koopman@hekkelman.nl

Koppelaar, mr. R.A.D. (Hedel): Steenweg 67-d (4181 AK) Waardenburg, tel. 0418-644644, fax 0418-644649, e-mail mail@koppelaarlinssenadvocaten.nl

Kortekaas, mr. M.: Vincent van Goghstraat 43 (4812 AP) postbus 2172 (4800 CD) Breda, tel. 076-5335435, fax 076-5147365, e-mail kortekaas@dionisiuserspartners.nl

Landstra, mr. F.J.: Lopende Diep 1 (9712 NV) Groningen, tel. 050-3130024, fax 050-3113013, e-mail landstra@hanzeadvocaat.nl

Ligthart, mw. mr. J.J.F.A. (Zutphen): Velperweg 1 (6824 BZ) postbus 3045 (6802 DA) Arnhem, tel. 026-3538300, fax 026-3510793, e-mail info@dirkwager.nl

Linssen, mw. mr. M.J.S. (Zaltbommel): Steenweg 67-d (4181 AK) Waardenburg, tel. 0418-644644, fax 0418-644649, e-mail mail@koppelaarlinssenadvocaten.nl

Madunic, mw. mr. D.I.: Koninginneweg 160 (1075 EE) Amsterdam, tel. 020-6644121, fax 020-6640129, e-mail madunic@thelawyers.nl

Man, mr. J.P. de (Bergschenhoek): Westersingel

104 (3015 LD) postbus 23022 (3001 KA) Rotterdam, tel. 010-4113076, fax 010-2709004, e-mail jpdm@justionadvocaten.nl

Nouhuys, mr. J.F. van (Den Haag): Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771771, fax 020-5771775, e-mail frederik.vannouhuys@debrauw.com

Oomen, mr. H.C.J.: van Oldenbarneveltstraat 16-c (6512 AW) Nijmegen, tel. 024-3243007, fax 024-3243008, e-mail info@oomenadvocatuur.nl

Oosterhuis, mw. mr. M.J. (Deventer): Dijsselhofplantsoen 16-18 (1077 BL) postbus 76729 (1070 KA) Amsterdam, tel. 020-5747474, fax 020-5747475, e-mail m.oosterhuis@vandiepen.com

Oud-Elfferich, mw. mr. M.G.: Wagenmakerbaan 41 (1315 BC) postbus 10017 (1301 AA) Almere, tel. 036-5481370, fax 036-5481361, e-mail almere@bolwerkadvocaten.nl

Peek, mw. J.H. (Breda): Wilhelminapark 19 (3581 ND) postbus 14057 (3508 SC) Utrecht, tel. 030-2520504, fax 030-2523502, e-mail info@peek-utrecht.nl

Pieper, mr. J.J.G. (Nijverdal): Jan Tinbergenstraat 268 (7559 ST) Hengelo, tel. 074-7508838, fax 074-7508839, e-mail post@pieperadvocaat.nl

Post, mr. J.J.H. (Amersfoort): Stationsweg 75-a (3771 VD) Barneveld

Raat, mr. A.J.: Olympisch Stadion 38 (1076 DE) postbus 75573 (1070 AN) Amsterdam, tel. 020-3057230, fax 020-3057240, e-mail arjen.raat@blaisse.nl

Rijsdijk, mr. A. (Alblasserdam): Burgemeester van Walsumweg 170 (3011 MZ) Rotterdam, tel. 06-51754731, e-mail angelorijdsijk@hotmail.com

Sassen, mr. J.H. (Arnhem): Prins Bernhardstraat 10 (6521 AB) postbus 1546 (6501 BM) Nijmegen, tel. 024-3607560, fax 024-3607090, e-mail secretariaat@jaegerssoons.nl

Simonis, mr. C.W. (Amsterdam): Rontgenlaan 31

(2719 DX) Zoetermeer, tel. 079-3203366, fax 079-3418248

Teke, mr. T.: Koningslaan 42 (1075 AE) postbus 75914 (1070 AX) Amsterdam, tel. 020-7988285, fax 020-7988201, e-mail teke@wardendorf.nl

Verschuur-van der Voort, mw. mr. E.A.J.: Van Eedenstraat 7 (2012 EL) postbus 5173 (2000 CD) Haarlem, tel. 023-7510930, fax 023-7510931, e-mail info@dpgadvocaten.nl

Verstraten, mw. mr. J.H.M.: Steegstraat 15 (5921 GJ) postbus 3429 (5902 RK) Venlo, tel. 077-3967417, fax 077-3967271, e-mail info@desteeg.biz

Nieuw kantoor/ Associatie

Bekker & van Buul Advocaten (Mrs. F.W.M. Bekker en R.L.A. van Buul) Groenstraat 139-155 (5021 LL) postbus 9 (5000 AA) Tilburg, tel. 013-5810791, fax 013-5810790, e-mail info@bakkervanbuul.nl

Dionisius & Partners Advocaten (Mrs. J.C.B. Dionisius, M. Hofland, M. Kortekaas en D.M.F. Snelder) Vincent van Goghstraat 43 (4812 AP) postbus 2172 (4800 CD) Breda, tel. 076-5335435, fax 076-5147365, e-mail info@dionisiuserspartners.nl

Koppelaar & Linssen Advocaten (Mrs. R.A.D. Koppelaar en M.J.S. Linssen) Steenweg 67-d (4181 AK) Waardenburg, tel. 0418-644644, fax 0418-644649, e-mail mail@koppelaarlinssenadvocaten.nl

Naams-wijziging

Jansen & De Boer te Sneek thans: **De Boer & Elsinga advocaten en procureurs**

Groenhuis Dionisius Kortekaas Advocaten te Breda thans: **Groenhuis Advocaten**

Advocatenkantoor De Widt te Almelo thans: **Advocatenkantoor De Widt & Hendriksen**

Bezoek-adres/ postbus/ tel./fax/ e-mail

CMS Derks Star Busmann N.V. te Arnhem: Mr B.M. Teldersstraat 5 (6842 CT) Arnhem

Flos Dieleman Advocaten te Middelburg: Dam 73 (4331 GH) Middelburg, postbus is opgeheven

Groenhuis Advocaten te Breda: tel. 076-5244422, fax 076-5244423, e-mail kantoor@groenhuisadvocaten.nl

Kalff & Katz advocaten te Amsterdam: Concertgebouwplein 9II/III hoog (1071 LL) Amsterdam

Molenaar Botterblom Advocaten te Barneveld: Wilhelminastraat 16 (3771 AR) Barneveld

Advocatenkantoor De Widt & Hendriksen te Almelo: dwhadvocaten@hetnet.nl

Mr. P.R. Worp-Advocaat in Huisvesting te Amsterdam: Keizersgracht 747-k (1017 DZ) Amsterdam

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het Advocatenblad zijn gepubliceerd zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. H.J.A. Knijff, mr. J.D. Loorbach, mr. I.E.M. Sutorius mr. G.J. Kemper en mr. H.J. de Groot.

Geen uitzondering op hoofdregel

Hof van Discipline, 24 maart 2006, nr. 4429
(mrs. van Griensven, Beker, De Groot-Van Dijken, De Leeuw en Arpeau)

Raad van Discipline Arnhem, 29 augustus 2005
(mrs. Vergunst, Bige, Brandsma, Klemann en Maissan)
(dekenappel)

De herziene redactie van Gedragsregel 7 vormt geen breuk met de daarvoor geldende regel. Het bestaan van een uitzondering op de hoofdregel van Gedragsregel 7 mag niet snel worden aangenomen. Met name dient ook zorgvuldig geanticipeerd te worden op de mogelijkheid dat een conflicterend belang in de toekomst zal ontstaan.

- Advocatenwet artikel 46 (3.4 Jegens tegenpartij in acht te nemen zorg)
- Gedragsregel 7

Inhoud van de klacht

Klager verwijt mr. X (de advocaat van de wederpartij van klager) in een procedure het navolgende.

- a Ten onrechte is door mr. X in een conclusie van dupliek de navolgende zinsnede opgenomen: 'Geheel terzijde merkt partij B nog op dat tevens niet uit te sluiten is, en echter evenmin kan worden bewezen, dat de veelvuldige contacten die de heer Q (klager) in het verleden met justitie heeft gehad, geen positief verkoopstimulerend effect hebben gehad.'
- Klager stelt dat door het opnemen van die passage mr. X zich schriftelijk

lijkt onnodig grievend over klager heeft uitgelaten, zodat hij niet heeft gehandeld zoals een behoorlijk advocaat betaamt.

- b Ten onrechte heeft mr. X in de door klager aanhangig gemaakte procedure tegen partij B deze rechtspersoon bijgestaan. Dat had niet mogen gebeuren omdat klager in de jaren 1991, 1994 en 1997 in een aantal strafzaken is bijgestaan door een kantoorgenoot van mr. X, te weten mr. Y. Daarmee is de mogelijkheid ontstaan dat in de civiele procedure tussen klager en partij B gebruik is gemaakt van vertrouwelijke informatie, afkomstig uit de dossiers met betrekking tot de door mr. Y aan klager verleende rechtsbijstand in genoemde strafzaken. In elk geval is daardoor de schijn gewekt dat door mr. X gebruik is gemaakt van gegevens, die door klager in de strafzaak aan mr. Y zijn verstrekt dan wel gegevens die mr. Y in zijn hoedanigheid van advocaat van klager anderszins bekend zijn geworden. Klager mag en moet als rechtszoekende erop kunnen vertrouwen dat zijn advocaat of één van diens kantoorgenoten niet ook tegenstrijdige belangen van zijn tegenpartij behartigt of in een later stadium gaat behartigen, ook indien klager intussen geen cliënt meer is van het kantoor. Dat vertrouwen is geschaad.

Feiten

Mr. Y, kantoorgenoot van mr. X, heeft klager in de jaren 1991, 1994 en 1997 bijgestaan in strafzaken. Klager heeft enige tijd geleden een bedrijf opgericht dat handelt in marmer en natuursteen. Het bedrijf van klager heeft een contract gesloten met partij B met betrekking tot partijen natuursteen; partij B is haar afnameverplichting niet (volledig) nagekomen, waardoor een conflict is ontstaan tussen klager en partij B, hetgeen is uitgemond in een gerechtelijke procedure van klager tegen partij B.

Aanvankelijk werd partij B bijgestaan door mr. Y; toen deze ziek werd heeft mr. X de behandeling van die procedure overgenomen. Mr. X heeft op 12 mei 2004 in deze procedure een conclu-

sie van dupliek ingediend. Deze bevat de passage die in klachtonderdeel A is vermeld. Mr. X heeft een andere cliënt terzijde gestaan bij problemen over een boedelscheiding en een omgangsregeling. Klager is aanwezig geweest bij een gesprek tussen mr. X en deze cliënt, en bij die gelegenheid is zijn eigen strafrechtelijk verleden ook aan de orde gekomen.

Verweer

Mr. X stelt dat, toen hij het dossier overnam van mr. Y, uit dat dossier niet bleek dat klager er bezwaar tegen had dat mr. Y (en een andere kantoorgenoot, die mr. Y nog voorafging) voor partij B optrad. Mr. X zelf kende niet de naam noch het verleden van klager.

In de periode dat mr. Y klager bijstond was mr. X nog geen kantoorgenoot van mr. Y en diens voorganger. Mr. X is pas aan het kantoor van deze advocaten verbonden sedert april 1999. Door zijn kantoorgenoten is op generlei wijze melding gemaakt van het strafrechtelijk verleden van klager.

Bij het opstellen van de conclusie van dupliek heeft mr. X zich gebaseerd op de informatie die hij van partij B kreeg. Hij had en heeft geen toegang tot de strafdossiers betreffende klager die zich, naar hij aanneemt, alle nog bevonden bij weer een ander kantoor, waaraan mr. Y nog verbonden was toen hij in 1991, 1994 en 1997 klager in diens strafzaken bijstond.

Mr. X heeft in de dupliek slechts zijdeling en in neutrale bewoordingen het strafrechtelijk verleden van klager aangestipt omdat partij B dat had aangegeven als mogelijke oorzaak voor de tegenvallende verkoopresultaten. Mr. X betwist dat het strafrechtelijk verleden van klager aan de orde is geweest tijdens het gesprek met een andere cliënt, waar het om een boedelscheidingskwestie ging.

Beoordeling door de Raad

Ten aanzien van klachtonderdeel a):

Mr. X stelt dat hij de betreffende passage in de conclusie heeft opgenomen op verzoek van zijn cliënt. Een dergelijk verzoek dient een advocaat in beginsel te respecteren, zij het dat enerzijds de

waarheid nimmer geweld mag worden aangedaan en anderzijds de gekozen bewoordingen niet onnodig grievend mogen zijn.

In dit geval is verschil van mening mogelijk over de vraag of het belang van partij B gediend was met de verwijzing naar het verleden van klager. Het was immers zeer de vraag of dit de oorzaak was van de tegenvallende verkoopresultaten. Mr. X hoefde dat echter op voorhand niet geheel uit te sluiten, en daarom mocht hij naar dit verleden verwijzen. Gezien de voorzichtige bewoordingen, de weinig concrete en slechts zijdelingse verwijzing naar eerdere justitiële contacten, alsmede gezien het feit dat de waarheid geen geweld is aangedaan, treft het verwijt dat mr. X zich onnodig grievend jegens klager heeft uitgelaten geen doel. Daarom is dit onderdeel van de klacht ongegrond.

Ten aanzien van klachtonderdeel b): het is vaste rechtspraak, dat een advocaat of diens kantoorgenoten geen tegenstrijdige belangen mogen behartigen en ook overigens zoveel mogelijk dienen te voorkomen dat zich belangenconflicten kunnen voordoen. Daarin ligt ten grondslag het beginsel dat de cliënt erop mag vertrouwen dat hetgeen hij aan de advocaat meedeelt geheim blijft en nimmer tegen hem gebruikt kan worden en meer in het algemeen dat hij de advocaat die hij heeft ingeschakeld ter behartiging van zijn belangen niet tegenover zich zal vinden. Dit uitgangspunt strekt zich ook tot de kantoorgenoten van de betrokken advocaat.

Dit beginsel brengt echter niet mee dat een advocaat of een kantoorgenoot nooit tegen een eerdere cliënt zou mogen optreden.

Hier is van belang dat er geen enkel verband bestaat tussen de strafzaken die mr. Y in de jaren 1991, 1994 en 1994 voor klager heeft behandeld en het geschil over de afname van natuursteen.

Voorts is er geruime tijd verstreken sinds mr. Y klager heeft bijgestaan en mr. X partij B is gaan bijstaan. Daarbij komt nog dat klager er ook niet aanstonds tegen heeft geprotesteerd toen hij merkte dat een andere kantoorgenoot van mr. Y en mr. X aanvankelijk als bemiddelaar aan de zijde van partij B

optrad en dat nadien mr. Y als raadsman voor partij B optrad.

Niet aannemelijk is geworden dat mr. X bij het behandelen van de zaak van partij B gebruik heeft gemaakt van informatie waarvan hij kennis droeg op grond van de door mr. Y aan klager verleende rechtsbijstand. Mr. X heeft immers onweersproken gesteld dat hij door zijn kantoorgenoten niet op de hoogte is gesteld van het strafrechtelijk verleden van klager.

Klager stelt dat hij mr. X hiervan zelf op de hoogte heeft gesteld tijdens een gesprek met een andere cliënt. Indien dit juist is heeft klager deze informatie niet in de hoedanigheid van cliënt aan mr. X verstrekt en was het mr. X toegestaan deze informatie te gebruiken. Onder deze omstandigheden bestaat er naar de mening van de Raad geen bezwaar tegen dat mr. X partij B heeft bijgestaan in de procedure die klager aanhangig heeft gemaakt. Daarom is ook dit onderdeel van de klacht ongegrond.

Volgt

Ongegrondverklaring van de beide onderdelen van de klacht.

Behandeling door het Hof; dekenappel

Tegen de beslissing van de Raad wordt door de algemeen deken hoger beroep ingesteld, uitsluitend ter zake van de beslissing op klachtonderdeel b. De algemeen deken maakt bezwaar tegen de uitzondering die de Raad in dit geval op het uitgangspunt van het optreden bij tegenstrijdige belangen heeft gemaakt en tegen de gronden waarop dat is gebeurd. Volgens de algemeen deken is er geen sprake van bijzondere omstandigheden als bedoeld in de leden 5 en 6 van Gedragsregel 7 (nieuw), die een uitzondering zouden kunnen rechtvaardigen op de hoofdregel dat het een advocaat niet is toegestaan tegen een voormalige cliënt van hem of van een kantoorgenoot op te treden. Er zou in de toekomst een conflicterend belang kunnen ontstaan tussen de strafzaken en het civiele geschil nu het niet ondenkbaar is dat in dat laatste geschil de

integriteit van klager in twijfel wordt getrokken, hetgeen ook daadwerkelijk is geschied. Dat de vertrouwelijke informatie waarover kantoorgenoten van mr. X beschikten dateerde uit 1997 en eerder doet volgens de algemeen deken niet ter zake. Dat klager niet aanstonds heeft geprotesteerd acht de algemeen deken evenmin van belang. Ten slotte maakt de algemeen deken bezwaar tegen de overweging van de Raad die inhoudt dat, als het juist is dat klager hem in het gesprek van maart 2003 zelf op de hoogte heeft gesteld van zijn strafrechtelijk verleden, het mr. X was toegestaan die informatie te gebruiken aangezien hem dat dan door klager niet in diens hoedanigheid van cliënt was toevertrouwd. Volgens de algemeen deken strekt de geheimhoudingsverplichting van een advocaat zich, behoudens bijzondere omstandigheden, tevens uit tot het gebruik van gegevens van anderen dan de cliënt.

Overwegingen van het Hof

Het bezwaar van mr. X dat zijn handelwijze getoetst wordt aan de sinds 1 september 2005, dus na de gewraakte handelingen van mr. X, ingevoerde versie van Gedragsregel 7, wordt door het Hof verworpen.

De tuchtrechter toetst immers niet rechtstreeks aan de Gedragsregels die geen bindende kracht hebben, maar aan de norm van artikel 46 Advocatenwet die inhoudt dat een advocaat zich dient te onthouden van enig handelen of nalaten dat een behoorlijk advocaat niet betaamt. De Gedragsregels geven een invulling van die open norm en geven weer wat binnen de beroepsgroep als betamelijk handelen wordt beschouwd. De precieze ingangsdatum van de Gedragsregel is derhalve van minder belang, zeker in het onderhavige geval waarin de nieuwe tekst van Gedragsregel 7 geen breuk met de daarvoor geldende regel heeft gebracht, doch slechts vanuit hetzelfde uitgangspunt de uitzonderingen wat nader – ruimer – omschrijft.

Het Hof is, anders dan de Raad, van oordeel dat de omstandigheden waarop mr. X zich beroept ten betoge dat hij in dit geval mocht optreden tegen klager,

Initiatiefrijke juristen die waarde toevoegen

Welkom in de boeiende wereld van NS, waar in Nederland elke dag ruim een miljoen mensen met de trein reizen. Een operationeel hoogstandje: 4.500 stop-, snel- en intercitydiensten over 2.800 km spoor langs 337 stations. Daarmee is het spoorweganet van NS het drukste net ter wereld. Bij NS wordt continu gewerkt aan kwaliteit, service en punctualiteit. Er worden voortdurend beslissingen genomen – niet alleen voor vandaag, maar ook voor morgen. De ontwikkelingen op het gebied van (inter)nationaal reizigersvervoer gaan snel en de samenleving kijkt kritisch mee. Maar bij NS draait het niet alleen om de trein. NS behoort ook tot de grootste retail- en vastgoedondernemingen van Nederland en heeft een sterke positie in de markt voor spoorweginfrastructuur en bouw.

De juridische discipline binnen NS is onlangs getransformeerd tot één geïntegreerd onderdeel: NS Legal. Vanuit een positie dicht op de business ligt de nadruk op initiatief, besluitvaardigheid en gevoel voor ondernemen. Binnen het bedrijfsdeel NS Legal is NS Corporate Legal onder meer verantwoordelijk voor juridisch-strategische vraagstukken, overeenkomsten en concessies, (inter)nationale samenwerkingsverbanden, M&A, arbeidsrecht en aanbestedingsrecht.

Voor NS Corporate Legal zoeken wij drie enthousiaste juristen die het een uitdaging vinden om een sterke juridische discipline binnen een grote en complexe onderneming mede vorm te geven en uit te bouwen.

NS biedt uitstekende arbeidsvoorwaarden.

Ervaren jurist

Je bent betrokken bij een groot aantal projecten van uiteenlopende aard. Daarnaast heb je specifieke verantwoordelijkheid voor juridische werkzaamheden die verband houden met de inkoop van producten en diensten door NS. Tot je takenpakket behoren onder meer het geven van strategisch advies aan de afdeling Inkoop en het creëren en onderhouden van awareness op het gebied van aanbestedings- en contractenrecht. Je bent lid van de Tender Board, het orgaan dat binnen NS de supervisie heeft over de aanbestedingsprocedures. Naast een afgeronde wo-opleiding Nederlands Recht beschik je over ruime ervaring (zes tot acht jaar) op een breed juridisch terrein. Aangevuld met actuele kennis van het aanbestedingsrecht, verbintenissenrecht en bij voorkeur IT-recht.

Jurist

Je werkt mee aan transacties en transactieprocessen, zoals M&A, strategische samenwerkingsverbanden en aanbestedingen van concessies. Verder ben je medeverantwoordelijk voor due diligence-onderzoeken en het opstellen van transactiedocumentatie. Bovendien heb je een ondersteunende rol bij het voeren van onderhandelingen. Naast een afgeronde wo-opleiding Nederlands Recht beschik je over drie tot vijf jaar ervaring met ondernemingsrecht in brede zin. Je hebt affiniteit met financieringsvraagstukken, gecombineerd met een uitstekend inzicht in financiële en bedrijfseconomische processen.

Jurist arbeidsrecht

Samen met een directe collega ben je het aanspreekpunt voor alle arbeidsrechtelijke aangelegenheden binnen het NS-concern. Dit is een zeer interessante functie voor een gespecialiseerde professional op het gebied van arbeidsrecht, die nadrukkelijk een verdieping zoekt in de dagelijkse praktijk. De mogelijkheid bestaat om een Grotius-opleiding arbeidsrecht te volgen. Naast een afgeronde wo-opleiding Nederlands Recht beschik je over vier tot zes jaar ervaring op het gebied van arbeidsrecht, waaronder medezeggenschapsrecht. Verder heb je veel affiniteit met werkgeversbelangen en arbeidsverhoudingen.

Voor deze drie functies beschik je over uitstekende communicatieve vaardigheden. Ook beheers je de Engelse taal goed. Verder combineer je een praktische, resultaatgerichte instelling met een houding die getuigt van initiatief en lef. Je hebt een creatieve geest die ook buiten juridische kaders meedenkt.

Voor de functie van ervaren jurist en junior jurist kun je bellen met Eleonore van Driel van Wageningen, bedrijfsjurist. Voor de functie van jurist arbeidsrecht neem je contact op met Brigitte van Heerde, advocaat. Beiden zijn bereikbaar op (030) 235 58 68.

Een gemotiveerde sollicitatie met cv kun je binnen twee weken sturen naar Consultancy.P&O@ns.nl t.a.v. Hans van Lierop, senior personeelsadviseur.

die een voormalig cliënt van een kantoorgenoot van mr. X was, geen uitzondering op het uitgangspunt rechtvaardigen.

De algemeen deken heeft terecht aangevoerd dat er, hoewel dat op het eerste gezicht niet aanwezig leek, een tegenstrijdig belang opleverend verband zou kunnen ontstaan tussen de strafzaken en de civiele procedure, hetgeen mr. X heeft laten zien doordat hij zelf in de conclusie van dupliek een passage over het strafrechtelijk verleden van klager heeft opgenomen. Daarbij blijkt voorts dat het niet van belang is dat reeds enige jaren sinds de laatste strafzaak waren verstreken. Dat klager niet aanstonds tegen het optreden van mr. X heeft geprotesteerd houdt niet in dat klager aan mr. X toestemming heeft gegeven om tegen hem op te treden, terwijl klager zelfs als hij dat wel had gedaan, daarop later had mogen terugkomen.

Het is niet komen vast te staan dat klager mr. X op enig moment, in een gesprek tussen mr. X en een andere

cliënt, tevens een kennis van klager, bij welk gesprek klager aanwezig was, zelf op de hoogte heeft gesteld van zijn strafrechtelijk verleden. De door klager overgelegde verklaringen van een tweetal getuigen geven daarover geen opheldering. Er kan mitsdien niet van worden uitgegaan dat mr. X uit dien hoofde daarmee bekend was. Bovendien is daarmee niet gezegd dat mr. X ook bekend zou zijn geweest met de omstandigheid dat zijn kantoorgenoot mr. Y voor klager als raadsman was opgetreden in de strafzaken van klager.

In beginsel heeft mr. X tuchtrechtelijk onjuist gehandeld door in dit geval als advocaat van partij B op te treden tegen klager.

Mr. X heeft zich er echter op beroepen dat hem persoonlijk daarvan geen verwijt treft aangezien hij de procedure tegen klager van een kantoorgenoot overnam toen deze reeds aanhangig was, dus na het moment dat nagekeken wordt of het kantoor van mr. X 'vrij' stond, terwijl mr. X er bovendien op

wijst dat klager cliënt is geweest van de kantoorgenoot van mr. X toen die kantoorgenoot nog aan een ander kantoor verbonden was. De cliëntgegevens over klager bevonden zich dus ook op dat andere kantoor.

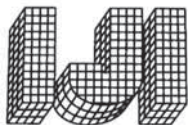
Het Hof is van oordeel dat deze, feitelijk door klager en de algemeen deken niet weersproken, omstandigheden inderdaad meebrengen dat mr. X geen verwijt kan worden gemaakt van zijn handelen, aangezien niet is komen vast te staan dat hij zich daarvan bewust was, en dat onder de hiervoor omschreven omstandigheden ook niet behoefde te zijn. Klachtonderdeel b) is derhalve ongegrond. De beslissing van de Raad zal mitsdien worden bekrachtigd met verbetering van gronden.

Beslissing

Bekrachtigt de beslissing van de Raad van Discipline te Arnhem, voor zover aan het oordeel van het Hof onderworpen, met verbetering van de gronden waarop die beslissing berust.

(advertenties)

INTERNATIONAAL JURIDISCH INSTITUUT

Spui 186
2511 BW
's-Gravenhage
telefoon 070-3460974
telefax 070-3625235
E-mail iji@worldonline.nl

Het Internationaal Juridisch Instituut adviseert in zaken betreffende internationaal en buitenlands recht, in het bijzonder waar het gaat om vragen van internationaal privaatrecht en buitenlands privaatrecht- en procesrecht.

Werkterreinen zijn onder andere:

- personen- en familierecht
- nationaliteitsrecht
- erfrecht
- procesrecht
- overeenkomstenrecht
- strafrecht
- onrechtmatige daad

De brochure inzake taak, werkwijze en tarifiering wordt op verzoek toegezonden.

Bezoek onze site: www.iji.nl

Le Tableau
VOOR DE ADVOCATUUR EN HET NOTARIAAT

Le Tableau bemiddelt exclusief in tijdelijke functies voor het notariaat en de advocatuur.

Wij kunnen voorzien in ervaren, gespecialiseerde advocaten ten behoeve van ondermeer: sabbatical leave, zwangerschapsverlof, begeleiding stagiaires of omvangrijke projecten, zoals een grote transactie of reorganisatie. Ook financieel interessant!

Belt u voor meer informatie met Mr. T.S. Verheij, tel 020-5237600 of kijk op onze website www.letableau.nl

